

Aalto-yliopisto
Kauppakorkeakoulu

SOPIMUSPERUSTEISET JÄRJESTELYT LEGAALIN YRITYSSANEERAUKSEN OSANA

Maisterin tutkielma

Sini Kahilampi

Aalto-yliopiston kauppakorkeakoulu

Yritysjuridiikan maisteriohjelma

Syksy 2018

Tekijä Sini Kahilampi

Työn nimi Sopimusperusteiset järjestelyt legaalien yrityssaneerauksen osana

---

Tutkinto Kauppatieteen maisteri

Koulutusohjelma Yritysjuridiikan koulutusohjelma

Työn ohjaaja(t) Matti Rudanko

Hyväksymisvuosi 2018

Sivumäärä X + 64

Kieli Suomi

Tiivistelmä

Yrityssaneeraukseen juuret juontavat 1990-luvun lamaan ja haastavaan taloudellisen tilanteen seurauksiin, jolloin oli muodostettava nopeasti keino pelastaa konkurssilta sellaiset yritykset, joilla hetkellisestä likviditeettikriisistä huolimatta oli mahdollisuus velkoja järjestelemällä tai muilla keinoilla palauttaa kannattavuutensa. Nyt 25 vuotta sovellettu yrityssaneerauslaki on pääosin todettu toimivaksi ja luotettavaksi menettelyksi. Jatkuvasti ja nopealla vauhdilla muuttuva toimintaympäristö vaatii kuitenkin lainsäädäntöä joustavampia tapoja järjestellä maksuvaikeuksissa olevan yrityksen tilannetta. Vapaaehtoisten ja legaalien saneerausmenettelyiden yhdistämistä ja nopeatun yrityssaneerausmenettelyn käyttöalaa onkin sekä lainsäätäjän että viranomaisten ohjeistamana lisätty viime vuosina.

Vapaaehtoiisiin yrityssaneerauksiin liittyy huomattava määrä etuja legaalien menettelyyn verrattuna, mutta etujen lisäksi myös merkittäviä haasteita, joita molempia tässä tutkimuksessa esitellään. Vapaaehtoisten saneerausten käytöllä on saavutettavissa merkittäviä etuja etenkin legaalisaneraukseen poikkeuksetta liittyvän maineriskin kannalta. Vapaaehtoiseen saneeraukseen ei liity samanlaista riskiä imagoon liittyen ja näin ollen vapaaehtoisessa saneerauksessa yrityksen liiketoiminnan jatkaminen on lähes normaalia, ja näin ollen usein myös liikesuhteiden jatkaminen on mahdollista. Sopimussuhteiden säilyminen tarkoittaa myös kassavirran ja tulorahoituksen tason säilymistä, mikä takaa hyvät edellytykset laadittavan maksuohjelman toteuttamiselle. Vapaaehtoisessa järjestelyssä liiketoiminnan jatkuvuudella, lyhyellä menettelyajalla ja yhteisesti sovitulla maksuohjelmalla on mahdollista merkittävästi parantaa yrityksen tervehdyttämisen edellytyksiä legaalimenettelyyn verrattuna.

Vapaaehtoisia menettelyitä ei ole lain tasolla säännelty muutoin kuin yrityssaneerauslain 13 luvussa. Pääasiassa menettelyt toteutetaan yleisten periaatteiden ja sopimusoikeudellisen kehikon turvin. Etukäteen neuvotteluissa saneerauksessa osapuolten on näin ollen järjestettävä oikeussuhteensa vapaaehtoisessa menettelyssä keskinäisin sopimuksin, jotka koskevat esimerkiksi rauhoitusaikaa ja salassapitoa sekä tietojen luovutusta. Sopimuksiin liittyy epävarmuustekijöitä, joista perustavanlaatuisin on se, miten kaikki osapuolet saadaan ylipäänsä sitoutettua yhteiseen vapaaehtoiseen sopimukseen. Haasteita liittyy myös sopimusten ulottuvuuteen, saneerauksen toimijoiden rooleihin sekä siihen, miten lainsäädännön mukaiset legaalimenettelylle luodut mallit ja keinot soveltuvat vapaaehtoiseen järjestelyyn. Tällä hetkellä on valmisteilla Euroopan unionin direktiiviehdotus varhaisen vaiheen saneerauksesta. Ehdotuksen implementointivaiheessa on mahdollista tarkastella myös yrityssaneerailainsäädäntöä kokonaisuudessaan. Yleisen trendin mukaista joustavuutta ja menettelyn tehokkuutta olisi toivottavaa lisätä tässä yhteydessä. Direktiiviehdotuksen lisäksi kansallisilla valinnoilla on merkitystä, ja tulevan lainsäädännön tulisi turvata insolvenssilainsäädännön mukainen tavoite tehokkaasta yrityksen saneerauksesta.

Avainsanat yrityssaneeraus, vapaaehtoinen saneeraus, pre-pack, rauhoitusaika, insolvenssi

---

Author Sini Kahilampi

Title of thesis Pre-packaged reorganisations as a part of company restructuring

---

Degree Master of Science Economics

Degree programme Business law

Thesis advisor(s) Matti Rudanko

Year of approval 2018**Number of pages** X+64**Language** Finnish

---

Abstract

The roots of company restructuring lead to the depression of the 1990's and the consequences of a challenging economic situation. A quick fix had to be found in order to save such companies that had a possibility to restore their profitability despite the lack of liquidity by rearranging debts or by other means. Now the Restructuring of Enterprises Act has been in effect for 25 year and it has been declared as a functional and reliable process. However the constantly evolving environment requires more flexible ways of reorganising a company than what legislation is. Combining voluntary and legal reorganizational procedures and the range of application of the faster company reorganisation have been extended by the legislators and authorities during recent years.

Voluntary reorganisations have a large amount of advantages compared to legal proceedings, but also some critical challenges. Both advantages and challenges are handled in this study. The use of voluntary reorganisation can have substantial advantages especially compared to the reputational risk associated with legal reorganisation. Voluntary reorganisation does not involve a similar risk concerning the image of the company and therefore in most cases the company can continue doing business normally and keep their business relationships intact. The preservation of agreements also means the cash flow can continue normally, which guarantees the conditions for a payment programme. In voluntary reorganisation, the continuity of business, short handling times and mutually agreed payment programme can be used to substantially improve the company's return to health compared to legal proceedings.

Voluntary proceedings are not regulated by law other than in the 13th chapter of the Restructuring of Enterprises Act. Mainly the proceedings are done by the usual principals and with help from contract law frame. In negotiations prior to reorganisation both parties have to arrange their legal relations by mutual agreements regarding for example stay of enforcement actions, secrecy or information providing. Contracts involve uncertain factors, of which the biggest is how all parties can be obliged to a mutual, voluntary contract. There are also challenges regarding the reach of the contract, the roles of reorganisers and how the legislative models and ways of the legal proceedings can be used in voluntary reorganisation. Currently there is a suggestion for a directive in the EU regarding reorganisation in the early stage. The implementation phase of the suggestion has a possibility to consider the legislation of reorganisations as a whole. The current trend of flexibility and effectiveness of the proceeding should be improved in this context. Besides the suggestion for a directive, also local choices matter and future legislation should guarantee the insolvency proceedings object of effective reorganisation of companies.

Keywords debt restructuring, voluntary restructuring, pre-pack, stay of enforcement actions, insolvency

---

Sisällysluettelo

Lähteet.....	V
<i>Kirjallisuus</i>	V
<i>Luennot ja puheet</i>	VI
<i>Virallislähteet</i>	VII
<i>Muut lähteet</i>	IX
Lyhenteet	X
1. Johdanto.....	1
1.1 Tutkimuksen tausta	1
1.2 Tutkimuskysymys ja tutkimuksen rajaus	3
1.3 Tutkimuksen metodologia	4
1.4 Lähdeaineisto	5
1.5 Käsitteistä ja rakenteesta	6
1.5.1 Käsitteet.....	6
1.5.2 Rakenne.....	7
2. Insolvenssipolitiikka ja insolvenssioikeudelliset periaatteet	7
2.1 Insolvenssioikeudelliset periaatteet	7
2.1 Insolvenssipolitiikka	9
3. Yrityssaneerauslain mukainen saneerausmenettely	11
3.1 Tavoitteet.....	11
3.2 Yrityssaneerauksen keinot.....	12
3.4 Sopimusperusteiset vaihtoehdot yrityssaneeraukselle	17
3.5 Menettelyn nopeuttaminen yrityssaneerauslain mukaisesti	19

3.6	Täysimittaiseen yrityssaneeraukseen liittyvät haasteet	21
3.6.1	Yrityssaneeraukseen liittyvä maineriski ja liian myöhäinen hakeutuminen	22
3.6.2	Saneerausmenettelyn kesto.....	24
3.6.3	Ohjelmien sisältö	25
4.	Vapaaehtoisten järjestelyiden etuja ja haasteita	28
4.1	Alustukseksi.....	28
4.2	Tervehdyttämistoimenpiteiden aloitus sekä imagovaikutukset	28
4.3	Vapaaehtoisen valmistelun vaikutus saneerausmenettelyn keston	32
4.4	Saneerauksen valmistelijan tehtävistä.....	34
4.5	Rauhoitusaikasopimukset.....	40
4.5.1	Rauhoitusaika yrityssaneerauslain mukaisesti	40
4.5.2	Rauhoitusaika vapaaehtoisissa menettelyissä.....	41
4.5.1	Rauhoitusaikasopimusten ulottuvuudesta	43
4.5.2	Maksukyvyttömyysdirektiiviehdotuksen mukaiset muutokset rauhoitusaikaan.....	45
4.6	Julkisvelkojien asema vapaaehtoisessa valmistelussa	46
4.7	Työsuhteen ehtojen muuttaminen vapaaehtoisessa saneerauksessa	50
4.8	Yrityksen toiminnan rahoitus valmistelun aikana	51
4.9	Salassapito	53
4.10	Vaikutukset velkojille	54
4.11	Ohjelmien sisältö	55
4.12	Muita huomioita.....	56
5.	Päätelmiä tutkimuksesta sekä katsaus eteenpäin.....	57
5.1	Selvittäjän, valmistelijan ja tuomioistuimen roolista.....	57
5.2	Maksukyvyttömyysdirektiiviehdotus ja kansallinen implementointi	58

5.3	Tarve kahdelle erilaiselle yleistäytöntöönpanomenettelylle.....	59
5.4	Scheme of arrangement	61
5.5	Velkakonversio (debt-to-equity swap)	62
5.6	Lopuksi.....	63

Lähteet

Kirjallisuus

Engelberg, Matti: Komission direktiiviehdotus yritysten ennaltaehkäisevistä uudelleenjärjestelymenettelyistä – minkälainen voisi olla ”Suomen malli”? Edilex –artikkeli, julkaistu 21.4.2017. www.edilex.fi/artikkelit/17689.

Hupli, Tuomas: Täytäntöönpanointressi yrityssaneerauksessa: insolvenssioikeudellinen tutkimus saneerausvelkojan oikeusaseman perusteista. Suomalainen lakimiesyhdistys. Helsinki 2004.

Hupli, Tuomas: Epätyypilliset yrityssaneeraukset. Varallisuus, vakuudet ja velkojat – Juhla-julkaisu Jarmo Tuomisto 1952 – 9/6 – 2012, s. 49-60.

Hupli, Tuomas ja Sundblad, Hans: Rauhoitusaikalauseke luottoinstrumentissa. Defensor Legis N:o 4/2010, s. 454-463

Husa, Jaakko; Mutanen, Anu; Pohjolainen, Teuvo: Kirjoitetaan juridiikkaa. Ohjeita oikeustieteellisten kirjallisten töiden laatijoille. Talentum Media Oy. Helsinki 2010.

Koulu, Risto ja Lindfors, Heidi: Maksukyvyttömyyden oikeudelliset ulottuvuudet. Helsingin yliopiston oikeustieteellisen tiedekunnan julkaisut. Helsinki 2010.

Koulu, Risto; Lindfors, Heidi ja Niemi, Johanna: Insolvenssioikeus. 4., uudistettu painos. Alma Talent Oy. Helsinki 2017.

Kärkinen, Eija-Leena: Essays on Efficiency of Reorganization Process: A Life Cycle Approach. Vaasan Yliopisto. Lokakuu 2018.

Laitinen, Teija ja Laitinen, Erkki K.: Yrityksen maksukyky. KHT-Media Oy. Helsinki 2014.

Lehtimäki, Mika J.: Vapaaehtoinen saneeraus, velan konversio omaksi pääomaksi ja velallisyriksen haltuunotto. Lakimies 6/2010, s. 999-1024.

Linna, Tuula: Oikeuspoliittisia silmäyksiä insolvenssioikeuteen. Oikeus 2013 (42); 1: s. 92–101.

Murto-Unkila, Minna: Yritysjärjestelyt ja maksukyvyttömyys - yhtiö-, vero- ja insolvenssioikeudellinen tutkimus. Turun Yliopiston julkaisuja. Turku 2018.

Mutanen, Juha-Pekka ja Lehtimäki, Mika J.: Velallisyriyten sopimusperusteiset uudelleenjärjestelyt. Defensor Legis N:o 4/2010, s. 370-387.

Nousiainen, Tero: Yrityssaneeraus ja sopimussuhteet. Tutkielmat ja muut opiskelijakirjoitukset, Edilex –artikkeli 20.5.2003. Edita Publishing Oy.
<https://www.edilex.fi/opinnaytetyot/780>.

Parikka, Julius ja Autio, Simo: EU:n valtioneuvoston päätösten huomioiminen yrityssaneerausmenettelyssä. Edilex –artikkeli, julkaistu 23.4.2012. www.edilex.fi/lakikirjasto/8783.

Pinomaa, Pekka: Saneeraus käytäntö. Tietosanoma Oy. Helsinki 2009.

Tuomisto, Jarmo: Takaisinsaanti. Talentum. Helsinki 2012.

Tähtinen, Jyrki; Peldán, Robert ja Dammert, Joonas: Kansainvälinen selvitys velkakonversioon ulottuvuuksista yritysjärjestelyiden ja maksukyvyttömyystilanteiden näkökulmasta. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja. Valtioneuvoston kanslia 30.1.2018.

Uoti, Sami: Yrityssaneerauksen vaikutus velkojen etuoikeusasemaan ja takaisinsaantiin. Defensor Legis N:o 4/2005 s. 878-892.

Valkonen, Mika ja Koskinen, Seppo: Yrityssaneeraus ja työsuhteen ehtojen muuttaminen. Defensor Legis N:o 3/2000, s. 475-485.

Luennot ja puheet

Ilveskero, Mika: Valmistautuminen saneerausmenettelyyn. Esitys Talentum Lakikoulutuksen seminaarissa ”Yrityssaneerauksen erityiskysymyksiä – selvittäjän, velkojan ja tuomioistimen näkökulmasta”. Helsinki 14.5.2014.

Kontkanen, Helena: Konkurssiasiamiehen toimiston puheenvuoro. Konkurssiasiamies Helena Kontkasen esitys Alma Talent Oy:n yrityssaneerauspäivässä 11.5.2017.

Kontkanen, Helena: Konkurssiasiamies Helena Kontkasen ajankohtaiskatsaus Asianajotoimisto Krogeruksen Insolvenssi-iltapäivässä 9.11.2017.

Nyyssönen, Lassi: AA, YTM Lassi Nyyssösen esitys ”Kokemuksia nopeutetusta menettelystä” Talentum Lakikoulutuksen Yrityssaneerauksen erityiskysymyksiä – selvittäjän, velkojan ja tuomioistuimen näkökulmasta –seminaarissa 14.5.2014.

Rasinaho, Vesa: Vesa Rasinahon esitys “Regulation of changes in company structure in Finnish company law – de lege ferenda considerations” Insolvenssioikeudellisen yhdistyksen seminaarissa Schemes of Arrangement – a Round Table Seminar 19.9.2016.

Snowden, Richard: Mr. Justice Richard Snowdenin esitys “English Schemes of arrangement” Insolvenssioikeudellisen yhdistyksen seminaarissa Schemes of Arrangement – a Round Table Seminar 19.9.2016.

Vondráček, Ondřej: Dr. Ondřej Vondráčekin esitys “The upcoming EU Directive on pre-insolvency restructuring and second chance COM (2016)723” Asianajotoimisto Krogeruksen insolvenssi-iltapäivässä 15.11.2018.

Virallislähteet

COM (2016) 723 final: Proposal for a directive of the European Parliament and of the Council on preventive restructuring frameworks, second chance and measures to increase the efficiency of restructuring, insolvency and discharge procedures and amending Directive 2012/30 EU

HE 182/1992: Hallituksen esitys Eduskunnalle yrityksen saneerausta koskevaksi lainsäädännöksi.

HE 152/2006: Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi yrityksen saneerauksesta annetun lain ja takaisinsaannista konkurssipesään annetun lain 23 §:n muuttamisesta.

HE 270/2016: Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi tuomioistuinlain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta

HE 221/2018: Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi konkurssilain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Oikeusministeriö: Hyvää velkahallintaa ja maksuhäiriöiden hoitoa – maksuhäiriöiden toimitaohjelma vuosille 2007-2011. Oikeusministeriön toiminta ja hallinto 2007:14. Helsinki 2007.

Oikeusministeriö: Osakeyhtiölain muutostarve, arviomuistio. Oikeusministeriön mietintöjä ja lausuntoja 20:2016.

Oikeusministeriö: Yrityssaneerausta koskevan lainsäädännön tarkistaminen. Oikeusministeriön työryhmämietintö 2006:5

Konkurssiasiaain neuvottelukunta: Suositus 17, nopeutettu saneerausmenettely. 17.2.2012.

Konkurssiasiaain neuvottelukunta: Suosituksen 17 liite, nopeutettu saneerausmenettely. 17.2.2012.

Konkurssiasiamiehen toimisto: Tiedote ”Nopeutettu yrityssaneeraus käräjäoikeudesta yhdessä päivässä”. Konkurssiasiamiehen toimisto 4.12.2013.

Insolvenssioikeudellinen Yhdistys Ry: lausunto komission maksukyvyttömyyslainsäädäntöjen harmonisointia koskevasta direktiiviehdotuksesta. Lausuntopyyntö 24.11.2016, OM 2/472/2016.

Konkurssiasiamies: Lausunto komission maksukyvyttömyyslainsäädäntöjen harmonisointia koskevasta direktiiviehdotuksesta. Lausuntopyyntö 24.11.2016, OM 2/472/2016.

Suomen Asianajajaliitto: Lausunto lakivaliokunnalle komission direktiiviehdotuksesta maksukyvyttömyyslainsäädäntöjen harmonisoinniksi. Lausuntopyyntö 24.11.2016, OM 2/472/2016.

OP-ryhmä: Lausunto komission direktiiviehdotuksesta maksukyvyttömyyslainsäädäntöjen harmonisoinniksi. Lausuntopyyntö 24.11.2016, OM 2/472/2016.

Muut lähteet

Finnvera lyhyesti, Finnvera Oyj:n internetsivut, <https://www.finnvera.fi/finnvera/tietoa-finnverasta/finnvera-esittely>. Luettu 7.11.2018.

Suomen Asiakastieto Oy:n julkaisema maksuhäiriötilasto Q1-Q4-2017.
<https://www.epressi.com/media/userfiles/123829/1515390193/maksuhairiotilastot-q1-q4-2017-kuluttajat.pdf>. Luettu 7.5.2018.

Suomen virallinen tilasto, Yrityssaneeraukset 2018, 2. vuosineljännes. Tilastokeskus 2018.
https://www.stat.fi/til/ysan/2018/02/ysan_2018_02_2018-07-12_fi.pdf. Luettu 11.10.2018.

Lapin Kansa 16.3.2017: Erätukun pihalla hirvittävä ruuhka Rovaniemellä – konkurssiloppuunmyynti käynnistyykin vasta perjantaina. <https://www.lapinkansa.fi/lappi/eratukun-pihalla-hirvittava-ruuhka-rovaniemella-konkurssiloppuunmyynti-kaynnistyykin-vasta-perjantaina-15946655/>. Luettu 29.9.2018.

Turkulainen 27.7.2016: Tältä se näytti – Anttilan konkurssiloppuunmyynti villitsi ihmiset Turussa. <https://www.turkulainen.fi/artikkeli/417032-talta-se-naytti-anttilan-konkurssiloppuunmyynti-villitsi-ihmiset-turussa>. Luettu 10.11.2018.

Kouvolan Sanomat 13.12.2017: CTS Engtec päättää yrityssaneerauksen viisi vuotta etuajassa — Samalla yrityksen pääomistaja vaihtuu.
<https://kouvolansanomat.fi/uutiset/lahella/6c56a79f-8bc1-4f7b-9227-ea5d44db27d6>. Luettu 5.11.2018.

Mitä on TMA – Turnaround Management? TMA Finland RY:n kotisivut.
<http://www.tmafinland.fi/>. Luettu 1.8.2018.

Helsingin Sanomat 8.11.2018: Saadaanko ylivelkaantuminen kuriin Asiakastiedon järjestelmällä? Danske Bank ja Nordea liittyivät kaikki kulutusluotot paljastavaan järjestelmään.
<https://www.hs.fi/talous/art-2000005892898.html>. Luettu 9.11.2018.

Lyhenteet

DL Defensor Legis

HE Hallituksen esitys

KM Komitean mietintö

KäO Käräjäoikeus

OM Oikeusministeriö

SCHEME Scheme of Arrangement

SEUT Euroopan unionin toiminnasta tehty sopimus

TM Työryhmämietintö

YSL Laki yrityksen saneerauksesta

1. Johdanto

1.1 Tutkimuksen tausta

Yrityssaneerausten historia ulottuu 1990-luvun alun talouskriisin aikaan, jolloin ainoa Suomen lainsäädännön tuntema kaikkia velkoja ja velkojia koskeva yleistäytöntöönpanomenettely oli konkurssi.¹ Syvän laman aikana pysyvästi maksukyvyttömien yritysten lisäksi vakava-raiset ja lähtökohtaisesti elinkelpoiset yritykset olivat vaarassa ajautua esimerkiksi vaikean likviditeettikriisin myötä konkurssiin.² Mahdollisesti kannattavien, mutta vaikeuksissa olevien yritysten konkurssin haluttiin estää, joten tarve nykyaikaiselle ja likvidaation sijaan rehabilitaatiolle perustuvalle insolvenssimenettelylle oli olemassa.³ Vuonna 1992 aloitettiin uuden, Suomen ensimmäisen yrityssaneerauslain (YSL) valmistelu. Laki yrityksen saneerauksesta tuli voimaan 1.7.1993 hyvin lyhyen virkamiesvalmistelun päätteeksi.

Yrityssaneerauksella tarkoitetaan elinkelpoisen, mutta taloudellisiin vaikeuksiin joutuneen yrityksen toiminnan tervehdyttämistä tai tervehdyttämisen edellytysten turvaamista. Tavallisesti edellytykset turvataan vahvistamalla yritykselle sen kannattavuuden parantamiseen tähtäävä saneerausohjelma, sekä siihen sisältyvä yrityksen maksukykyä vastaava ja toteutettavissa oleva maksuohjelma. Vaikka yrityssaneerauksen tarkoituksena on tervehdyttää vain tilapäisestä maksuvaikeuksissa oleva velallinen, voi sillä olla yhtä haitallisia seurauksia kuin konkurssilla yrityssaneeraukseen liittyvästä epävarmuudesta johtuen.

Täysimittainen lakimääräinen yrityssaneerausmenettely muodostuu usein pitkäkestoiseksi. Hakemuksen jättämisestä käräjäoikeuteen kuluu keskimäärin 11 kuukautta siihen, että maksuohjelma vahvistetaan.⁴ Yrityksen kannalta menettelyyn kesto on usein ongelmallinen, sillä

---

¹ Ennen yrityssaneerauslain säätämistä Suomessa oli myös akordilainsäädäntö. Akordien käyttäminen oli kuitenkin erittäin vähäistä. Akordimenettely koski ainoastaan etuoikeudettomia velkojia, eikä koskaan vakuudellista velkojaa. Ks. HE 182:1992, s. 8 – 9.

² Koulumäki 2007, s. 9.

³ HE 182:1992, s. 6.

⁴ Konkurssiasiamies Helena Kontkasan ajankohtaiskatsaus Asianajotoimisto Krogeruksen Insolvenssi-ilta-päivässä 9.11.2017.

sidosryhmät, kuten tavarantoimittajat, rahoittajat tai työntekijät voivat olla haluttomia jatkaamaan sopimussuhteita maksukyvyttömyysmenettelyssä olevan yrityksen kanssa, jonka velkoja todennäköisesti tullaan saneerauksen maksuohjelmalla leikkaamaan.⁵ Yrityssaneerauslain mukaiset tervehdyttämisen keinot ovat pääasiallisesti käytettävissä vasta maksuohjelman vahvistamisen jälkeen, joten menettelyaikana yrityksen taloudellinen tilanne jatkuu usein yhtä epävarmana kuin ennen saneeraushakemuksen jättämistä.

Pitkittynyt saneerauksen menettelyaika voi pahimmassa tapauksessa huonontaa yrityksen tilannetta entisestään niin merkittävästi, että yritys ajautuu konkurssiin, joka olisi ollut estettävissä nopeammalla ja kevyemmällä saneerausmenettelyllä. Kansantalouden kannalta on kuitenkin tärkeää, että lainsäädännön avulla elinkelpoisten yritysten turhat konkurssit voidaan torjua, ja toisaalta kannattamaton tai tervehdyttämiskelvoton yritystoiminta voidaan riittävän ajoissa päättää likvidaatiolla. Yritysten oikea-aikaisella ja tehokkaalla valikoitumisella joko yrityssaneeraukseen tai konkurssiin, ja näin ollen onnistuneella rehabilitaatiolla on suuri merkitys taloudellisten menetysten ehkäisemiseksi ja työpaikkojen säilymiseksi.⁶

Legaali saneerausmenettely on vain yksi tapa toteuttaa yrityksen tervehdyttäminen. Erilaiset sovintoratkaisut ja täysin sopimusperusteiset järjestelyt velkojen kanssa, tai muu velkojen joustaminen voivat usein olla saneerausmenettelyä tehokkaampia ja halvempia keinoja yritystoiminnan jatkamisen turvaamiseksi ja saneerauksen tavoitteiden toteuttamiseksi.⁷ Saneerausmenettelyn ongelmien vuoksi, ja toisaalta sopimusperusteisten järjestelyiden joustavuuselementin johdosta, täysimittaisen legaalisanerauksen rinnalle on kehittynyt vapaaehtois- en yrityssaneerauksen ja legaalien menettelyn kombinaatioita. Tässä tutkimuksessa pyritään selvittämään, millaisia sopimusperusteisen ja yrityssaneerauslainsäädännön mukaisen saneerauksen yhdistelmiä on olemassa, ja mitä etuja ja tai haasteita vapaaehtoisin järjestelyihin liittyy erityisesti legaalien menettelyyn verrattuna.

Tutkimuksen aihe on tällä hetkellä hyvin ajankohtainen, sillä Euroopan komissio on marraskuussa 2016 tehnyt ehdotuksen direktiiviksi ennaltaehkäiseviä uudelleenjärjestelyjä koskevista puitteista, uudesta mahdollisuudesta ja toimenpiteistä uudelleenjärjestelyä, maksukyvyttömyyttä ja veloista vapauttamista koskevien menettelyjen tehostamiseksi ((KOM(2016) 723

---

⁵ Mutanen & Lehtimäki 2010, s. 371.

⁶ HE 182:1992, s. 57-58.

⁷ OM 2006:5, s. 48.

lopullinen). Direktiiviehdotus on tällä hetkellä jatkovalmistelussa, ja sen olisi tarkoitus valmistua vuonna 2019. Direktiivin tavoitteena on erityisesti yritysten varhaisen vaiheen saneeraus sekä maksukyvyttömyysmenettelyiden tehostaminen.

1.2 Tutkimuskysymys ja tutkimuksen rajaus

Tutkimuksen pääasiallinen sisältö rakentuu seuraavien tutkimuskysymysten ympärille:

- 1. millaisia variaatioita sopimusperusteisista ja nopeutetuista yrityssaneerauksista on olemassa?*
- 2. mitkä legaalien yrityssaneerauksen ominaisuudet johtavat sopimusperusteisten järjestelyiden käyttöön?*
- 3. mitä etuja tai haittoja sopimuksenvaraisissa saneerauksissa on verrattuna legaalisiin täysimittaiseen yrityssaneeraukseen?*

Sopimusperusteiset järjestelyt koskevat tyypillisesti yrityssaneerauksen hakemus-, aloitus- sekä maksuohjelman vahvistusvaihetta. Tästä syystä esitys painottuu näiden vaiheiden tarkasteluun sekä vapaaehtoisissa että legaalissa menettelyissä. Maksuohjelman toteutus- ja valvontavaihe jää pääosin esityksen ulkopuolelle siitä syystä, että usein vapaaehtoisinakin käsiteltujen yrityssaneerausten maksuohjelmat vahvistetaan yrityssaneerauslain mukaisesti, ja niitä koskevat näin ollen yrityssaneerauslain mukaiset määräykset. Joitain näkökulmia saneerausohjelman keinoihin ja sisältöön otetaan kuitenkin esille. Esitys keskittyy vapaaehtoisen ja legaalien saneerauksen hyötyjen ja haasteiden esittelyyn ja analysointiin, mutta sen ei ole tarkoitus olla kattava kuvaus legaalista saneerausmenettelystä, tai siihen liittyvistä menettelyistä. Tästä syystä yrityssaneerauslain mukainen menettely esitellään ainoastaan pääpiirteittäin niiltä osin, kuin se tämän tutkimuksen jatkon käsittelyn kannalta on tarpeellista. Pyrin myös tuomaan esille yrityssaneerauksen toimijoiden sekä muiden tahojen esittämiä tai omia ratkaisuehdotuksiani legaalien ja vapaaehtoisen menettelyn haasteisiin.

Tutkimuksen tavoitteena on käsitellä kaikkia yritysmuotoja ja kaikenkokoisia yrityksiä, jotka yrityssaneerauslain mukaisesti voivat olla saneerauksen kohteena. Mikäli jokin esitetty asia kuitenkin koskee ainoastaan tai erityisesti jonkin tyyppistä tai kokoista yritystä, tuodaan se asian käsittelyn yhteydessä esille. Tutkimuskysymyksiä lähestytään ongelmakeskeisesti, ja

tarkoituksena on tutkia millaiseen ongelmaan vapaaehtoiset järjestelyt pyrkivät antamaan ratkaisun ja miten ne siinä onnistuvat lakimääräiseen saneeraukseen verrattuna. Lakimääräistä ja vapaaehtoista vaihtoehtoa vertaillaan erityisesti siltä kannalta, missä tilanteessa ja millä edellytyksin ne toteuttavat tehokkaimmin yrityssaneerauslain tavoitetta.

1.3 Tutkimuksen metodologia

Tässä tutkimuksessa selvitetään voimassa olevien oikeusnormien suhdetta tutkimuskysymyksiin sekä oikeusseuraamuksiin, joten tutkimusmetodi on oikeusdogmaattinen eli lainopillinen. On kuitenkin huomattava, että merkittävä osa sopimusperusteisista vaihtoehtoista yrityssaneeraukselle ei suoraan perustu voimassaolevaan lainsäädäntöön. Näillekin järjestelyille löytyy silti perustaa muualta lainsäädännöstä, kuten eri oikeudenalojen yleisestä oikeusperiaatteista, mistä syystä tutkielmassa selvitetään tarvittavilta osin myös näitä normeja. Lainopillisen metodin lisäksi tutkimuksessa käytetään vertailevaa metodologiaa, sillä tarkoituksena on verrata legaalista saneerausmenettelyä sekä vapaaehtoista tervehdyttämistä sekä näiden käyttämisen seurauksia. Erityisesti tässä tutkimuksessa on kyse ohjaavasta vertailusta, sillä vertailun tarkoituksena on esitellä kaikkien osapuolten kannalta suotuisin vaihtoehto käytettävissä olevista mahdollisuuksista, ja ehdottaa muutoksia, joilla nykytilaa voitaisiin edelleen parantaa.⁸

Tutkimus sijoittuu useille oikeudenaloille ollen lähimmässä yhteydessä insolvenssi- ja prosessioikeuteen, mutta ulottuen myös velvoite-, sopimus-, esine- ja työoikeuden aloille. Keskeisimmät lainsäädännön lähteet ja vapaaehtoisia sekä legaalista menettelyä koskeva sääntelykehikko on laki yrityksen saneerauksesta lainvalmisteluaineistoinen, muut insolvenssilait, kuten konkurssilaki, laki maksunsaantijärjestyksestä ja takaisinsaantilaki sekä oikeustoimilaki. Liiketaloudellinen ja kaupallinen näkökulma on tutkimuksessa läheisesti mukana jo siitä syystä, että esimerkiksi yrityssaneerauslaissa tarkoitettua elinkelpoisen yrityksen määrittelymiseen tarvitaan liiketalouden käsitteistöä ja työkaluja. Tutkimus sijoittuu kahden tieteenalan rajapintaan, ovathan legaalinkin yrityssaneerauksen tavoitteet taloudellisia, mutta toisaalta keinot järjestelyille perustuvat lähtökohtaisesti lainsäädäntöön.

---

⁸ Husa ym. 2010, s. 20.

1.4 Lähdeaineisto

EU-oikeudella on viime vuosina ollut merkittävä rooli myös prosessi- ja insolvenssioikeudellisen sääntelyn kehityksessä. Tätä tutkimusta tehtäessä Euroopan Komissio on antanut maksukyvyttömyysmenettelyihin liittyvän direktiiviehdotuksen⁹, jonka yhtenä teemana on varhaisen vaiheen saneeraus. Tutkimuksen kannalta direktiiviehdotus on äärimmäisen mielenkiintoinen, ja sitä käsitellään relevanteilta osin jatkossa. Lähtökohtaisesti insolvenssilainsäädäntö on kuitenkin kansallista, joten merkittävä osa tutkimuksen lähdeaineistosta koostuu kotimaisesta oikeuskirjallisuudesta sekä artikkeleista. Oikeuskirjallisuutta on käytetty lähteinä erityisesti johdantokappaleissa, joissa kuvataan insolvenssilainsäädännön periaatteita ja legaalaa saneerausmenettelyä. Varsinaisesta vapaaehtoisesta saneerauksesta on kuitenkin kirjoitettu verrattain vähän, ja sen osalta tutkimukseni pohjautuukin pitkälti erilaisiin luentoihin ja seminaareihin, joissa asiaa on asiantuntijoiden toimesta käsitelty.

Yrityssaneerauksen ja tervehdyttämisen tavoitteiden lainopillisen tutkimuksen osalta sovelletaan lainopilliselle tutkimukselle tyypillistä oikeuslähdettä, eli lainvalmisteluaineistoa. Nykytilan arvioinnissa käytetään myös joltain osin saatavilla olevaa tilastotietoa yrityssaneerauksista sekä niiden käsittelystä. Oikeuskäytäntöä sopimusperusteisista menettelyistä ei juuri löydy, sillä vapaaehtoiset menettelyt toteutetaan pääasiassa tuomioistuinten ulkopuolella, eikä tuomioistuimen vahvistamista saneerauspäätöksistä ole suoraan todettavissa, miltä osin asiaa on etukäteen vapaaehtoisesti järjestelty.¹⁰ Näin ollen oikeustapauksista tutkimuksen lähteinä on käytetty ainoastaan asiantuntijoiden case-tyyppisiä esityksiä nopeutetusta saneerausmenettelystä.¹¹ Lisäksi tutkimuksessa on käytetty lähteinä muita ohjeellisia oikeuslähteitä, kuten esimerkiksi konkurssiasiamiehen suosituksia ja yrityssaneerauksen eri toimijoiden lausuntoja.

Tässä yhteydessä on tarkoituksenmukaista mainita myös tutkimuksen tekijän omasta juridisesta koulutuksesta sekä insolvenssioikeuteen liitännäisestä velkojalähtöisestä työtaustasta.

---

⁹ Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi ennaltaehkäiseviä uudelleenjärjestelyjä koskevista puitteista, uudesta mahdollisuudesta ja toimenpiteistä uudelleenjärjestelyä, maksukyvyttömyyttä ja veloista vapauttamista koskevien menettelyjen tehostamiseksi sekä direktiivin 2012/30/EU muuttamisesta (KOM(2016) 723 lopullinen).

¹⁰ Tällainen tutkimus olisi toki mahdollista tehdä tutustumalla tuomioistuinten ratkaisuihin sekä niiden perustana oleviin hakemuksiin sekä ohjelmaehdotuksiin. Vaikka kyseinen selvitys olisikin äärimmäisen mielenkiintoinen, tämän tutkimuksen puitteissa sen toteuttaminen ei ole ollut mahdollista.

¹¹ Konkurssiasiamiehen toimiston tiedote ”Nopeutettu yrityssaneeraus käräjäoikeudesta yhdessä päivässä”. Konkurssiasiamiehen toimisto 4.12.2013.

Lähinnä asialla on merkitystä siltä kannalta, että tutkimusta tehtäessä on tullut kiinnittää erityistä huomiota tutkimuksen objektiivisuusvaatimukseen etenkin ratkaisusuositusten osalta.

1.5 Käsitteistä ja rakenteesta

1.5.1 Käsitteet

Maksukyvyttömyys tai uhkaava maksukyvyttömyys

Yrityssaneerauslain 3 §:n mukaisesti maksukyvyttömyydellä tarkoitetaan sitä, että velallinen on muuten kuin tilapäisesti kykenemätön maksamaan velkojaan niiden erääntyessä. Uhkaavalla maksukyvyttömyydellä puolestaan tarkoitetaan sellaista tilaa, jossa velallinen on vaarassa tulla maksukyvyttömäksi. Liiketaloudellinen määritelmä maksukyvyttömyydelle vastaa saneerauslain määritelmää.¹² Maksukyvyttömyyden todennäköisyys kasvaa, mikäli yrityksen kannattavuus tai kassavirta on heikko ja mikäli sillä on runsaasti vierasta pääomaa ja siihen liittyviä maksuvelvoitteita. Useat taustatekijät ja niiden vakavuus vaikuttavat maksukyvyttömyyden korjauskelpoisuuteen ja sitä kautta myös mahdollisen yrityssaneerauksen onnistumiseen. Tässä tutkimuksessa maksukyvyttömyydellä tarkoitetaan saneerauslain mukaista kyvyttömyyttä selvitä veloistaan niiden erääntyessä. Velallisen maksukyvyttömyyden käsite tulee pitää erillään ylivelkaisuuden käsitteestä. Ylivelkaisuus on selvitettävissä yrityksen varoja ja velkoja vertaamalla, eikä sen olemassaolo tarkoita sitä, että yritys olisi myös maksukyvytön. Toisaalta maksukyvytön yritys ei välttämättä ole ylivelkainen.

Kannattavuus

Kannattavuus on liiketoiminnan perusedellytys ja sillä tarkoitetaan yrityksen tuottojen ja niiden aikaansaamisen tarvittavien menojen erotusta, eli yrityksen tulosta. Kannattavuuden mittareita ovat esimerkiksi liike- ja nettotulos. Maksukyvyttömyyden näkökulmasta huomio kiinnittyy lähinnä muihin kuin varsinaisen liiketoiminnan kuluihin, sillä maksuvaikeuksissa olevan yrityksen rahoituksen kulut ovat usein merkittävät. Mikäli yrityksen varsinainen liiketoiminta on kannattavaa, mutta vieraan pääoman määrä ja siihen liittyvät kulut ovat liian suuret, on yrityksellä hyvät mahdollisuudet tervehtyä ainoastaan velan järjestelemiseen avulla.

---

¹² Murto-Unkila 2018, s. 10-12.

Usein tervehdyttäminen pitää kutienkin sisällään myös kannattavuuden parantamisen keinoja.¹³

1.5.2 Rakenne

Johdantokappaleen jälkeen esitellään lyhyesti insolvenssilainsäädäntöä ohjaavat periaatteet sekä insolvenssipolitiikka. Molempien käsittely on tärkeää, sillä ne ohjaavat kaikkea insolvenssioikeudessa tehtävää päätöksentekoa. Tutkimuksen pääpaino asettuu vapaaehtoiisiin menettelyihin, mutta niiden tarkoituksenmukaisen käsittelyn vuoksi on myös syytä avata legaalin saneerausmenettelyn prosesseja. Tämä tehdään lyhyesti ja tiivistetysti tämän tutkimuksen kannalta keskeisiltä osin kappaleessa kolme. Samassa kappaleessa käsitellään myös täysimittaisen yrityssaneerauksen haasteita. Varsinainen tutkimus ja sen tulokset ovat kappaleessa neljä, jossa avataan vapaaehtoisten saneerausten tyyppejä sekä käsitellään edut ja haasteet. Viimeisessä viidennessä kappaleessa tuodaan vielä esille päätelmiä sekä luodaan katsaus tulevaan.

2. Insolvenssipolitiikka ja insolvenssioikeudelliset periaatteet

2.1 Insolvenssioikeudelliset periaatteet

Oikeusperiaatteet ilmentävät tyypillisesti erilaisia yhteiskunnallisia, moraalisia tai eettisiä arvoja, joiden asemalle on löydettyvissä oikeutus oikeuslähteistä. Koska periaatteet pohjautuvat arvoille, ne myös muokkautuvat yhteiskunnan tai lainsäädännön muuttuessa. Esimerkiksi insolvenssioikeudelliset periaatteet ovat vielä muutama vuosikymmen sitten ilmentäneet vahvasti tehokasta likvidaatiota ja korostaneet velkojan asemaa, mutta arvojen muuttuessa ja 1990-luvun syvän laman seurauksena periaatteet ovat sittemmin muuttuneet enemmän rehabilitaation painottuviksi. Yleisillä periaatteilla tarkoitetaan koko insolvenssioikeudellisen järjestelmän kattavia periaatteita, ja erityisillä esimerkiksi yhdessä menettelyssä tai prosessissa ilmenevää periaatetta.¹⁴

---

¹³ Laitinen & Laitinen 2014, s. 110-114.

¹⁴ Koulu & Lindfors 2017, s. 41.

Lainsäätäjän tavoitetta ilmentäviä insolvenssioikeudellisia tavoiteperiaatteita ovat esimerkiksi ennustettavuus, rehabilitaatio, sekä johtavana tavoiteperiaatteena¹⁵ kustannustehokkuus, jonka mukaisesti velallisen velkavastuu tulee toteuttaa mahdollisimman tehokkaasti ja joutuisasti. Ennustettavuuden periaatteella puolestaan on suuri merkitys nimenomaan insolvenssioikeudessa, sillä luottoyhteiskunta perustuu luotonantamiselle ja -ottamiselle, mihin puolestaan kuuluvat olennaisena osana maksuhäiriöt ja luottotappiot. Mikäli luottotappioriskin ennustettavuus luotonannossa laskee, vaikutus on havaittavissa myös luotonannon hinnan kasvuna sekä mahdollisesti tarjonnan rajaamista entistä pienempiriskisille toimijoille.¹⁶ Vapaaehtois-ten saneerausten osalta ennustettavuuden säilyttäminen on tärkeää, ja periaate rajaakin sitä, millaisilla edellytyksillä ja kuinka laajasti vapaaehtoisia menettelyjä voidaan käyttää.

Arvoperiaatteilla varmistetaan insolvenssioikeuden sekä sen menettelyjen oikeudenmukaisuus, velallisen suoja, velallisen asiallinen kohtelu, menettelyllinen vähimmäisturva sekä läpinäkyvyys. Johtava arvoperiaate on velkojien yhdenvertaisuuden periaate. Eri toimijoiden toimintaa ohjaavia menettelyperiaatteita puolestaan ovat kollektiivisuuden periaate, asianosaisten kuulemisen periaate, joutuisuus sekä sivullisen suoja. Erityisesti sivullisen suoja ja asianosaisten kuulemisen periaate sekä joutuisuus voivat ajautua ristiriitaan keskenään insolvenssimenettelyjen toteutuksessa pohdittaessa esimerkiksi sitä, millaisilla edellytyksillä saneerausmenettelyn sisällä voidaan tehdä päätöksiä kaikkia velkojia kuulematta.¹⁷ Menettelyperiaatteet on näin ollen tärkeä huomioida kun pohditaan saneerausmenettelyn joustomahdollisuuksia ja nopeutettujen ja vapaaehtoisten menettelyiden reunaehtoja.

Koulu ja Lindfors katsovat mielestäni hyvin perustellusti, että menettelyperiaatteista johtavana voitaisiin pitää joutuisuuden periaatetta, sillä sitä on myös lainsäädännössä viimeaikoina

---

¹⁵ Johtava periaate on oikeusperiaatteiden punninnassa, esimerkiksi ristiriitatilanteessa se, joka saa suuremman painoarvon kuin muut periaatteet, eli sillä on etusija muihin periaatteisiin nähden. Johtavan periaatteen määrittäminen insolvenssioikeudessa ei kuitenkaan ole aina yksinkertaista, sillä yleistenkin periaatteiden osalta ilmentyminen ja painoarvo eri insolvenssimenettelyissä voi olla erilainen (johtavista periaatteista Koulu & Lindfors 2017, s. 43). Erityisen selvästi periaatteiden erilaisuus on nähtävissä konkurssimenettelyä ja yrityssaneerausmenettelyä tarkasteltaessa. Konkurssissa kustannustehokkuus on selkeästi merkittävin periaate, mutta saneerausmenettelyssä hyvin tärkeänä periaatteena on rehabilitaatio. Näin ollen periaatteiden painoarvo vaihtelee eri menettelyissä. Pitää kuitenkin muistaa, etteivät esimerkiksi tässä käsitellyt periaatteet, kustannustehokkuus ja rehabilitaatio ole millään tavoin toisiaan poissulkevia, vaan kulkevat käsi kädessä; saneerauksessahan velkojan tulee saada lähtökohtaisesti suurempi suoritus saatavalleen kuin konkurssissa vaikkakin joutuisuudesta voidaan joutua hie-
man tinkimään konkurssiin verrattuna.

¹⁶ Koulu ym. 2017, s. 44. Luotonannon rajoitukset vaikuttavat myös luottoyhteiskunnan perusteisiin ja toimijoiden mahdollisuuksiin toimia siinä.

¹⁷ Koulu ym. 2017, s. 44.

korostettu. Erityisesti saneerausmenettelyn tavoitteiden kannalta joutuisuus on hyvin merkityksellinen, sillä viivästykset kasvattavat kustannuksia ja heikentävät prosessin tulosta. Kuten jäljempänä esitetään, yrityssaneerauksen tai vapaaehtoisen menettelyn onnistuminen voi paljolti riippua siitä, miten joutuisasti menettely etenee ja toisaalta siitä, kuinka nopeasti velallinen itse toimijana aloittaa saneeraukseen valmistavat toimet vaikeuksien ilmettyä.

2.1 Insolvenssipolitiikka

Insolvenssioikeus ja prosessioikeus ovat suomalaisessa oikeusjärjestelmässä olleet perinteisesti läheisessä yhteydessä, sillä insolvenssimenettelyt ovat olleet tuomioistuintaveroisia. Modernien insolvenssilakien säätämisen jälkeen 1990-luvulla oikeudenalat ovat kuitenkin etäännyneet toisistaan erityisen joustavuuselementin lisääntyneenä ja prosessioikeuden vaikutuksen vähentyneenä insolvenssimenettelyissä.¹⁸ Näin ollen oikeudenaloilla on nykyhetkellä myös omat suuntauksensa sekä periaatteensa, vaikka yhtymäkohtia toki edelleen on.

Taloussuhdanteet määrittelevät osaltaan sen, miten merkitykselliseksi insolvenssipolitiikka kullakin hetkellä koetaan. Maksuhäiriöiden ja luottotappioiden kasvaessa myös insolvenssipoliittiset päätökset ovat ajankohtaisia ja usein esillä julkisessa keskustelussa. Tällä hetkellä insolvenssioikeudellista päätöksentekoa on erityisesti ohjannut yksityishenkilöiden kasvanut velkataakka sekä kasvussa olevien maksuhäiriöiden määrä, jota selitetään osaksi kuluttajaluottotuksen hurjalla kasvulla.¹⁹ Trendi ei sinänsä ole uusi, vaan kulutusluottojen osalta lainsäädäntöä on jo aikaisemmin muutettu säätämällä kuluttajansuojalaissa esimerkiksi pääomaltaan alle 2000 euroa olevien kulutusluottojen korkokatosta.²⁰

Insolvenssipoliittisella päätöksenteolla on vahva yhteys talous- ja sosiaalipolitiikkaan, ja usein maksuhäiriöpolitiikka myötäilee yleistä talouspolitiikkaa.²¹ Taloussuhdanteiden muuttuessa ajoittain nopeastikin, insolvenssipolitiikka ja sen seurauksena lainsäädäntö kehitty-

---

¹⁸ Koulou & Lindfors 2010, s. 9.

¹⁹ Suomen Asiakastieto Oy, maksuhäiriötilastot Q1-Q4-2017.

²⁰ Tällä hetkellä vilkasta keskustelua käydään myös positiivisesta luottorekisteristä, joka olisi osaltaan omiaan hillitsemään kotitalouksien luottomäärää ja ylivelkaantumista. Vaikka ministeriölähtöistä selvitystä asiassa on tehty, konkreettisista toimita positiivisen luottorekisterin rakentamiseksi ei vielä ole päätetty. Yksityiset toimijat ovat kuitenkin sopimukseen ja suostumukseen perustuen ottaneet käyttöön vaikutuksiltaan vastaavia ratkaisuja. Ks. Helsingin Sanomat 8.11.2018 ”Saadaanko ylivelkaantuminen kuriin Asiakastiedon järjestelmällä? Danske Bank ja Nordea liittyivät kaikki kulutusluotot paljastavaan järjestelmään”.

²¹ Koulou ym. 2017, s. 37.

sykähdyksittäin aina silloin, kun politiikan merkitys korostuu. Huonon taloussuhdanteen aikana maksuhäiriöiden sekä maksukyvyttömyysmenettelyiden lukumäärä kasvaa, jolloin niihin liittyvät ongelmat myös korostuvat. Hyvän taloussuhdanteen vallitessa tarve insolvenssilainsäädännön kehittämiseksi on pienempi, ja usein muut kiireisemmät lainvalmisteluasiat priorisoidaan. Tämä voi johtaa siihen, että insolvenssioikeudellinen lainsäädäntö valmistellaan kohtuuttoman nopeasti kunnollista vaikutusarviota tekemättä, kuten yrityssaneerauslaki 1990-luvulla. Toisaalta lainsäädännön jääminen jälkeen todellisesta yritysten ja yksityishenkilöiden tarpeesta ja muusta kehityksestä voi johtaa lainsäädännön ulkopuolisiin tai sen rajapinnassa tapahtuviin järjestelyihin, joilla pyritään parhaaseen mahdolliseen ratkaisuun ilman lainsäädännön varsinaista tukea.

Lainsäädännön sääntelystrategia määritellään ja resurssit kohdistetaan sen mukaisesti, korostetaanko likvidaatiota vai rehabilitaatiota. Tehokasta täytäntöönpanoa korostettaessa painopiste on erityisesti konkurssin tai ulosoton tehokkuuden kehittämisessä, kun taas rehabilitaatiossa painotetaan velkojen uudelleenjärjestelyä ja yritysten ja yksityishenkilöiden uutta alkua. Tämän hetken, eli niin sanotun ”uuden ajan”, insolvenssipolitiikan linjaus on ollut ylivelkaantumisen estäminen. Aikaisemmin 1990-luvulla Suomessa painotettiin muille markkinatalouksille tyypillisesti velkojen oikeutta sekä tehokasta perintämahdollisuutta, eikä rehabilitaatiota koettu kovin merkitykselliseksi oikeuspolitiikassa.²² 1990-luvun laman seuraukset taloudellisille toimijoille olivat kuitenkin niin vakavia, että likvidaatoin vaihtoehdoksi oli nopeasti kehitettävä muita ratkaisuja. Uudet lait, velkajärjestely- ja saneerauslaki säädettiin nopeasti auttamaan maksuhäiriöisiä yksityishenkilöitä ja pelastamaan akuutista likviditeettikriisistä kärsiviä yrityksiä.

Insolvenssi- tai maksuhäiriöpolitiikalla tarkoitetaan poliittisia keinoja, joiden tavoitteena on maksuvelvoitteiden mahdollisimman tehokas täytäntöönpano ja velkaongelmien sekä velanhoidokustannusten hallinta. Insolvenssipolitiikalla pyritään velkaongelmien sekä luottotappioiden vähentämiseen, harmaan talouden ja väärinkäytösten torjumiseen sekä perintäkustannusten alentamiseen.²³ Hieman yksinkertaistaen luotonantajat laskevat luottotappioista aiheu-

---

²² Koulou & Lindfors 2017, s. 37.

²³ OM 2007:14, s. 8.

tuvat kulut luottokustannuksiin, joten onnistunut maksuhäiriöpolitiikka ja luottotappioiden vähentäminen edesauttaa myös tervettä taloutta ja luotonantoa.²⁴

Insolvenssipolitiikka on 1990-luvun alun tilanteesta poiketen tällä hetkellä hyvin kansainvälistä ja Euroopan Unionin linjaukset vaikuttavat myös jäsenvaltioihin. Unionin insolvenssipolitiikka on pääsääntöisesti kotimaisen politiikan linjausten mukaista, ja kansalliset ratkaisut ovat toistaiseksi olleet sisällytettävissä EU-politiikan ratkaisujen sisälle. Insolvenssioikeudella on merkittävät kytkökset muihin oikeudenaloihin - esimerkiksi esineoikeuteen, työoikeuteen ja sosiaalioikeuteen - eikä syvälle ulottuvaa insolvenssilainsäädännön yhtenäistämistä ole näin ollen lähitulevaisuudessa odotettavissa. Harmonisointi ainakin jollain tasolla on kuitenkin myös maksukyvyttömyysmenettelyiden osalta tärkeää, siitä syystä, että sisämarkkinoiden kasvaessa ja edelleen avautuessa, insolvenssimenettelyillä on yhä useammin liitäntä myös toiseen EU-maahan. Menettelyiden harmonisointi on omiaan lisäämään luottamusta sisämarkkinoilla ja poistamaan vapaan liikkuvuuden esteitä.

3. Yrityssaneerauslain mukainen saneerausmenettely

3.1 Tavoitteet

Yrityssaneerauksen tavoite on määritelty yrityksen saneerauksesta annetun lain 1§:ssä:

”Taloudellisissa vaikeuksissa olevan velallisen jatkamiskelpoisen yritystoiminnan tervehtyttämiseksi taikka sen edellytysten turvaamiseksi ja velkajärjestelyjen aikaansaamiseksi voidaan ryhtyä tämän lain mukaiseen saneerausmenettelyyn.”

Lakimääräisen saneerausmenettelyn tavoitteena on näin ollen jatkamiskelpoisen yritystoiminnan edellytysten turvaaminen. Tavoitetta täydentää lain esitöihin kirjattu yleinen insolvenssioikeudellinen tavoite tarpeettomien konkurssien välttämisestä, jonka mukaan sellaisen elinkelpoisen yrityksen konkurssi tulisi torjua, jonka maksukyvyttömyys on tilapäistä ja korjattavissa yrityssaneerauksen keinoin. Yrityssaneerauksen taloudelliseksi tavoitteeksi voidaan lisäksi katsoa velallisen taloudellisen arvon säilyttäminen sekä omistajien ja työntekijöiden taloudellisen aseman turvaaminen liiketoiminnan jatkumisen seurauksena.

---

²⁴ OM 2007:14 s. 21.

Lakimääräisen yrityssaneerauksen tavoitteiden lisäksi vapaaehtoisilla järjestelyillä voi olla muitakin tavoitteita. Lähtökohtaisesti sekä legaalilla että vapaaehtoisella järjestelyllä pyritään samaan tavoitteeseen, kannattavan liiketoiminnan säilyttämiseen, mutta on myös luonnollista, että velkojen intressi ja tavoitteet voivat joissain tapauksissa määrittää muitakin tavoitteita vapaaehtoiselle menettelylle. Vaikka velkojen oikeuksia yrityssaneerauksessa lähes poikkeuksetta rajoitetaan, heidän taloudellinen asemansa muodostuu rehabilitaatiossa vähintään saman edun -periaatteen mukaisesti tosiasiallisesti usein paremmaksi kuin puhtaassa likvidaatiossa. Näin ollen myös velkojien taloudellisen aseman turvaaminen katsotaan tässä esityksessä yrityssaneerauksen ja näin ollen vapaaehtoisen menettelyn tavoitteeksi.

Lainsäädännöllä pyritään parantamaan yrityksen kilpailukykyä tai kannattavuutta ainoastaan siinä tapauksessa, että näille toimenpiteille on liiketaloudellinen edellytys, ja että toiminta on tilapäisestä maksuvaikeudesta huolimatta elinkelpoista tai muutettavissa elinkelpoiseksi. Yrityssaneerauksen tarkoituksena ei ole ylläpitää sellaista yritystoimintaa, jolle ei ole liiketaloudellisia edellytyksiä. Yrityssaneerauslain esitöissä tarkoituksenmukaista valikoitumista jo alkuvaiheessa joko likvidaatioon tai rehabilitaatioon perustellaan sillä, että epäonnistunut yrityssaneeraus aiheuttaa velkojille tyypillisesti suuremmat tappiot kuin suoraan aloitettu konkurssi. Ei ole myöskään kilpailuoikeudellisesta näkökulmasta hyväksyttävää pitää yrityssaneerauksen keinoilla yllä kannattamatonta toimintaa kilpailulla markkinoilla. Tämä olisi omiaan vääristämään kilpailua ja saattaisi jopa johtaa muiden samalla toimivien yritysten vaikeuksiin.

3.2 Yrityssaneerauksen keinot

Saneerausohjelmassa tulee määrätä niistä keinoista ja toimenpiteistä, joiden avulla yrityksen maksukyvyttömyys poistetaan ja yrityksen toiminta tervehdytetään. Lisäksi ohjelman tulee sisältää määräykset velallisen ja velkojen asemasta. Yrityssaneerauslaissa ainoana nimenomaisesti säänneltynä ja käytännössä myös merkittävimpana saneerauskeinona on velkajärjestely. Velkajärjestelyllä tarkoitetaan yrityssaneerauslain 44 §:n mukaisesti velan maksuikataulun muuttamista, pääomalyhennysten ensisijaistamista, velan määrän tai luottokustannusten alentamista tai velan maksamista kokonaan tai osaksi uudella velalla tai sijaissuorituksin.

Tosiasiassa sellaiset tilanteet, joissa yrityksen maksukyvyttömyyden syihin olisi mahdollista vaikuttaa ainoastaan velkajärjestelyn keinoin, ovat hyvin harvinaisia. Lähinnä pelkkä velkajärjestely tulee kyseeseen tilanteissa, joissa yrityksen maksukyvyttömyyden on aiheuttanut esimerkiksi liian suuri tai kannattamaton investointi tai muu yllättävä ja kertaluonteinen tapahtuma. Tällöin liiketoiminta voi olla lähtökohtaisesti kannattavaa, eikä muita keinoja ole tarpeellista käyttää.²⁵ On myös mahdollista, että saneeraustoimet toteutetaan jo ennen legaalien saneerausmenettelyn vahvistamista, eikä vahvistettavaan saneerausohjelmaan näin ollen ole enää tarpeellista sisällyttää muita keinoja kuin velan määrän alentaminen tai muu velkajärjestely.

Tyypillisesti liiketoiminnan kannattamattomuus ja maksukyvyttömyys on kuitenkin muusta kuin kertaluonteisesta tapahtumasta johtuvaa, ja velkajärjestelyn ohella tarvitaan myös sellaisia tervehdyttämiskeinoja, joilla on vaikutusta yrityksen varsinaiseen liiketoimintaan. Yrityssaneerauslaissa muina mahdollisina saneerausohjelman keinoina on mainittu esimerkiksi liiketoiminnan osittaiset tai kokonaisluovutukset, toiminnan laajuuden muuttaminen, mahdolliset muutokset organisaatiossa tai yritysmuodossa, varoja koskevat realisoinnit tai muut järjestelyt, henkilöstöjärjestelyt, omistajille suoritettavien korvausten tai vastikkeiden määräykset ja saneerausohjelman rahoitus.

Lähtökohtaisesti vapaaehtoisissa järjestelyissä on käytettävissä samat tervehdyttämiskeinot kuin lakisääteisessä yrityssaneerauksessa etenkin silloin, kun ohjelma vahvistetaan yrityssaneerailain mukaisessa järjestyksessä. Koska saneerailaki ei rajoita tai kiellä käytettäviä tervehdyttämiskeinoja tai niiden laatua, on keinoista päättäminen velallisen ja velkojien yksimielisyyden varassa. Mikäli tarvittavaa yksimielisyyttä ei saavuteta esimerkiksi velkojien suuren lukumäärän vuoksi, tulee saneerausohjelma ja sen sisältämät keinot vahvistettavaksi tai hylättäväksi saneerailain säännösten mukaisesti.²⁶ Näin ollen keinojen laji ja laatu muodostuu jokaisessa saneerauksessa yksilöllisesti velkojien päätösten mukaisesti.

---

²⁵ Toisaalta voidaan miettiä, onko nimenomaan tällainen yrityssaneerailain hengen mukainen, ja kuinka hyvin se on linjassa kilpailuoikeudellisten periaatteiden kanssa. Ison investoinnin tekeminen, sen toteaminen liian suureksi ja velkojen leikkaaminen tämän jälkeen saattaa näyttäytyä myös suunnitelmallisena tapana ”rahoittaa” suurempi investointi. Huomioimatta esimerkiksi yrityssaneerauksen negatiivisia vaikutuksia, on selvää, että samalla alalla ja samassa tilanteessa olevista yrityksistä sillä, joka tekee suuren investoinnin ja maksaa siitä aiheutuvat velat yrityssaneerauksella on etu saneerausohjelman päätyttyä – eihän toisella yrityksellä ole ollut mahdollisuutta lähtökohtaisesti edes tehdä investointia.

²⁶ Uoti 2005, s. 878.

Saneerauksen yhteydessä on joskus välttämätöntä käyttää tervehdyttämiskeinoina toiminnan tehostamista, kannattamattomien yritystoimintojen myymistä tai kokonaisen toiminnon lopettamista, jotka toimet usein johtavat henkilöstön vähentämiseen tai työsuhteen ehtojen muuttamiseen. Yrityssaneerauslaissa ja työsopimuslaissa säädettyjen edellytysten täytyessä saneerausmenettelyssä ja vahvistetun saneerausohjelman määräyksellä on mahdollista irtisanoa työntekijän työsuhteeseen päättymään tavallista lyhyempää irtisanomisaikaa noudattaen joko menettelyn aikana tai vahvistetun maksuohjelman mukaisesti. Käsittelen työsuhteen päättämistä ja ehtojen muuttamista jäljempänä jaksossa 4.7, mutta jo tässä vaiheessa voidaan todeta, että työsuhteiden muutoksiin vapaaehtoisissa saneerauksissa ei ole aina mahdollista soveltaa lyhyempää irtisanomisaikaa, eikä se ole näin ollen vapaaehtoisen yrityssaneerauksen keino menettelyn aikana.²⁷

Saneerausohjelmat sekä niihin sisältyvä keinovalikoima laaditaan jokaiselle velalliselle liike-toiminnan ja taloudellisen tilanteen asettamien vaatimusten mukaisesti velkojien myötävaikutuksella, eikä käytettäviä keinoja ole eksklusiivisesti määritetty.²⁸ Suomen legaalit yrityssaneeraus mahdollistaa kansainvälisessä tarkastelussa verrattain laajan tervehdyttämistoimenpiteiden valikoiman sekä velkajärjestelyn että muiden toimenpiteiden osalta.²⁹ Jo nyt osa saneerausohjelman keinoista perustuu insolvenssilainsäädännön ohella yhtiöoikeudelliseen sääntelyyn. Juridisessa keskustelussa on kuitenkin viime aikoina noussut esille uudenlaisten keinojen sisällyttäminen joko yhtiöoikeudelliseen tai insolvenssioikeudelliseen keinovalikoimaan. Eräs ehdotettu keino on Debt-to-equity -velkakonversio, jota käsitellään lyhyesti myöhemmin.

3.3 Täysimittainen legaalisaneeraus

Yrityssaneerauslain mukaisen saneerausmenettelyn kohteena voivat olla lain 2§:ssä määritelty oikeushenkilöt tai yksityinen elinkeinonharjoittaja. Saneerausmenettely tulee vireille kun kirjallinen saneeraushakemus toimitetaan toimivaltaiselle käräjäoikeudelle. Päätös saneerauk-

---

²⁷ Toki työsuhteen muutoksia on mahdollista tehdä myös vapaaehtoisen menettelyn aikana, mutta niihin ei voida soveltaa säännöstä lyhyemmästä irtisanomisajasta.

²⁸ Saneerausohjelma voidaan vahvistaa myös ilman velkojien myötävaikutusta ja siitä huolimatta, että jokainen velkoja ei ole saneerausohjelmaa tai sen sisältämiä keinoja hyväksynyt. Ohjelman vahvistaminen ei kuitenkaan ole mahdollista, jos määräosa velkojista sitä vastustaa. Tuomioistuimien ei kuitenkaan ota kantaa ohjelman liiketaloudelliseen sisältöön vaan tutkii ainoastaan, että laissa säädetty ohjelman vahvistamisen edellytykset ovat olemassa.

²⁹ Nousiainen 2003, s. 8.

sen aloittamisesta voidaan tehdä, jos hakemuksen tuomioistuimelle on toimittanut velallinen sekä vähintään kaksi velkojaa, joiden yhteenlasketut saatavat edustavat vähintään viidennestä velallisen veloista tai tällaiset velkojat ilmoittavat puoltavansa hakemusta. Saneeraus voidaan aloittaa myös jos velallista uhkaa maksukyvyttömyys, jolloin hakemukseen on liitettävä selvitys edellytyksen arvioimiseksi. Samoin jos velallinen jo maksukyvytön, mutta maksukyvyttömyys olisi saneerauksen keinoilla poistettavissa, voidaan aloituspäätös tehdä. Jos jokin yrityssaneerauslaissa mainittu esteperuste täyttyy, saneerausta ei voida aloittaa.³⁰

Saneerausasia tulee vireille saneeraushakemuksen jättämisellä, mutta asian vireilläöoloon ei vielä liity virallisia oikeusvaikutuksia. Varsinaiset täytäntöönpanokiellot tulevat voimaan vasta jos saneeraus aloitetaan. Näin ollen voi olla tarvetta jo hakemuksen jättämisen hetkellä pyytää tuomioistuinta määräämään väliaikainen kiello tilanteen rauhoittamiseksi ja väliaikaisen rauhoitusajan luomiseksi. Väliaikaiset kiellot ovat voimassa, kunnes saneerausmenettely aloitetaan ja voimaan tulevat varsinaiset maksu-, perintä- ja täytäntöönpanokiellot. Väliaikaiset kiellot raukeavat myös siinä tapauksessa, että saneeraushakemus hylätään.³¹

Mikäli yrityssaneeraus päätetään aloittaa, on käräjäoikeuden määrättävä asiaan kelpoisuusvaatimukset täyttävä selvittäjä, jonka tehtävänä on menettelyn tarkoituksen toteuttaminen ja velkojien edun valvonta. Yrityssaneerauksen selvittäjän on myös kyettävä muodostamaan velallisen kannalta realistinen saneerausohjelma.³² Näiden lisäksi selvittäjän velvollisuutena on muun muassa nostaa mahdolliset takaisinsaantikanteet, riitauttaa saatavat ja vaatia menettely lakkaamaan, mikäli aloituspäätöksen jälkeen tulee ilmi jokin keskeyttämisperuste. Selvittäjän avustavana elimenä voi toimia myös velkojatoimikunta, jolla ei tosin ole päätösvaltaa selvittäjän tehtäväpiiriin kuuluvissa asioissa. Käytännössä velkojatoimikunnan jäsenet edustavat velallisen suurimpia velkojia, jolloin velkojatoimikunnassa käsitelty ja hyväksytyt toimenpiteet harvoin tulevat myöhemmin kyseenalaistettaviksi esimerkiksi ohjelmaehdotusvaiheessa.³³

Selvittäjän on laadittava ehdotus saneerausohjelmaksi ja toimitettava se tuomioistuimelle määrätyssä ajassa. Lähtökohtaisesti aika ei saisi olla neljää kuukautta pidempi, mutta asian

---

³⁰ Pinomaa 2009, s. 40-49.

³¹ Koulu ys. 2017, s. 645-646.

³² Pinomaa 2009, s. 66.

³³ Pinomaa 2009, s. 84-85.

vaikeuden tai laajuuden vuoksi tästä voidaan poiketa. Määräaika voidaan myös selvittäjän hakemuksesta pidentää. Selvittäjän tulee keskustella velallisen sekä velkojatoimikunnan ja tarvittaessa yksittäisten velkojien kanssa ohjelmaehdotuksen aikaansaamiseksi. Todellisuudessa menettelyn kesto on kokonaisuudessaan keskimäärin 11 kuukautta³⁴, mikä onkin merkittävä epäkohta saneerausmenettelyssä.

Selvittäjän toimitettua ohjelmaehdotuksen tuomioistuimelle, se varaa asiaan osallisille tilaisuuden esittää väitteitä ohjelmaehdotukseen merkityistä saatavista antaa lausumansa ohjelmaehdotuksesta. Väitteiden ja lausumien esittämisen jälkeen selvittäjälle varataan mahdollisuus oikaista ja täydentää ohjelmaehdotusta. Lopullisen ehdotuksen saavuttua tuomioistuimelle se jakaa velkojat ryhmiin ja äänivaltaisten velkojien tulee antaa määräpäivään mennessä äänestyslausuma, eli ilmoittaa, hyväksyvätkö ne ohjelmaehdotuksen vai eivät. Saneerausmenettely tuomioistuimessa lakkaa saneerausohjelman vahvistamiseen. Samalla päättyvät saneerausmenettelyn aikaiset kiellot, ja saneerausohjelman toteuttaminen alkaa. Vahvistamisen jälkeen saneerausvelkojen ja muiden ohjelmassa säänneltyjen oikeussuhteiden ehdot määräytyvät alkuperäisistä sopimuksista riippumatta ohjelman mukaisesti.

Saneerauksen toteutusvaihe ei muodollisesti ole enää saneerausmenettelyä, vaikka se usein mielletäänkin kuuluvaksi saneeraukseen. Ohjelman toteutus on käytännössä velallisen vastuulla, ja tarkoittaa pääsääntöisesti maksuohjelmassa määrättyjen suoritusten oikea-aikaista tekemistä sekä muiden saneerausohjelmassa määrättyjen seikkojen toimeenpanemista.³⁵ Saneerausohjelmassa voidaan myös määrätä valvojan tehtävästä ja asettamisesta. Valvojan tehtävänä on yrityssaneerailain mukaan velkojien lukuun valvoa ohjelman toteuttamista ja huolehtia niistä toimenpiteistä, joiden suorittaminen ei kuulu asianosaisille. Tyypillisesti saneerauksen selvittäjä määrätään myös saneerauksen valvojaksi. Valvojan pääasiallinen tehtävä on laatia velkojille selonteko saneerausohjelman toteuttamisesta ja saneerausohjelman päättyttyä laatia loppuselonteko.

---

³⁴ Konkurssiasiamies Helena Kontkasen ajankohtaiskatsaus Asianajotoimisto Krogeruksen Insolvenssi-iltapäivässä 9.11.2017.

³⁵ Koulun yms. 2017 s. 803

3.4 Sopimusperusteiset vaihtoehdot yrityssaneeraukselle

Yrityssaneerauslainsäädäntöä valmisteltaessa 1990-luvun alussa valmistelun tavoitteena oli, että kaikkia yrityssaneerausasioita ei käytännössä tarvitsisi käsitellä legaalissa menettelyssä vaan lainsäädännöllisen kehikon ja suuntaviivojen luomisen myötä myös tuomioistuinmenettelyjen ulkopuolella tapahtuvat saneerausmenettelyt yleistyisivät ja laki toimisi lähtökohtaisesti myös ilman käytännön soveltamista vaikuttaen osapuolten käyttäytymiseen. Yrityssaneerailain ohjausfunktion onnistuessa vapaaehtoisten neuvottelujen ja saneerausten edellytykset selkeytyisivät ja mahdollisuudet sovintojärjestelyjen aikaansaamiseen paranisivat.³⁶ Lainsäätäjän tavoite vapaaehtoisten järjestelyiden käytöstä legaalien rinnalla ei täysin ole täyttnyt, ja yleisesti ottaen voidaankin todeta, että vapaaehtoisia järjestelyitä voitaisiin hyvin käyttää enemmän kuin niitä tällä hetkellä käytetään.³⁷

Vapaaehtoinen saneeraus voi ensinnäkin tarkoittaa täysin vapaaehtoista saneerausta, joka toteutetaan kokonaan tuomioistuimen ulkopuolella. Tällaisilla ns. puhtailla sopimussaneerauksilla on tyypillisesti ainoastaan sopimusperusta, joka tukeutuu lähinnä siviilioikeuden yleisiin periaatteisiin, oikeustoimilakiin ja muuhun sopimusoikeuteen. Täysin vapaaehtoisii saneerauksiin voidaan sopia sovellettavan joitain legaalisanerauksen osia, kuten vahvistettua saneerausohjelmaa koskevia määräyksiä, mutta koska saneerausta ei aloiteta eikä saneerausohjelmaa vahvisteta yrityssaneerailain mukaisesti, puhtaisiin sopimussaneerauksiin ei kuitenkaan voida soveltaa saneerailain oikeussuojakeinoja. Sopimussaneeraukset voivat tavoitteiltaan ja sisällöltään vaihdella hyvin suuresti, eikä niiden määrittely ole helppoa. Ensinnäkin sopimussaneerauksella voidaan tarkoittaa esimerkiksi yhden rahoitussopimuksen uudelleen neuvottelemista jo paljon ennen maksukyvyttömyyttä, toisaalta vapaaehtoinen järjestely taas voi koskea kaikkia yrityksen velkoja, ja se toteutetaan yrityksen ollessa maksukyvytön. Vapaaehtoinen järjestely voi tarkoittaa käytännössä mitä vain sopimusperusteista muutosta yrityksen sopimussuhteissa tai liiketoiminnassa tai se voi olla hyvinkin samankaltainen keinoiltaan ja vaikutuksiltaan kuin legaalisaneraus. Täysin vapaaehtoisia menettelyitä ei näin ollen ole mahdollista rajata yksiselitteisesti, eikä niiden lukumäärästä ole myöskään mahdollista saada tarkkaa tietoa.

---

³⁶ HE 182:1992, s. 16.

³⁷ Konkurssiasiaain neuvottelukunnan suositus 17, s. 1.

Täysin vapaaehtoisen järjestelyn vastakohta on kokonaan yrityssaneerauslain mukaisesti toimitettava menettely. Kaikki edellä mainittujen menettelyiden yhdistelmät ovat tämän tutkimuksen kohteena, ja niistä voidaan käyttää muun muassa termejä vapaaehtoinen menettely, vapaaehtoinen saneeraus, nopeutettu menettely (tai NOPSA), pre-pack (pre-packaged reorganisation) -saneeraus tai etukäteen neuvoteltu saneeraus³⁸. Myös vapaaehtoisissa menettelyissä on eroja, mutta käytännössä niihin lukeutuvat kaikki sellaiset menettelyt, joissa sopimusperusteiseen saneeraukseen yhdistetään jokin osa legaalista menettelyä. Eräs mielenkiintoinen muunnos vapaaehtoisen ja legaalisen saneerauksen yhdistelmästä on saneeraus, joka velkojen puoltolausumilla aloitetaan ilman kuulemisia saneerauslain mukaisten täytäntöönpanokieltojen aikaansaamiseksi. Tämän jälkeen saneerausohjelma neuvotellaan valmiiksi, ja kun sen sisällöstä ollaan yksimielisiä, saneerausmenettely rautetaan ja asian käsittely jää sillensä. Osapuolet noudattavat tämän jälkeen rauhoitusaikana sovittua vapaaehtoista sopimusta. Keinoa tilastoida tämän tyyppisiä saneerauksia ei ole, mutta oletettavaa on, että ne ovat verrattain harvinaisia. Tässä tutkimuksessa keskitytäänkin selvyyden ja rajauksen vuoksi jatkossa lähinnä sellaisiin järjestelyihin, joissa saneerausohjelma neuvotellaan etukäteen velkojen kesken, ja vahvistetaan tuomioistuimessa yrityssaneerauslain mukaisessa järjestyksessä. Näissä tapauksissa vaihtelu liittyy lähinnä siihen, kuinka pitkään vapaaehtoisia neuvotte-luja käydään ennen varsinaisen legaalimenettelyn alkamista ja saneeraushakemuksen jättä-mistä.

Yrityssaneerauslain mukaisesti on aina ollut mahdollista sivuuttaa velkojen lausumat, väitteet, riitautukset sekä äänestys, mikäli ohjelmaehdotukselle on ollut kaikkien tunnettujen velkojen kirjallinen hyväksyntä. Käytännössä soveltaminen on kuitenkin ollut hankalaa, sillä kaikkien velkojen hyväksynnän saaminen on ollut epätodennäköistä ja työlästä. Vuonna 2007 voimaantulleessa yrityssaneerauslain muutoksessa edellytyksiä nopealle saneerausmenettelyn vahvistamiselle parannettiin, ja sen käyttöalaa laajennettiin siten, että menettelyssä on mahdollisuus tietyin edellytyksin vahvistaa saneerausohjelma velkojen enemmistön päätöksellä. Tavoitteena oli, että tehdyllä muutoksella saneerausmenettelyn käyttö lisääntyisi erityisesti maksuvaikeuksissa olevien pienten yritysten osalta.³⁹

---

³⁸ Hupli 2012, s. 50.

³⁹ HE 152:2006. s. 42.

Vapaaehtoisten tai nopeutettujen menettelyiden edellytyksiin on saneerauksen perusedellytysten lisäksi katsottu kuuluvan se, että merkittävät velkojat osallistetaan menettelyyn mahdollisimman nopeasti, ja velkojille annetaan todellinen kuva yrityksen maksuvaikeuksista sekä niiden syistä. Velallisen ja velkojien välisen yhteistyön tulee olla avointa, keskeisistä asioista pitää päästä yksimielisyyteen ja yrityksen kassavirran tulee riittää uusien velkojen sekä saneerauskustannusten maksamiseen.⁴⁰ Lisäksi yrityksen taloushallinnon, raportoinnin ja raportointijärjestelmien sekä kirjanpidon tulee olla huolellisesti ja hyvin hoidettuja.⁴¹

On jo tässä vaiheessa todettava, että nopeutetun menettelyn lempinimi NOPSA voi olla osittain harhaanjohtava. Nopeus tai keveys liittyy lähinnä tuomioistuimessa käsiteltäviin saneerauksen vaiheisiin, eikä varsinaisen saneerauksen valmistelun edellyttämään työmäärään tai laatimisen nopeuteen. Vapaaehtoisessa valmistelussa joitain rutiineja on vähemmän, mutta pääsääntöisesti kokonaisuuden ja neuvotteluosapuolten hallinta sekä saneerausohjelman laatiminen ilman saneerauslain antamaa kehikkoa voi olla jopa osapuolia - etenkin saneerauksen valmistelijaa - enemmän työllistävä kuin legaalimenettely. Näin ollen vapaaehtoisen menettelyn edut muodostuvat muista seikoista kuin sen ”keveydestä” tai kokonaiskestosta.

3.5 Menettelyn nopeuttaminen yrityssaneerauslain mukaisesti

Huolellinen valmistelu

Ensinnäkin saneerausmenettelyä voidaan merkittävästi nopeuttaa valmistelemalla saneerausohjelma velkojien kanssa mahdollisimman pitkälle jo ennen saneeraushakemuksen jättämistä käräjäoikeudelle. Mitä pidemmälle ohjelmaehdotus on valmisteltu, sitä lyhempi menettelyajasta muodostuu ja sitä pienempi haitta menettelystä yritykselle aiheutuu. Saneerauksen vapaaehtoinen valmistelu tulee kyseeseen silloin, kun uhkaavasta tai alkaneesta maksukyvyttömyydestä huolimatta yritys pystyy vielä sopimaan velkojen järjestelyistä ja liiketoiminnan saneeraustoimista merkittävimpien velkojiensa kanssa.⁴²

---

⁴⁰ Kassavirtaan ja menettelyaikaan liittyviä haasteita käsitellään jäljempänä kappaleessa 3.6.2.

⁴¹ Konkurssiasian neuvottelukunnan suositus 17, liite s. 3.

⁴² Konkurssiasian neuvottelukunnan suositus 17, s. 1.

Saneerausmenettelyn hakeminen YSL 6.1 § 1 kohdan mukaisella puoltihakemuksella

Saneerailain 6.1 §:n 1 kohdan mukaan saneerausmenettely voidaan aloittaa ilman asiaan osallisten kuulemisen tarvetta, jos viidennes velallisen tunnetuista veloista ja vähintään kaksi velkojaa puoltaa saneerauksen aloittamista. Kuulemista ei myöskään tarvita jos sama määrä velkojia hakee saneerausta yhdessä velallisen kanssa. Kuulemisen sivuuttamista voidaan perustella muun muassa sillä, että mikäli useampi kuin yksi yritys puoltaa hakemusta, on puoltihakemuksen tehnyt yritys yleensä saneerauskelpoinen.⁴³

Saneerausohjelman nopea vahvistaminen tuomioistuimessa YSL 92 §:n mukaisesti

Nopea saneerausohjelma eli niin kutsuttu ”NOPSA” voidaan yrityssaneerailain mukaisesti vahvistaa seuraavin edellytyksin:

Ohjelmaehdotuksen yhteydessä tuomioistuimelle toimitetaan velallisen kirjallinen lausuma saneerausehdotuksesta sekä kirjallinen hyväksyntä niiltä velkojilta, joiden saatavat ovat määrältään yhteensä vähintään 80 prosenttia saatavien kokonaismäärästä, sekä jokaiselta sellaiselta velkojalta, jonka saatavan määrä on vähintään 5 prosenttia velkojien saatavien kokonaismäärästä. Jos joku velkojista ei ole kirjallisesti hyväksynyt ehdotusta, on ohjelmaehdotuksen yhteydessä myös toimitettava tieto siitä, miten ja milloin tällaisille velkojille on annettu tieto ehdotuksesta, ja varattu tilaisuus lausua siitä. Lisäksi on toimitettava lausumat velkojilta, jotka ovat vastustaneet ehdotusta. Mikäli kaikki edellä mainitut toimitetaan käräjäoikeudelle, on ehdotus mahdollista käsitellä ilman muita lausumia, kuulemista, väitteiden esittämistä sekä käsittelyä, ohjelmaehdotuksen tiedoksiantoa sekä äänestysmenettelyä.⁴⁴

Mikäli kukaan velkojista ei ole vastustanut saneerausohjelman hyväksymistä, tuomioistuin tutkii ainoastaan olisiko saneerauksen aloittamiselle ollut YSL 7 § 2 momentin mukainen este. Este voi olla olemassa, jos velallisen tai jonkun velallisen puolesta toimineen syyksi on luettu velallisen rikos, kirjanpitorikos tai törkeä kirjanpitorikos tai jotain edellä mainittua taho on syytä epäillä, tai sellainen on syytteessä kuvatusa rikoksesta ja mahdollinen rikos on tapahtunut saneerattavassa toiminnassa. Esteperuste on olemassa myös silloin, jos joku edellä mainituista tahoista on syyllistynyt menettelyyn, josta on mahdollista määrätä liiketoimintakieltoon, tai saneerattavan yrityksen toiminnassa on rikottu liiketoimintakieltoa. Lisäksi oh-

---

⁴³ HE 152:2006, s. 33.

⁴⁴ YSL 72 §:n ja 74-76 §:n säännöksiä noudattamatta.

jelmaa ei voida velkojen hyväksynnälläkään vahvistaa jos se on lain vastainen, sen toteuttamiselle ei ole edellytyksiä, se loukkaa sivullisen, velallisen, osakkeenomistajan tai yhtiömiehen oikeutta tai on muutoin kohtuuton.

Käsiteltäessä ohjelmaehdotusta YSL 92 §:ssä tarkoitetussa nopeutetussa menettelyssä, tuomioistuimen on velkojan vastustuksen perusteella tutkittava velkojan aseman lainmukaisuus.⁴⁵ Ohjelma on velkojan vastustuksesta huolimatta kuitenkin hyväksyttävissä jos se, mitä yrityssaneerauslain 44 - 46 §:ssä säädetään velkajärjestelyn keinoista, vakuusvelkojen asemasta ja velkojen keskinäisestä asemasta täyttyy.

Jokaista edellä kuvattua menettelyn nopeuttamisen keinoa voidaan soveltaa erikseen, mutta niitä voidaan myös kaikkia käyttää samassa saneerausmenettelyssä, jolloin niiden vaikutus on tehokkain. On mahdollista, että ennen minkäänlaista kontaktia tuomioistuimeen, saneerausohjelma on muodostettu ja hyväksytetty saneerauslain vaatimalla velkojen enemmistöllä. Nopeimmillaan saneerausmenettely voidaan aloittaa ja saneerausohjelma vahvistaa tuomioistuimessa jopa yhden päivän aikana.⁴⁶ Käytännössä saneerausmenettely siis haettaisiin alkamaan ensin YSL 6.1 § 1 kohdan mukaisella puoltihakemuksella, jonka jälkeen valmis saneerausohjelma vahvistettaisiin 80/5-velkojen hyväksymisillä YSL 92 §:n mukaisesti.

3.6 Täysimittaiseen yrityssaneeraukseen liittyvät haasteet

Tutkimuksen kysymyksenasettelun mukaisesti tarkoituksena on selvittää, onko erilaisilla legaalisaneerauksen ja vapaaehtoisten menettelyiden yhdistelmällä mahdollista välttää sellaisia ongelmia, joita täysimittaiseen legaalisaneeraukseen liittyy. Jotta kysymykseen olisi mahdollista tai mielekästä vastata, on ensin selvitettävä, mitä yrityssaneeraukseen liittyvät ongelmat oikeastaan ovat. Tässä tehtävä tarkastelu ja selvitys eivät ole pelkästään saneerauslainsäädännön kritiikkiä, eikä tämän tutkimuksen puitteissa ole mahdollista myöskään eritellä sitä, kuinka paljon saneerauksiin liittyvistä ongelmista johtuu lainsäädännöstä, ja mikä osa lain soveltamisesta tai muista seikoista. Edellä mainitusta johtuen tämän luvun tavoitteena on lähinnä toimia alustuksena vapaaehtoisten järjestelyiden analyysille ja käyttömahdollisuuksien selvittämiseksi. On myös syytä huomauttaa, että esitys ei ole kattava kuvaus kaikista haasteis-

---

⁴⁵ HE 152:2006, s. 73.

⁴⁶ Konkurssiasiamiehen toimiston tiedote ”Nopeutettu yrityssaneeraus käräjäoikeudesta yhdessä päivässä”.

ta, joita saneeraukseen ylipäättään liittyy. Tässä yhteydessä on mielekästä käsitellä ainoastaan niitä kokonaisuuksia, jotka ovat tutkimuksen rajauksen sisällä.

3.6.1 Yrityssaneeraukseen liittyvä maineriski ja liian myöhäinen hakeutuminen

Tieto yrityksen jättämästä saneeraushakemuksesta on julkinen. Yrityssaneeraukseen hakeutuvat yrityksen kaikki sidosryhmät saavat näin ollen hakemuksen kautta tiedon yrityksen uhkaavasta tai jo vallitsevasta maksukyvyttömyydestä. Omaa luottotappioriskiään minimoivat rahoittajat, tavarantoimittajat ja muut yhteistyökumppanit voivat heti hakemuksen jättämisen jälkeen olla haluttomia jatkamaan liiketoimia maksuvaikeuksissa olevan yrityksen kanssa. Saneerauksen hakemiseen liittyy siis merkittäviä riskejä jo valmiiksi vaikeassa tilanteessa olevalle yritykselle. Tuotannontekijöiden saaminen hankaloituu ja mahdollisesti myös työvoiman motivaatio voi hiipua. Töiden loppumisen tai vähentymisen pelossa työntekijät voivat hakeutua pois yrityksen palveluksesta. Rahoittajien intressissä voi olla rahoituksen päättäminen ja limiittityyppisten tuotteiden käytön estäminen.

Vaikka edellä mainitut ongelmat koskevat kaikkia yrityksiä, erityisen hankalaksi saneeraushakemukseen liittyvät seuraukset muodostuvat projektiyrityksille, joiden liiketoiminta perustuu aina vireillä oleviin yksittäisiin toimeksiantoihin. Kesken projektin tehtävä julkinen saneeraushakemus voi aiheuttaa niin suuria vaikeuksia, että projektin loppuunsaattaminen esity, mikä puolestaan johtaa lähes poikkeuksetta konkurssiin. Legaalisaneeraukseen liittyvän maineriskin ja siitä aiheutuvien ongelmien vuoksi yritykset saattavat pitkittää saneeraukseen hakeutumista siihen saakka, että maksukyvyttömyys muuttuu pysyväksi tai tervehdyttävien tervehdyttävien toimenpiteiden toteuttaminen on hyvin hankalaa tai mahdotonta. Epätoivoisessa tilanteessa rahoitusta projektien loppuunsaattamiselle voidaan hakea huonoilla ehdoilla riskirahoittajilta, mikä on omiaan nostamaan vieraan pääoman kustannuksia ja hankaloittamaan yrityksen tilannetta entisestään. Samalla mahdollisuudet korjata akuutti likviditeettikriisi saneerauksen keinoin heikkenevät.

Yhdeksi suurimmista syistä saneerausten epäonnistumiseen onkin todettu liian myöhäinen saneeraukseen hakeutuminen. Saneerauslainsäädännön uudistusta valmisteltaessa vuonna 2006 hallituksen esityksessä todettiin, että merkittävä osa saneeraushakemuksista ei johda toivottuun lopputulokseen. Syyksi epäonnistumiseen todettiin monen yrityksen osalta liian

myöhäinen hakeutuminen yrityssaneeraukseen.⁴⁷ Erityisen ongelmallinen tilanne on käsillä silloin, kun yritykset lykkäävät saneeraukseen hakeutumista niin myöhään, että prosessi epäonnistuu tai siitä tulee viivytyksen vuoksi kalliimpi ja osapuolille epäedullisempi kuin mitä se olisi aiemmassa vaiheessa ollut.⁴⁸ Haastava tilanne on myös silloin, kun yrityksen maksukyky ehtii heiketä niin paljon, että sen velkaantuminen jatkuu maksukiellosta huolimatta edelleen saneerausmenettelyn aikana.⁴⁹

Imago- tai maineriski ei suinkaan ole ainoa syy, mikä johtaa liian myöhäiseen hakeutumiseen saneeraukseen, sillä jo saneerauslain muutoksen esitöissä todettiin syiksi muun muassa yrittäjien huono tietoisuus saneerausmenettelystä sekä yrityksen tosiallisesta taloudellisesta tilanteesta. Taloudellisia vaikeuksia ei toisinsanottuna tunnisteta yrityksissä riittävän ajoissa.⁵⁰ Etenkin pienillä yrityksillä voi olla myös puutetta resursseista, joilla todellista taloudellista tilannetta olisi mahdollista selvittää, tai joilla olisi mahdollista tehdä toimenpiteitä kannattavuuden ja maksuvalmiuden parantamiseksi.

Vaikka yrityssaneerauslain uudistuksen yhteydessä tehdyistä havainnoista onkin kulunut jo yli 10 vuotta, saneerausmenettelyihin hakeudutaan edelleen aivan liian myöhään. Konkursiasian neuvottelukunnan suosituksessa vuodelta 2012 todetaan, että saneerauksiin liittyy yhä niitä ongelmia, jotka jo saneerauslain uudistuksen yhteydessä ovat tulleet esille. Yhtenä ongelmana suosituksessa mainitaan liian myöhäinen hakeutuminen saneerausmenettelyyn.⁵¹ Kun verrataan vuoden 2012 saneeraustilastoja vuoteen 2016, on havaittavissa, että prosentuaalisesti lähes yhtä monelle saneeraushakemuksen jättäneistä yrityksistä vahvistettiin saneerausohjelma vuonna 2012 ja vuonna 2016. Vuonna 2012 saneeraushakemuksia jätettiin 515 kappaletta, joista 220 yritykselle vahvistettiin saneerausohjelma. Vuonna 2016 vastaavat luvut olivat 440 hakemusta ja 183 vahvistettua maksuohjelmaa.⁵² Saneerausta hakeneista yrityksistä siis ainoastaan hieman yli 40 %:lle vahvistetaan vuositasolla saneerausohjelma. Vahvistettujen saneerausohjelmien lukumäärään vaikuttaa toki moni muukin seikka, mutta yrityssaneeraustilastojen valossa saneeraukseen hakeutuminen ei ole ainakaan nopeutunut viime

---

⁴⁷ OM 2006:05, s. 19.

⁴⁸ Hupli 2012, s. 49-50.

⁴⁹ OM 2006:05, s. 19.

⁵⁰ HE 152:2006, s. 17-18.

⁵¹ Konkurssiasian neuvottelukunnan suositus 17. s. 1.

⁵² Konkurssiasiamiehen ajankohtaiskatsaus Asianajotoimisto Krogeruksen insolvenssi-iltapäivässä 9.11.2017.

vuosina. Osa yrityksistä myös ajautuu nopeasti saneerausohjelman vahvistamisen jälkeen konkurssiin, jolloin loppuun saakka toteutuneiden ja sitä kautta päätyneiden saneerausohjelmien määrä on vieläkin pienempi kuin 40 % aloitetuista saneerauksista.⁵³

Edellä esitetyn perusteella on selvää, että yrityssaneerainsäädännön tavoite ei täyty. Saneerausmenettely tulisi aloittaa niin aikaisessa vaiheessa, että yritys on vielä tervehdytettävissä. Tästä syystä laissa on mahdollistettu saneeraukseen hakeutuminen jo silloin, kun yritystä uhkaa maksukyvyttömyys. Mahdollisuutta on kuitenkin käytetty varsin harvoin ja tavanomaista onkin, että yritys on saneeraukseen hakeutuessaan maksukyvytön.⁵⁴ Konkurssiasiamiehen laatimassa selvityksessä vuodelta 2014 50 %:lla saneeraushakemuksen jättäneistä yrityksistä oli jo samanaikaisesti vireillä velkojan jättämä konkurssihakemus⁵⁵, mitä voidaan pitää osoituksena siitä, että saneerausta haetaan aivan liian myöhäisessä vaiheessa.⁵⁶

3.6.2 Saneerausmenettelyn kesto

Saneeraushakemuksen jättämisestä alkava ”epävarmuuden aika” jatkuu täysimittaisessa yrityssaneerauksessa ainakin siihen saakka, kunnes saneerausohjelma on vahvistettu. Keskimääräinen saneerausmenettelyn kesto saneerausohjelman vahvistamiseen päätyneissä saneerauksissa vuonna 2017 oli noin 11 kuukautta.⁵⁷ Saneerausmenettelyn kestoa selittää se, että menettelyn aikana on selvitettävä ja vahvistettava saneerauksen piiriin kuuluvat saatavat, käsiteltävä näitä koskevat väitteet sekä laadittava saneerausohjelmaehdotus, johon tulee varata asiaan osallisille mahdollisuus lausua. Lisäksi menettelyn aikana käsitellään mahdolliset riitaukset ja erillisprosessit sekä äänestetään ohjelmaehdotuksen hyväksymisestä. Kaikissa tuo-

---

⁵³ HE 152:2006, s. 17.

⁵⁴ OM 2006:05, s. 24.

⁵⁵ Konkurssiasiamies Helena Kontkasen esitys ” Konkurssiasiamiehen toimiston puheenvuoro” Alma Talent Oy:n yrityssaneerauspäivässä 11.5.2017.

⁵⁶ Esimerkiksi HE 152:2006 s. 17-18. Huomioitava on kuitenkin myös se seikka, että tilastot eivät kerro koko totuutta. Osa saneeraushakemuksista jätetään nimenomaan siinä tarkoituksessa, että velkojan jättämän konkurssihakemuksen käsittely seisahtuisi. Näissä tapauksissa tulisi yrityksen saneerauksesta annetun lain mukaisesti hylätä saneeraushakemus esteperusteella. Koska esteperusteen voimassaolo saattaa kuitenkin olla tapauskohtaisesti heikosti toteen näytettävissä, on luultavaa, että osalle väärin perustein saneerausta hakeville yrityksille aloitetaan yrityssaneeraus. Kun yrityksen tilannetta sittemmin tutkitaan selvittäjän toimesta, voi selvitä, ettei saneerausohjelman laatimiselle ole perusteita ja menettely lakkaa. Edellä kuvatut tapaukset ovat kuitenkin mukana saneeraustilastoissa ja omalta osaltaan vääristävät lukuja. Toisaalta lukujen perusteella on havaittavissa pidempiaikainen trendi. Lisäksi tilastojen valossa selvittämättä jää, kuinka moni väärällä perusteella saneerausta hakevista yrityksistä olisi voinut olla saneerattavissa aiemmassa vaiheessa.

⁵⁷ Konkurssiasiamiehen ajankohtaiskatsaus Asianajotoimisto Krogeruksen insolvenssi-iltapäivässä 9.11.2017.

mioistuimessa käsiteltävissä vaiheissa noudatetaan lainsäädännön mukaisia määräaikoja. Vaikka saneerausasiat tulisi käsitellä kiireellisinä, saneerausasioiden käsittelyajat vaihtelevat huomattavasti.⁵⁸

Saneerauslain muutoksen valmistelun yhteydessä vuonna 2006 toteutetun käräjäoikeuksille suunnatun kyselyn perusteella hakemusten käsittelyn kestoa pidensi niiden puutteellisuus. Saneeraushakemusta joudutaan hyvin usein täydentämään, usein jopa enemmän kuin kerran. Yhtiön saneerauskelpoisuuden arviointia on vaikeuttanut myös hakemuksen heikko laatu sekä se, ettei hakemuksen liitteeksi edellytettävästi tilintarkastajan lausunnosta ole apua saneerausmenettelyn edellytyksiä harkittaessa. Lisäksi velalliselle ja muille osallisille myönnettävät määräaikojen pidennykset, istuntokäsittelyä vaativissa asioissa asianosaisten ja käräjäoikeuden aikataulujen yhteensopimattomuus sekä käräjäoikeudessa käsiteltävät muut kiireelliset asiat ovat pitkittäneet käsittelyä.⁵⁹

Täysimittainen saneerausmenettely on paitsi hidas, myös raskas, kallis ja imago vaikutukseltaan usein negatiivinen prosessi, jonka aikana voidaan menettää mahdollisuuksia, joita tehokkaammalla menettelyllä olisi voitu saavuttaa. Onkin todettu, että maksukyvyttömyysmenettelyt ovat loistavia yrityksen arvon tuhoajia.⁶⁰ Käsitys legaalien yrityssaneerausmenettelyn haitallisuudesta sekä se, että käsitys vastaa pääosin todellisuutta, nostaa saneeraukseen hakeutumisen kynnystä entisestään.⁶¹ Pahimmassa tapauksessa myöhäinen saneeraukseen hakeutuminen yhdistettynä pitkään menettelyaikaan aiheuttaa alun perin elinkelpoisen yrityksen tilan huonontumisen niin merkittävästi, ettei saneeraukseenkaan keinoin ole enää mahdollista selviytyä. Käytännössä on siis olemassa merkittävä tarve täysimittaista legaalisanerausta kevyemmille menettelyille.⁶²

3.6.3 Ohjelmien sisältö

Eräs legaalien saneerausmenettelyn ongelma liittyy saneerausohjelman sisältöön. Päähuomion osassa saneerausohjelmia saa saneerausvelkojen järjestely ja leikkaus, jolloin yrityksen toi-

---

⁵⁸ OM 2006:05, s. 44-45.

⁵⁹ OM 2006:05, s. 19 ja 45.

⁶⁰ Lehtimäki 2010, s. 1001.

⁶¹ Hupli 2012, s. 49-50.

⁶² Tuomas Huplin esitys ” Pre-pack ja direktiiviehdotus COM (2016) 723” Alma Talent Oy:n yrityssaneerauspäivässä 11.5.2017.

minnalliseen saneeraukseen tai muutokseen ei tehdä tarvittavia muutoksia. Jos yrityksen liiketoimintaa rasittaa edelleen saneerausohjelman aikana samat ongelmat, jotka alun perin johtivat maksuvaikeuksiin, pelkällä velkojen järjestelyllä ei ole mahdollista muuttaa tilannetta. Mikäli saneerauksen yhteydessä yrityksen kannattavuutta ei saada nostettu kestäväälle tasolle, maksuvaikeudet ovat uudelleen edessä saneerausohjelman aikana tai sen jälkeen, ja yritys saattaa joka tapauksessa päätyä konkurssiin.⁶³ Edellä esitetty ei kuitenkaan koske kaikkia yrityksiä, sillä esimerkiksi virheellisestä investoinnista, yksittäisen projektin epäonnistumisesta tai muusta vastaavasta hetkellisestä häiriöstä sinänsä kannattavan yrityksen toiminnassa johtuvan likviditeettikriisin korjaamisessa velkojen leikkaus voi olla täysin riittävä saneerauskeino.

Saneerausohjelmaa laadittaessa voidaan olla myös tilanteessa, jossa riitaisuuksia välttääkseen selvittäjä pyrkii löytämään kaikkia asiaan osallisia tyydyttävän ratkaisun. Syynä tähän on se, että saneerausohjelmaa koskeva mahdollinen riitaisuus saattaisi pidentää saneerausmenettelyä ja siihen liittyvää epävarmuutta kohtuuttoman pitkäksi, mikä osaltaan hankaloittaa saneerausvelallisen tilannetta entisestään. Riitaisuuksia ja erillisprosesseja välteltäessä realiteetit saataan sivuuttaa ja velalliselle vahvistaa saneerausohjelma, jonka mukainen liikevaihdon tai tuloksen kehitys on mitoitettu liian optimistisesti, eikä maksuohjelma näin ollen ole toteutettavissa. Käytännössä saneerausohjelman muuttaminen myöhemmin on hankalaa, jolloin riski jälkikonkurssista on olemassa.⁶⁴ Moniin erilaisiin vaiheisiin ja tehtäviin liittyvä pitkittyminen kuvaa myös yleisesti saneerausmenettelyn joustamattomuutta. Insolvenssioikeuden ja muidenkin oikeudenalojen muuttuessa alati joustavampaan suuntaan, tulisi myös saneerlauslain mukaisia menettelyjä tarkistella nimenomaan niiden puutteellisen dynaamisuuden ja joustavuuden kannalta.

Edellä on esitelty merkittävimpiä epäkohtia, joita legaaliin saneerausmenettelyyn tällä hetkellä liitetään. Jos ongelmiin olisi olemassa helppo ratkaisu, olisi se jo todennäköisesti tehty, eikä vuonna 2018 käsiteltäisi samoja ongelmia kuin saneerlauslakia ja sen muutoksia valmisteltaessa.⁶⁵ Esitettyjen ongelmien ratkaisuja ei ole myöskään tässä esityksessä tarkoitus tyhjentävästi selvittää, eikä se todennäköisesti olisi mahdollistakaan. Sen sijaan jatkossa pohdi-

---

⁶³ OM 2006:05, s. 19.

⁶⁴ YSL mukaisesti maksuohjelman muuttaminen vaatii kaikkien sellaisten velkojen hyväksynnän, joiden oikeuksiin maksuohjelmalla on vaikutusta.

⁶⁵ Konkurssiasiaain neuvottelukunta suositus 17. s. 1.

taan sitä, mitä edellä esitetyistä ongelmista olisi mahdollista välttää vapaaehtoisen ja legaalien saneerauksen yhdistelmällä.⁶⁶

---

⁶⁶ Konkurssiasian neuvottelukunta suositus 17. s. 1.

4. Vapaaehtoisten järjestelyiden etuja ja haasteita

4.1 Alustukseksi

Edellisessä jaksossa on kuvattu sellaisia ongelmakohtia, joita yrityssaneerauslain mukaiseen täysimittaiseen yrityssaneeraukseen liittyy. Tässä vaiheessa on syytä muistuttaa siitä, että vaikka esityksessä painottuvat kysymyksenasettelun vuoksi lähinnä legaalimenettelyyn liittyvät haasteet, yrityssaneerausmenettely lain mukaisesti toteutettuna on kokonaisuutena hyvin selkeä ja lainsoveltajien keskuudessa kohtalaisen vakiintunut. Lainsäädäntöä on käytännössä toteutettu jo 25 vuotta, ja sen tulkinnanvaraisuuksista onkin monelta osin kattavaa oikeuskäytäntöä. Kokonaisuutena suomalaisia maksukyvyttömyysmenettelyjä voidaan pitää yksinä Euroopan Unionin alueen tehokkaimpina.⁶⁷ Kritiikille on kuitenkin paikoittain tilaa, ja ainakin saneerausten onnistumisprosentin valossa menettelyn tehokkuus ei ole aivan selvää.

Tässä jaksossa käsitellään niitä vapaaehtoisia menettelyjä ja tapoja, jotka ovat kehittyneet legaalimenettelyn haasteiden perusteella vastaamaan velallisen sekä muiden toimijoiden tarpeita. Sopimusperusteisia saneerauksia ei kuitenkaan ole tarkoitus, eikä voi esittää tyhjentyvinä ratkaisuinä legalisaneerauksen ongelmiin. Kuten jäljempänä selvitetään, myös sopimusperusteisiin järjestelyihin liittyy merkittäviä epävarmuuksia, joita ei voida sivuuttaa.

4.2 Tervehdyttämistoimenpiteiden aloitus sekä imagovaikutukset

Saneerauksiin liittyvät ongelmat on tällä hetkellä tiedostettu, mutta toimivaa ja helppoa ja ratkaisua niille ei ole löytynyt. Insolvenssiasioiden toimijat ovat kuitenkin lähestulkoon yksimielisiä siitä, että suuri osa haasteista olisi ratkaistavissa vapaaehtoisen ja lakisääteisen yrityssaneerauksen keinoja yhdistelemällä ja erityisesti saneerausasioiden hyvällä valmistelulla, jolloin elinkelpoiselle tilapäisesti maksuvaikeuksissa olevalle yritykselle vahvistettaisiin saneerausohjelma mahdollisimman nopeasti.⁶⁸ Onkin tärkeää, että yrityksen maksuvaikeuksiin reagoidaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa.. Kun maksuvaikeudet havaitaan, niihin puututaan ja järjestelyihin pyrkivät neuvottelut aloitetaan maksukyvyttömyyden vasta uhatessa, eri

---

⁶⁷ Insolvenssioikeudellisen yhdistyksen lausunto komission maksukyvyttömyyslainsäädäntöjen harmonisointia koskevasta direktiiviehdotuksesta, s. 14 sekä konkurssiasiamiehen lausunto komission maksukyvyttömyyslainsäädäntöjen harmonisointia koskevasta direktiiviehdotuksesta s. 2.

⁶⁸ Konkurssiasian neuvottelukunta 2012, suositus 17, s. 1, OM 2006:05, s. 48-49 sekä Tuomas Huplin esitys ”Pre-pack ja direktiiviehdotus COM (2016) 723” Alma Talent Oy:n yrityssaneerauspäivässä 11.5.2017.

osapuolien välisen ratkaisun löytyminen on todennäköisempää, ja rehabilitaation keinovalikoima on huomattavasti suurempi kuin yrityksen jo ollessa vakavassa maksukyvyttömyyden tilassa.

Kappaleessa 3.6.1 on käsitelty sitä, miten suuri riski legaalisiin saneeraukseen ja sen hakemiseen liittyy maksuvaikeuksissa olevan yrityksen kannalta. Sopimussuhteita yrityksen kanssa vältetään, rahoituksen saaminen hankaloituu, tavarantoimittajat ja palveluntarjoajat muuttavat maksuehtoja (lyhyt maksuaika, käteismaksuvaatimus), työntekijöihin liittyvä epävarmuus kasvaa ja myynti heikkenee. Ylipäättään maksukyvyttömyyteen liittyy epäonnistumisen leima, joka voi vaikeuttaa itse rehabilitaatiota sekä mahdollisesti myös liiketoiminnan jatkamista.⁶⁹ On selvää, että saneeraukseen liittyvä negatiivinen julkisuus lykkää osaltaan saneeraukseen hakeutumista, kun saneerausmenettelyyn tulisi sitä vastoin hakeutua mahdollisimman aikaisessa vaiheessa.

Jos saneerauksen hakemiseen liittyy tällä hetkellä niin suuri maineriski, että se lykkää saneeraukseen hakeutumista, miten asiaan vaikuttaisi saneerauksen valmistelun aloittaminen ilman virallista saneeraushakemusta? Vapaaehtoinen saneeraus käynnistyy usein siten, että neuvottelut aloitetaan kaikkien tai suuren osan yrityksen sidosryhmien kesken. Legaalin ja vapaaehtoisen saneerauksen yhdistelmissä neuvottelun osapuolina on käytännössä poikkeuksetta olta-
tava yhtiön suurimmat velkojat ja muut merkittävät intressitahot.⁷⁰ Erona legaalisanerauksen menettelyyn aloittamiseen ja saneerausohjelman neuvotteluihin, vapaaehtoisissa menettelyissä tietoisuus käytävien neuvottelujen sisällöstä ja neuvotteluista ylipäättään on ainoastaan niiden osallistujilla. Tämä seikka on merkittävin ero legaalimenettelyyn saneerauksen valmisteluvaiheessa, ja siitä myös seuraa suurin hyöty velalliselle joka voi vapaaehtoisin neuvotteluiden käytöllä välttää ”insolvenssitrauman”⁷¹.

---

⁶⁹ Suomen Asianajajaliiton lausunto lakivaliokunnalle komission direktiiviehdotuksesta maksukyvyttömyyslain säädäntöjen harmonisoinniksi, s. 1.

⁷⁰ Täysin vapaaehtoisten saneerausten eli ns. puhtaiden sopimussaneerausten osalta tällaista oletusta ei ole. Usein sopimussaneerauksissa saattaa olla kyse ennakko- rahoitusneuvotteluista laajoilla yrityksen toimintaan ja kannattavuuteen liittyvillä reunaehdoilla. On tyypillistä, että mukana ovat ainoastaan merkittävimmät intressitahot, ja muut yrityksen sidosryhmät jätetään kokonaan sopimuksen ulkopuolelle. Koska vapaaehtoisen ja legaalisen yhdistelmissä on joiltain osin kuitenkin noudatettava legaalinen yrityssaneerauksen menettely, ratkaisu, jossa ainoastaan muutama velkoja tai intressitaho olisi neuvotteluosapuolena, ei sovi yrityssaneerauksen kehittämiseen. Ks. myös konkurssiasian neuvottelukunnan suosituksen 17 liite s. 3 koskien vapaaehtoisen neuvottelun käynnistymistä.

⁷¹ Mutanen & Lehtimäki, s. 372.

Joissain tapauksissa myös yritykseen asiakassuhteessa oleva taho voi olla vapaaehtoisen neuvottelun osapuolena velkoja-asemansa vuoksi. Pääsääntöisesti asiakkaat eivät kuitenkaan saa tietoa käynnissä olevista neuvotteluista tai yrityksen maksuvaikeuksista, jolloin asiakassuhteiden pysyvyyteen ei liity samanlaista epävarmuutta kuin legaaliin saneerausmenettelyyn. Sanottu koskee voimassa olevia asiakassuhteita, jotka hyvin suurella todennäköisyydellä säilyvät ennallaan menettelystä huolimatta, mutta erityisen suuri merkitys negatiivisen julkisuuden puuttumisella on uusiin asiakassuhteisiin.⁷²

Yrityksen liiketoiminnan laadusta riippuen tilausmäärän ja myynnin pysyminen aiemmalla tasolla voi olla tervehdyttämisen onnistumisen kannalta ratkaiseva seikka. Erityisesti projektirytykset ovat riippuvaisia projektien jatkuvuudesta ja uusien tilausten ja sopimusten määrän säilymisestä vähintään aiemmalla tasolla. Projektien kestosta ja laajuudesta riippuu, miten paljon legaalin saneerausmenettelyn mukanaan tuoma epävarmuus vaikuttaa potentiaalisten tilaajien halukkuuteen tehdä liiketoimia saneerausyrityksen kanssa. Mikäli yrityksen projektit ovat mittavia, ja yksittäisen projektin prosentuaalinen osuus yrityksen liikevaihdosta on korkea, voi lyhyelläkin epävarmuuden ajalla olla kauaskantoisia seurauksia yrityksen tulevien myyntituottojen kannalta. Lyhyenkin saneerausmenettelyn vaikutus projektiliiketoimintaan on hyvin negatiivinen, millä on suuri merkitys koko yrityksen toimintaan erityisesti kassavirran kannalta.⁷³ Toisaalta taas sellaiset yritykset, jotka toimittavat palvelun tai hyödykkeen tilaushetkellä tai hyvin nopeasti sen jälkeen - kuten vähittäiskaupat - kärsivät epävarmuudesta suhteessa ostaja-asiakkaaseen huomattavasti vähemmän.⁷⁴

---

⁷² Toki pitää huomioida, että jo maksuvaikeuksissa olevien yritysten maksuhäiriöt on helppo todeta myös julkisista rekistereistä sekä pidemmällä aikavälillä tilinpäätöstiedoista. Asiakassuhteen laajuudesta yleensä riippuu, kuinka tarkasti asiakas selvittää yrityksen taloustilannetta ennen sopimuksen tekemistä tai sen keston aikana. Täysimääräinen hyöty ei-julkisista neuvotteluista kuitenkin saadaa siinä tapauksessa, että ne aloitetaan ennen kuin muita maksuvaikeuksien merkkejä on julkisesti havaittavissa.

⁷³ AA, YTM Lassi Nyysösen esitys ”Kokemuksia nopeutetusta menettelystä” Talentum Lakikoulutuksen Yrityssaneerauksen erityiskysymyksiä – selvittäjän, velkojan ja tuomioistuimen näkökulmasta –seminaarissa 14.5.2014.

⁷⁴ Toisaalta muutaman kuluneen vuoden aikana suurien vähittäiskauppojen konkurssien yhteydessä on nähty valtava menestys konkurssiloppuunmyynneissä. En pitäisi mahdollisena, että osa kuluttajistakin lykkäisi ostopäätöstään erityisesti suurempien hankintojen osalta loppuunmyynnin toivossa siinä vaiheessa, kun yrityksen maksuvaikeudet ovat julkisia ja maksukyvyttömyysmenettely vaikuttaa väistämättömältä. Ks. esimerkiksi Lapin kansa 16.3.2017: <https://www.lapinkansa.fi/lappi/eratukun-pihalla-hirvittava-ruuhka-rovaniemella-konkurssiloppuunmyynti-kaynnistyykin-vasta-perjantaina-15946655/> ja Turkulainen 27.7.2016: <https://www.turkulainen.fi/artikkeli/417032-talta-se-naytti-anttilan-konkurssiloppuunmyynti-villitsi-ihmiset-turussa>. En pidä kuitenkaan mahdollisena, että tällä seikalla olisi suurta vaikutusta kokonaisuutta ajatellen.

Myös tavarantoimittajat saattavat suhtautua pidättyväisesti tietoon yrityksen jättämästä saneerauslakemuksesta tai saneerausmenettelyn alkamisesta. Oman saatavansa ja tulevien saatavien turvaamiseksi tavarantoimittajat voivat menettelystä tietoisiksi tultuaan muuttaa maksuehtoja tai muita vaatimuksia. Liiketoiminnan jatkon turvaamiseksi yritys joutuneen usein taipumaan toimittajien muuttuviin ehtoihin, mikä usein vaikeuttaa jo ennestään hankalaa tilannetta ja vähentää yrityksen likviditeettiä entisestään. Ongelmaksi muodostuu lähinnä kassavarojen riittävyys ja se, että velallisen tulisi lähtökohtaisesti kyettävä maksamaan myös menettelyn alkamisen jälkeen syntyvät velkansa. Tavarantoimittajien ja alihankkijoiden suhteen voisi olla parempi, että normaali liiketoiminta ja sopimussuhteet jatkuisivat ennallaan kun yritys samalla sopisi rahoittajien ja muiden pääintressitahojen kanssa rauhoitusajasta.⁷⁵

Tavarantoimittajat ovat usein yrityksen kanssa jatkuvassa sopimus- ja velkasuhteessa, joten ne saattavat olla tässä roolissa mukana saneerauksen valmistelussa myös vapaaehtoisessa menettelyssä. Toisaalta ostovelat voivat olla myös vähäisiä, ja tavarantoimittajien ja palveluntarjoajien voidaan jättää neuvottelujen ulkopuolelle 80/5 – periaatteen nojalla. Ennen neuvottelujen aloittamista tuleekin harkita, mikä osa velkojista on tarkoituksenmukaista kutsua neuvotteluun. Usein tavarantoimittajien tai muun sopimuskumppanin jättäminen neuvotteluiden ulkopuolelle voi olla perusteltua jo siitä syystä, että saatavat ovat vähäiset. Erityinen arvo tulee kuitenkin antaa sille, että voimassaoleva sopimussuhde säilyy ennallaan ja häiriöttömänä koko vapaaehtoisen neuvottelun ajan, jolloin vapaaehtoisella menettelyllä on yrityksen kannalta mahdollista pienemmän maineriskin ja negatiivisten vaikutusten myötä saavuttaa merkittävä etu legaalimenettelyyn verrattuna.⁷⁶

Maineriski ja siihen liittyvät arvot sekä yrityksen ”goodwillin” menetys on hyvin vaikea kysymys myös vapaaehtoisissa menettelyissä. Vaikka varsinaista julkisuutta ei tuomioistuinkäsittelyn myötä saneerauksen valmisteluvaiheessa tule, useat yrityksen liiketoiminnan kannalta tärkeät toimijat ovat mukana myös vapaaehtoisessa järjestelyssä velkoja-asemansa vuoksi, ja

---

⁷⁵ Hupli & Sundblad 2010, s. 456.

⁷⁶ Ks. kuitenkin esim. HE 152:2006, s. 46. ”Useissa tapauksissa onnistunut saneeraus voi merkitä velkojalle taloudellista etua sen vuoksi, että liikesuhde velallisen kanssa voi jatkua. Tästä koituva hyöty saattaa pitkällä tähtäimellä usein olla suurempi kuin velkojan saatavan määrän alentaminen saneerausohjelmassa. Onnistunut saneeraus voi jopa merkitä sitä, että konkurssin välttää saneerausyrityksen sopimuskumppani, joka on oman toimintansa kannattavuuden kannalta tärkeässä yhteistyösuhteessa saneerattavaan yritykseen.” Myös tavarantoimittajilla voi siis olla merkittävä intressi toimia aktiivisesti ja yhteistyökykyisesti vapaaehtoisessa saneerauksessa ja edesauttaa saneerausohjelman valmistumista.

niiden osalta voi ilmetä legaalimenettelyä vastaavia negatiivisia vaikutuksia. Jotta vapaaehtoisella järjestelyllä olisi mahdollista saavuttaa etua legaalisiin menettelyyn verrattuna, on neuvotteluissa äärimmäisen tärkeää saavuttaa neuvottelukumppaneiden kesken avoin, läpinäkyvä ja dynaaminen ilmapiiri, jonka myötä myös luottamus tervehdyttämisen ja saneerauksen onnistumiseen on mahdollista luoda. Tämä vaatii sitoutumista ja yhteistyökykyä niin velkojilta ja valmistelijalta kuin velallisyritykseltä itseltään. Mikäli lähtökohtana on se, että saneerausohjelma valmistellaan kokonaisuudessaan vapaaehtoisesti ennen legaalimenettelyn alkamista, voivat neuvottelut ohjelman laatimiseksi kestää useita kuukausia. Kokonaisuuden hallitseminen ja luottamuksen säilyttäminen koko vapaaehtoisen menettelyn keston ajan edellyttää valmistelijalta huomattavaa panosta ja neuvottelukykä. Valmistelijan rooliin ja tehtäviin palataan vielä jäljempänä.

4.3 Vapaaehtoisen valmistelun vaikutus saneerausmenettelyn keston

Legaaliin yrityssaneerausmenettelyyn liittyy velallisen kannalta merkittävää epävarmuutta, joka jatkuu koko saneerausmenettelyn keston ajan. Aiemmin on tuotu esille, miten haastavaa kassavirran säilyttäminen menettelyn aikana on. Käytännössä pitkittyvä menettely ja siitä aiheutuva epävarmuus sekä myynnin ja kassavirran lasku syventää yrityksen maksukyvyttömyyttä entisestään legaalimenettelyn aikana. Vapaaehtoisen ja täysimääräisen saneerauksen kombinaatiolla saavutettava keskeinen hyöty onkin saneeraushakemuksen ja ohjelman vahvistamisen välisen keston merkittävä lyhentäminen, ja edellä mainitun seurauksena maksuvaikeuksien ja maksukyvyttömyyden syventymisen estäminen. Lyhyen menettelyajan päätteeksi yrityksellä on maksuohjelman vahvistamisen hetkellä huomattavasti paremmat edellytykset toteuttaa ohjelmaa sekä sen mukaisia toimia, kuin täysimittaisen menettelyn päättämisen jälkeen. Edelleen lyhyemmän menettelyn merkitys on suurin sellaisissa yrityksissä, joihin menettelyajalla on haitallisimmat vaikutukset.

Tuomioistuimelle toimitettava saneeraushakemus sekä maksuohjelmaehdotus sisältävät osittain päällekkäisiä tietoja. Maksuvaikeuden ilmaannuttua olisi elintärkeää, että menettely alkaisi mahdollisimman nopeasti. Mikäli velallinen hakee itse saneerausmenettelyn aloittamista, yrityssaneerauslaki sekä -asetus edellyttävät sisällyttämään saneeraushakemukseen tiedot velallisen kaikista veloista ja vastusta, omaisuudesta, taloudellisesta tilanteesta sekä menettelyn aikaisista uusista veloista ja niiden maksamisesta. Jos hakemus ei ole puolto- tai yhteishakemus velkojan kanssa, sen tulee sisältää myös tilintarkastajan lausunto. Hakemukseen

pitää siis laatia selvitys, joka sisältää kriisianalyysin, toiminnan jatkamisohjelman sekä rahoitussuunnitelman ja käytännössä alustavan saneerausohjelman.⁷⁷ Kun saneerausasia on saatettu vireille toimittamalla hakemus tuomioistuimelle, voi kärjäoikeus pyytää velallista määräajassa vielä täydentämään hakemusta, mikäli se on tarpeen, minkä jälkeen alkaa varsinainen käsittely tuomioistuimessa. Saneeraushakemuksen laatimis- ja käsittelyprosessi on näin ollen raskas ja suuritöinen etenkin vaikeassa tilanteessa olevan velallisen kannalta.

Mikäli kaikkia yrityssaneerailain mukaisia menettelyn nopeuttamisen keinoja käytetään, on mahdollista jopa aloittaa ja päättää saneerausmenettely saman päivän aikana. Siinä tapauksessa tuomioistuimelle jätetään ainoastaan minimivaatimukset täyttävä puoltihakemus, joka käsitellään heti. Mikäli täysimittaisen prosessin hakemuksen valmisteluun ja käsittelyyn käytettävä aika ja resurssit kohdistettaisiin heti vapaaehtoisten neuvotteluiden käymiseen niissä tapauksissa, kun se yrityksen tilanne huomioon ottaen olisi mahdollista, päästäisiin huomattavasti nopeammin itse saneerausohjelman valmisteluun ja edellytysten tutkimiseen. Saneeraushakemuksen ja saneerausohjelman osittain päällekkäisiä selvityksiä ei myöskään tarvitsisi tehdä. Vapaaehtoisen valmistelun aikana selviää, miten velkojat suhtautuvat saneeraukseen, ja onko asiassa edellytykset laatia toteuttamiskelpoinen saneerausohjelma, jonka yrityksen velkojat hyväksyvät. Mikäli yksimielisyyttä ei vapaaehtoisten neuvotteluiden aikana löydetä, voi oikea vaihtoehto olla legaalimenettelyyn hakeutuminen joka tapauksessa. Voi myös selvittää, ettei yrityksellä esimerkiksi ole lainkaan edellytyksiä yrityssaneeraukseen, toimintaa ei saada kannattavaksi käytettävissä olevilla keinoilla, tai että toteuttamiskelpoista ohjelmaa ei ole mahdollista laatia. Näissä tapauksissa saneerausta tarkoituksenmukaisempi insolvenssimenettely voikin olla konkurssi. Tällöin vapaaehtoista valmistelua voidaan perustella tietynlaisella selvitysfunktiolla, joka parhaassa tapauksessa ohjaa yrityksen oikeaan insolvenssimenettelyyn mahdollisimman nopeasti lainsäätäjän ja insolvenssipolitiikan tavoitteen mukaisesti.

Vapaaehtoisen valmistelun käyttö voisi kuitenkin olla ongelmallista niissä tilanteissa, joissa neuvottelujen kuluessa todettaisiin, ettei edellytyksiä saneerausmenettelylle tai ohjelman toteuttamiselle ole. Sopimusneuvottelujen päättymisen jälkeen yrityksellä on ainakin nykyisen lainsäädännön mukaisesti mahdollisuus edelleen jättää saneeraushakemus tuomioistuimelle legaalimenettelyn aloittamiseksi, mahdollisesti jopa konkurssihakemuksen vastatoimena.

---

⁷⁷ Koulumäki ym. 2017, s. 643-644.

Tällainen tapahtumainkulku saattaisi olla insolvenssipolitiikan vastainen, jos se entisestään pitkittäisi oikeaan maksukyvyttömyysmenettelyyn päätymistä, ja mahdollisesti loukkaisi velkojen oikeutta. Toisaalta vastahakoisten velkojen tapauksessa velallisella tulee myös olla mahdollisuus hakeutua legaalisaneeraukseen ja vaatia saneerausohjelma vahvistettavaksi ilman kaikkien ryhmäenemmistöjen suostumusta YSL 54 §:n mukaisesti. Erityisesti sellaisessa tilanteessa, jossa velallisyriityksen rahoitusrakenne on hyvin pirstaloitunut ja 80 prosenttia koko saatavamäärästä edustavien velkojen yhteisen tahdon löytyminen muodostuu hankalaksi, pitää yrityssaneerauslain mukainen menettely olla käytettävissä vielä vapaaehtoisen menettelyn jälkeenkin.

Käsitykseni mukaan on mahdollista, että valtaosassa tapauksista valmistelijalla ja velkojakollektiivilla voisi kuitenkin olla jopa parempi mahdollisuus arvioida yrityksen saneerauskelpoisuus kuin tuomioistuimella. Tuomioistuin operoi usein heikkolaatuisella hakemuksella ja mahdollisilla velkojen lausumilla ilman taustatietoja, kun taas yrityksen sidosryhmät tuntevat yrityksen historian ja tilanteen jo pitkältä ajalta. Vapaaehtoisessa menettelyssä mukana olevalla tilintarkastajalla tai muulla asiantuntijalla on lisäksi usein parempi asiantuntemus tarkastella yrityksen saneerauskelpoisuutta, kuin tuomioistuimella hakemusasian ratkaisemisen yhteydessä. Lausuttu ei luonnollisesti tarkoita kuitenkaan sitä, että saneerauksen aloittamisesta päättämistä voitaisiin yksinomaisesti siirtää velkojakollektiivin, valmistelijan ja asiantuntijoiden päätöksen varaan jo siihen liittyvien mittavien oikeussuojapuutteiden vuoksi. Ajatus voisi kuitenkin joustavuuselementin lisääntyessä ja painopisteen siirtyessä ainakin lainsäädännöllisesti varhaisen vaiheen saneeraukseen, kaivata pohdiskelua ja keskustelua jatkossa.

4.4 Saneerauksen valmistelijan tehtävistä

Saneerauksen valmistelijan tehtävä muistuttaa keskeisiltä osin legaalien saneerausmenettelyn selvittäjän roolia. Käytännössä velallisyriitys ja suurimmat velkojat valitsevat yhteisesti tai toisensa hyväksynnällä henkilön, joka alkaa valmistella vapaaehtoisia neuvotteluja ja selvittää saneerauksen edellytyksiä sekä mahdollisia esteitä. Saneerauksen valmistelijalla onkin heti toimeksiantonsa aluksi mahdollisuus arvioida saneerauksen menestymisen mahdollisuudet tai riski epäonnistumiselle.⁷⁸ Näin myös oikea insolvenssimenettely on mahdollista valita

---

⁷⁸ AA, YTM Lassi Nyysösen esitys ”Kokemuksia nopeutetusta menettelystä” Talentum Lakikoulutuksen Yrityssaneerauksen erityiskysymyksiä – selvittäjän, velkojan ja tuomioistuimen näkökulmasta –seminaarissa 14.5.2014.

aiemmin, konkurssi korjaamattoman maksukyvyttömyyden tapauksessa ja legaalisaneeraus silloin kun maksukyvyttömyys niin syvä, että yritys on tervehdytettävissä, mutta se ei ole enää mahdollista vapaaehtoisin keinoin.⁷⁹

Valmistelijan tai legaalimenettelyn selvittäjän keskeisin tehtävä on saneerausohjelmaehdotuksen sekä siihen liittyvän maksuohjelman laatiminen. Vapaaehtoisten menettelyiden erityisluonteesta johtuen valmistelijan rooliin liittyy kuitenkin huomattavassa määrin enemmän neuvotteluita, yhteydenpitoa, asian ja asianosaisten koordinointia sekä johtamista ja yhteishenkilönä toimimista kaikkien menettelyyn osallistuvien välillä.⁸⁰ Jo ennen varsinaisten neuvotteluiden alkamista valmistelijan haastavana tehtävänä on laatia rauhoitusaikasopimus, jolla kaikki neuvotteluiden osapuolet sitoutuvat menettelyn ajaksi luopumaan oikeussuojakeinoistaan, jotka muuten olisivat heidän käytettävissään?⁸¹

Mikäli saneeraukselle on edellytykset ja reunaehdoista, kuten vapaaehtoisista rauhoitussopimuksista on päästy yhteisymmärrykseen, voi valmistelija aloittaa saneerausohjelman luonnostelun yhdessä suurimpien velkojien kanssa. Käytännössä yrityssaneerailain 92§:n mukaisesti vahvistettavissa saneerausohjelmissa luonnosta tehdään yhdessä 80/5 – velkojien⁸² kanssa tai vaihtoehtoisesti kaikkien tunnettujen velkojien kanssa.^{83 84} Ohjelmaluonnoksen valmistelun aloittamista nopeuttaa se, ettei valmistelija joudu käytännössä laatimaan työstään muita virallisia dokumentteja kuin saneerausohjelmaehdotuksen. Mainittu ei kuitenkaan miltään osin tarkoita sitä, että valmistelijan rooli olisi vapaaehtoisessa vähemmän työläs kuin legaalimenettelyssä. Osittain tämä johtuu siitä, että legaalimenettelyyn liittyvä rauhoitusaika ja maksu- ja perintäkiellot sekä saneerailain tarjoama kehikko tuovat menettelyyn lainsäädännön tukemaa stabiliteettia, joka mahdollisista rauhoitusaikasopimuksista huolimatta puuttuu vapaaehtoisesta menettelystä. Yksi suu-

---

⁷⁹ Konkurssiasian neuvottelukunta suositus 17, liite, s. 4.

⁸⁰ Konkurssiasian neuvottelukunta suositus 17 liite, s. 5.

⁸¹ Hupli 2012, s. 51.

⁸² 80/5 –velkojilla tarkoitetaan yrityssaneerailain 92§:n mukaista osuutta tunnetuista velkojista, joiden saatavat ovat velkojien saatavien kokonaismäärästä yhteensä vähintään 80 prosenttia, sekä sellaisia velkojia, joiden saatavan määrä on vähintään 5 prosenttia velkojien saatavien kokonaismäärästä.

⁸³ Tilanne, jossa rahoitusrakenne on hyvin selkeä ja yksinkertainen ja velkojien määrä on hallittavissa, on mahdollista edetä kaikkien velkojien kanssa. Mahdollista on myös se, että neuvotteluissa mukana olevien velkojien kanssa sovitaan, että pienvelat maksetaan niiden erääntyessä, jolloin menettely kevenee velkojien määrän suhteen. Valittava etenemistapa riippuu kuitenkin täysin siitä, millainen yrityksen rahoitusrakenne on sekä siitä, kuinka paljon erääntyneitä velkoja ja maksuviiveitä on. Tästä syystä ei ole mielekäästä avata laajemmin kaikki mahdollisia variaatioita tässä yhteydessä.

⁸⁴ Konkurssiasian neuvottelukunta suositus 17 liite, s. 5.

rimmista vapaaehtoisen menettelyn valmistelijaan liittyvä haaste onkin se, miten velallinen ja velkojat saadaan hallitusti neuvottelemaan keskenään.⁸⁵

Kaikkien menettelyn osapuolten yhteistyötä tarvitaan sopimukseen perustuvassa saneerauksessa, mutta neuvottelujen etenemisen ja menestymisen osalta valmistelijan vastuulle jää usein tärkein tehtävä.⁸⁶ Avoin ja läpinäkyvä prosessi on omiaan lisäämään luottamusta osapuolten kesken ja luo edellytykset onnistuneelle prosessille. Selvittäjän tulee olla dynaaminen, aktiivinen ja vakuuttava. Vapaaehtoisten saneerausten kulusta ja valmistelijan roolista ei ole säännöksiä laissa.⁸⁷ Sääntelyn ja määräaikojen puuttuessa prosessin tulee edetä johdonmukaisesti valmistelijavetoisesti, ja erityisen tärkeää on, että kaikki osapuolet pidetään jatkuvasti informoituina ja päätöksenteon kannalta merkityksellinen tieto on kaikkien saatavissa ja käytössä. Yhteistyön avoimuus mahdollistaa sen, että velkojat voivat helpommin sitoutua saneeraukseen sekä saneerausohjelmaan, koska sen valmistelu ja toteutus tapahtuu niiden valvonnassa ja sen suorittaa niiden hyväksymä objektiivinen henkilö.⁸⁸

Vapaaehtoisessa menettelyssä vaaditaan korkea yhteisymmärrys ja mahdollisimman laaja velkojien hyväksyntä saneerausohjelmalle. Vaikka pääsääntöisesti ohjelman sisältö lienee usein saman sisältöinen kuin legaalimenettelyssä, on mahdollista että ohjelman hyväksynnän hintana on joidenkin velkojien suosiminen. Toisaalta selvittäjän pitää kyetä realismiin yrityksen tulevaisuuden ja ohjelman mukaisten velvoitteiden hoitamisen mahdollisuuksien arvioinnissa. Ohjelman rakentaminen velallisen ja velkojien ristipaineessa on eräs haasteellista saneerauksen valmistelijan kannalta. Toisaalta vapaaehtoisessa menettelyssä valmistelijalla voi myös olla paremmat mahdollisuudet käydä keskustelua ja perustella, miksi erilaisten vaatimusten väliltä on päädytty juuri tiettyyn ratkaisuun. Velkojan tiedostavat vapaaehtoisessa menettelyssä hyvin oman vaikutuksensa ohjelman hyväksynnälle sekä koko menettelyn onnistumiselle, joten heidän voi olla myös helpompi esittää vaatimuksia ohjelmaa kohtaan kuin

---

⁸⁵ Hupli 2012, s. 51.

⁸⁶ Vapaaehtoisten menettelyiden neuvottelijasta käytetään termiä valmistelija. Ks. konkurssiasian neuvottelukunnan suositus 17.

⁸⁷ Konkurssiasian neuvottelukunta on antanut suosituksen vapaaehtoisista menettelyistä, mutta sillä on ainoastaan ohjaava vaikutus.

⁸⁸ Konkurssiasian neuvottelukunta suositus 17 liite, s. 2.

legaalimenettelyssä. Käytännössä onkin tuotu esille haasteena vapaaehtoisen menettelyn valmistelijan osalta velkojen vaatimat muutokset ja lisäykset saneerausohjelmiin.⁸⁹

Velkojen kanssa käytävän keskustelun lisäksi valmistelijan tehtävänä on koordinoida asian kulku sekä aikataulut tuomioistuimen kanssa. Etenkin sellaisissa tapauksissa, joissa saneerausmenettely aloitetaan ja ohjelma vahvistetaan saman päivän aikana⁹⁰, on äärimmäisen tärkeää, että käräjäoikeuden kanssa on käyty asian aikataulua ja vireilletuloa jo etukäteen läpi.⁹¹ Ajoitus on tärkeää jo esimerkiksi sen vuoksi, että hakemuksen ja ohjelmaehdotuksen käsitteleminen on ylipäättään mahdollista käräjäoikeuden työjärjestyksen ja aikataulun mukaan.

Valmistelijan ja kaikkien muiden ulkopuolisten tahojen toimivalta vapaaehtoisissa saneerauksissa perustuu velallisyriityksen antamaan toimeksiantoon⁹², joten yrityssaneerailain mukaiset tiedonsaantioikeudet sekä -käyttöoikeudet tulee turvata sopimuksin. Samoin kuin neuvotteluihin osallistuvilla velallisilla, myös valmistelijalle tulisi tehdä sopimus menettelyssä saatavien tietojen salassapidosta.⁹³ Valmistelijan toimivalta perustuu yrityksen kanssa tehtyyn toimeksiantoon, jossa voidaan sopia itse valmistelun lisäksi hyvinkin laajasti myös muista tehtävistä. Valmistelija voikin legaalimenettelyn selvittäjää enemmän osallistua yrityksen toiminnan valvontaan sekä ohjaukseen vapaaehtoisen menettelyn ajan, ja yrityksen tilanteesta, toimialasta ja valmistelijan kompetensseista riippuen hänellä voi olla myös aktiivinen rooli konkreettisesti yrityksessä toteutettavissa saneeraustoimissa.⁹⁴

Hyvä valmistelija on yrityksen kannalta avain onnistuneelle vapaaehtoiselle saneeraukselle. Kolikolla on myös kääntöpuoli; epäonnistunut valinta valmistelijaksi voi vesittää velallisyri-

---

⁸⁹ Esimerkiksi AA Lassi Nyysösen näkee valmistelijan kannalta haasteena ohjelmaan velkojen kannanottojen perusteella tehtävät muutokset. AA, YTM Lassi Nyysösen esitys ”Kokemuksia nopeutetusta menettelystä” Talentum Lakikoulutuksen Yrityssaneerauksen erityiskysymyksiä – selvittäjän, velkojen ja tuomioistuimen näkökulmasta –seminaarissa 14.5.2014.

⁹⁰ Ks. Konkurssiasiamiehen toimiston tiedote ”Nopeutettu yrityssaneeraus käräjäoikeudesta yhdessä päivässä”, 4.12.2013. Etelä-Karjalan käräjäoikeus päätti CTS Engtec Oy:n saneerausmenettelyn aloittamisesta ja vahvisti saneerausohjelman samana päivänä.

⁹¹ AA, YTM Lassi Nyysösen esitys ”Kokemuksia nopeutetusta menettelystä” Talentum Lakikoulutuksen Yrityssaneerauksen erityiskysymyksiä – selvittäjän, velkojen ja tuomioistuimen näkökulmasta –seminaarissa 14.5.2014.

⁹² Suurimpien velkojen antama toimeksianto ei liene myöskään mahdoton.

⁹³ Konkurssiasian neuvottelukunta suositus 17 liite, s. 4.

⁹⁴ AA, YTM Lassi Nyysösen esitys ”Kokemuksia nopeutetusta menettelystä” Talentum Lakikoulutuksen Yrityssaneerauksen erityiskysymyksiä – selvittäjän, velkojen ja tuomioistuimen näkökulmasta –seminaarissa 14.5.2014.

tyksen mahdollisuudet tervehtyttämiseksi. Koska maksuvaikeus suurella todennäköisyydellä ei ole aiemmin koskettanut yritystä, ovat esimerkiksi rahoittajat tai tilintarkastajayhteisöt merkittävässä roolissa silloin, kun yritys valitsee valmistelijaa. Kyseisillä toimijoilla on tuntemusta hyväksi koetuista valmistelijoista, mutta toivottavaa olisi myös Turnaround Management Consultant – tyyppisen sertifikaatin myöntäminen valmistelijaksi soveltuville henkilöille.⁹⁵ Valmistelijan huolellisella valinnalla olisi mahdollista välttää yritysten konsultoinnin lieveilmiöitä ja varmistaa, että myös yrityksellä olisi tosiasiallinen mahdollisuus ilman aiempaa tuntemusta valita itselleen ammattitaitoinen ja muutoin sopiva valmistelija.

Vapaaehtoisen menettelyn edellytyksenä on, että yrityksen toiminnan ja talouden tarkastaa tilintarkastaja.⁹⁶ Vapaaehtoisuuteen perustuvissa prosesseissa myös tilintarkastajan tai muun asiantuntijan tulisi olla menettelyosapuolten yhteisesti valitsema sekä hyväksymä. Tilintarkastajan tulisi osallistua prosessiin jo hyvin aikaisessa vaiheessa, jolloin on mahdollista selvittää yrityksen elinkelpoisuus ja tervehtyttämisen mahdollisuudet. Edellytys onnistuneelle valmistelulle ja menettelylle on velallisyriksen kirjanpidon ja taloushallinnon luotettavuus ja asianmukaisuus.⁹⁷ Yrityksen kirjanpitoaineiston ja muun materiaalin perusteella tilintarkastajan tulee selvittää mahdolliset takaisinsaantiperusteet, yrityksen tuottamien ennusteiden paikkansapitävyys sekä liiketoiminnan tilan sekä mahdollisesti kannanotto tuleviin toimenpiteisiin.⁹⁸ Tilintarkastajan tai asiantuntijan tekemät toimenpiteet määräytyvät asiantuntijan henkilön, sopimuksen laajuuden, velallisyriksen liiketoiminnan luonteen ja muiden seikkojen perusteella, ja ne voivat olla huomattavasti laajemmat kuin legaalimenettelyn erityistilin-

---

⁹⁵ Terveystämiskonsultti (Turnaround Management Consultant) voi saada alan yhdistykseltä sertifioinnin. Tätä varten hänellä on oltava riittävä (monivuotinen) kokemus, vahva teoreettinen osaamispohja ja tuore näyttö yrityksen tervehtyttämisestä. Kahden viimeksi mainitun kriteerin voi toteuttaa TMA -koulutusohjelman yhteydessä. <http://www.tmafinland.fi/>.

⁹⁶ Konkurssiain neuvottelukunta suositus 17 liite, s. 4.

⁹⁷ AA, YTM Lassi Nyssösen esitys ”Kokemuksia nopeutetusta menettelystä” Talentum Lakikoulutuksen Yrityssaneerauksen erityiskysymyksiä – selvittäjän, velkojan ja tuomioistuimen näkökulmasta –seminaarissa 14.5.2014.

⁹⁸ Konkurssiain neuvottelukunta suositus 17 liite, s. 4.

tarkastuksen toimenpiteet ja selvitykset.⁹⁹ Asiantuntijan ja valmistelijan roolit tulee sovittaa yhteen niin, että ne tukevat toisiaan ilman päällekkäistä työtä.¹⁰⁰

Edellä mainittu nostaa esiin kysymyksen, jonka syvälinen selvittäminen ei mahdu tämän tutkimuksen sisälle, mutta joka ansaitsee tässä yhteydessä tulla mainituksi. Saneerausasioita tulee vireille verrattain harvoin ja ne eivät jakaudu käräjäoikeuksien kesken tasaisesti jo siitä syystä, että yritystoiminta itsessään keskittyy maantieteellisesti tietyille alueille.¹⁰¹ Yrityssaneerausasioiden käsittelyä rajataan 1.1.2019 voimaantulevalla yrityssaneerailain muutoksella yhdeksään käräjäoikeuteen, kun tällä hetkellä toimivaltaisia tuomioistuimia on 14 kappaletta.¹⁰² Kun huomioidaan, että käräjäoikeuksien sisällä asiat jakautuvat eri tuomareille, ei saneerausasian käsittely ole kovin yleistä kärjätuomarille¹⁰³, jolta ei voida edellyttää niin syvää osaamista esimerkiksi yrityksen kannattavuuden laskemisesta kuin esimerkiksi tilintarkastusyhteisöltä tai koulutetulta tervehdyttämiskonsultilta.

Näin ollen onkin mielestäni aiheellista keskustella siitä, miten velkojakollektiivin ja asiantuntijoiden selvitystä ja kompetensseja voitaisiin käyttää hyväksi saneerausmenettelyn tehostamisessa ja yritysten valikoitumisessa oikeaan insolvenssimenettelyyn. Tällä hetkellä myönteisen aloituspäätöksen saaneista yrityksistä n. 60 prosentille vahvistetaan saneerausohjelma. Vuosittain saneerausohjelman päättää ohjelman mukaisten suoritusten täytyttyä kuitenkin huomattavasti pienempi määrä yrityksiä. Jälkikonkurssien yleisyyteen ja suhteellisen matalaan ohjelman vahvistamisprosenttiin on useita syitä, mutta todennäköisesti yksi niistä on epäonnistunut aloitusharkinta. Pelkästään tuomioistuimessa ratkaistun aloituspäätöksen ”oikeellisuudella” ei näin ollen voida mielestäni perustella aloitusvaiheen ehdotonta tuomioistuinprosessia. Oikeusturvanäkökohtiin on mahdotonta paneutua tarkemmin tässä yhteydessä, mutta velkojakollektiivin päätös olisi aina pysyttävä saattamaan nopeassa prosessissa tuomio-

---

⁹⁹ Yrityssaneerailain 3 luvun 8 §:n 3 kohdan mukaisesti selvittäjän tulee huolehtia tarpeellisessa laajuudessa velallisen ennen menettelyn alkamista harjoittaman toiminnan tarkastuksesta. Käytännössä tässä yhteydessä voidaan päätyä tekemään velallisyriityksestä erityistilintarkastus etenkin jos liiketoiminta on ollut laajaa.

¹⁰⁰ Konkurssiain neuvottelukunta suositus 17 liite, s. 4.

¹⁰¹ Yrityssaneerausasioita tulee vireille lukumääräisesti eniten Uudenmaan ja Pirkanmaan alueilla. Tarkastelujaksolla 01-06/2018 noin 34% yrityssaneerausasioista käsiteltiin Uudellamaalla. Suomen virallinen tilasto, Tilastokeskus 2018. https://www.stat.fi/til/ysan/2018/02/ysan_2018_02_2018-07-12_fi.pdf.

¹⁰² 1.1.2019 lähtien saneerausasioita käsitellään Ahvenanmaan, Helsingin, Länsi-Uudenmaan, Oulun, Pirkanmaan, Pohjanmaan, Pohjois-Savon, Päijät-Hämeen ja Varsinais-Suomen käräjäoikeuksissa. HE 270:2016.

¹⁰³ Hakemuksia tuli vireille 427 kappaletta vuonna 2017, mikä tarkoittaa keskimääräisesti noin kolmenkymmenen hakemuksen vuosittaista määrää per käräjäoikeus.

istuksen harkintaan. Toisaalta alustavassa neuvottelussa aikaansaatu päätös voisi olla esimerkiksi vahvistettavissa vielä käräjäoikeudessa, jolloin käsittelyyn voisi yhdistää tuomioistuin-kontrollin ja oikeussuojan osalta asiassa saataisiin valituskelpoisen päätös.¹⁰⁴

Osapuolien sopimuksen ja erityisesti tervehdytettävän liiketoiminnan laajuuden, erityisluon-teisuuden tai muun seikan perusteella on mahdollista sopia myös muiden asiantuntijoiden käytöstä valmistelun aikana. Erityisesti spesifeillä liiketoiminta-aloilla voi olla perusteltua ottaa osaksi operatiivista johtoa asiantuntija, jolla on tietämystä kyseisestä alasta. Suomen markkina on kooltaan pieni tervehdyttämispalveluille, mutta joitain räätälöityjä palveluita ovat tarjonneet esimerkiksi asianajotoimistot ja tilintarkastusyhtiöt yhteistyössä. Palveluiden tarkoituksena ja päämääränä on velallisyrittäjien toimintojen haltuunotto, vakautus ja opera-tiivinen tuki liikkeenjohdolle. Sama asiantuntijajoukko voisi hyvinkin väliaikaisen hal-tuunoton yhteydessä laatia ehdotuksen ja lähtökohdat yrityksen saneeraukselle. Toistaiseksi erityistä tervehdyttämistoimintaa ei kuitenkaan ole Suomessa juuri nähty.

4.5 Rauhoitusaikasopimukset

4.5.1 Rauhoitusaika yrityssaneerauslain mukaisesti

Yrityssaneerausmenettelyn yhteydessä voimassa olevan rauhoitusajan tarkoituksena on sa-nanmukaisesti tilanteen rauhoittaminen. Velkojen perintätoimenpiteet ja vaatimukset saata-vien suhteen jäädytetään, jotta liiketoiminnan tervehdyttämisedellytykset voidaan selvittää ilman muun täytäntöönpanon uhkaa. Velallisen suoja lisäksi rauhoitusaika turvaa velkojen yhdenvertaisuuden voimassa olevilla velallista koskevalla maksu- ja vakuudenasettamiskiel-loilla.¹⁰⁵

Saneerausmenettelyn aikaisista maksu-, vakuudenasettamis- ja perintäkielloista säädetään yrityssaneerauslain 17 ja 19 §:ssä. Niiden mukaisesti velallinen ei saa maksaa saneerausvel-kaa, eikä asettaa siitä vakuutta menettelyn alkamisen jälkeen. Velkoja puolestaan ei saa koh-distaa velalliseen toimenpiteitä maksukiellon piiriin kuuluvan saneerausvelan perimiseksi tai

---

¹⁰⁴ Kyse olisi siis eräänlaisesta pakollisesta neuvottelusta, jossa edellytykset saneerausmenettelyn aloittamiselle tutkittaisiin kaikkien osapuolten välillä. Todennäköisesti ainoastaan tämänkaltaisen ratkaisun tarjoaminen ei kuitenkaan olisi mahdollista.

¹⁰⁵ Hupli & Sundblad 2010, s. 454.

suorittamisen turvaamiseksi. Käynnissä olevat perintätoimenpiteet pitää keskeyttää, eikä velalliseen saa kohdistaa saneerausvelan osalta maksuviivästyksen seurauksia. Kiellon piiriin kuuluvat esimerkiksi esinevakuusoikeuteen perustuvan rahaksimuutto- ja takaisinotto oikeuden käyttäminen, ja velan tai sen perusteena olevan sopimuksen irtisanominen maksuviivästyksen vuoksi (pl. tililimiitit ja jatkuvat luotot).

Saneerausmenettelyn alettua mahdollisen ulosmittauksen täytäntöönpano on YSL 21 §:n mukaisesti keskeytettävä, eikä velallisen omaisuutta saa ulosmitata maksukiellon piiriin kuuluvasta saneerausvelasta. Konkurssihakemusta, joka tehdään saneerausmenettelyä koskevan asian tultua vireille, ei saa ratkaista ennen saneeraushakemuksen käsittelyä. Mikäli saneerausmenettely aloitetaan, velallinen voidaan velkojan hakemuksesta asettaa konkurssiin ainoastaan saneeraushakemuksen vireille tulon jälkeen syntyneen velan maksun laiminlyönnin vuoksi, tai jos todetaan, että velallinen menettelyn alkaessa oli, ja on edelleen maksukyvytön, eikä maksukyvyttömyyttä voida saneerauksen keinoin poistaa (YSL 24 §).¹⁰⁶

Konkurssihakemuksen käsittelyä lukuun ottamatta edellä mainitut saneerauslain mukaiset kiellot tulevat voimaan vasta saneerausmenettelyn alkamisesta lukien. Tuomioistuimien voi kuitenkin hakemuksesta määrätä kiellot väliaikaisina voimaan jo aikaisemmin saneeraushakemuksen jättämisen jälkeen luvussa 3.3 kuvatulla tavalla. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että ennen saneeraushakemuksen jättämistä – ja yrityksen saneeraustarpeen julkiseksi tulemistä – ei ole mahdollista saattaa voimaan yrityssaneerauslain mukaisia kieltoja.

4.5.2 Rauhoitusaika vapaaehtoisissa menettelyissä

Rauhoitusaikasopimuksella pyritään varmistamaan se, ettei ketään velkojista suosita vapaaehtoisen saneerausohjelman valmistelun aikana. Sopimuksen tavoitteena on myös luoda osapuolille rauhoitettu neuvottelufoorumi ja edellytykset neuvotteluille.¹⁰⁷ Yrityssaneerauslain esitöiden mukaisesti: ”Suunnitelmallisen, monipuoliseen selvittelyyn ja harkintaan perustuvan saneerausohjelman aikaansaaminen edellyttää, että saneerausmenettelyn aloittamiseen liittyy saneerausvelkojen eli ennen menettelyn alkamista syntyneiden velkojen maksamista ja

---

¹⁰⁶ Yrityssaneerauslaki asettaa ehtoja myös mm. kuittaukselle ja kieltää negatiivisen hallinnollisen päätöksen tekemisen ja toisaalta mahdollistaa poikkeukset maksukiellolle. Ks. tarkemmin YSL 4 luku.

¹⁰⁷ Lehtimäki 2010, s. 1005.

perintää koskeva *rauhoitusaika*”.¹⁰⁸ Lausuttu soveltuu sellaisenaan myös vapaaehtoiisiin ja pre-pack järjestelyihin, joiden edellytys rauhoitusaika on, ja siitä onkin aina sovittava pre-pack -menettelyn yhteydessä.¹⁰⁹

Tyypillisesti rauhoitussopimus on velallisen sekä velkojen välinen sopimus, jossa määritellään ne ehdot, joiden mukaisesti velallinen suorittaa sopimuksen voimassaoloaikana maksuja päävelkojille. Sopimuksessa päävelkojat pidättäytyvät perintätoimista, ja velallinen puolestaan pidättäytyy legaalimenettelyyn hakeutumisesta valmistelun aikana. Jo rauhoitussopimuksessa on aiheellista laatia periaatteet ja aikataulu tervehtyttämiseksi ja siihen liittyvälle valmistelulle.¹¹⁰ Sopimuksessa on syytä olla ehto myös sen raukeamisesta kesken valmistelun, mikäli todetaan, ettei edellytyksiä vapaaehtoiselle menettelylle ole, tai mikäli yrityksen osalta haetaan valmistelun aikana yleistäytöntöönpanoa.¹¹¹

Rauhoitussopimuksessa on mahdollista viitata suoraan yrityssaneerauslakiin ja sen tarjoamaan rauhoitusaikaan, jolloin osapuolet sitoutuvat sopimuksella nimenomaisesti noudattamaan yrityssaneerailain kielto- ja seuraamusjärjestelmää. Lain mukainen rauhoitusaika ja sen rikkominen seuraamuksineen ovat käytännössä vakiintuneet, ja tällaisen sopimuksen tulokinnasta ja soveltamisesta voi syntyä vähemmän epäselvyyksiä, kun osapuolten velvoitteiden sisältö ilmenisi suoraan laista, johon sopimuksessa viitataan.¹¹² Toisaalta rauhoitusaikasopimukseen voi sisältyä ainoastaan osa saneerailain mukaisista rauhoitusajan elementeistä, ja sen keskeisin sisältö voi olla esimerkiksi sopiminen siitä, että muiden velkojen luvalla vastustavan etuoikeudettoman velkojan saatava voidaan maksaa kokonaisuudessaan valmistelun edellytysten turvaamiseksi. Sopimusperusteinen rauhoitusaika on mahdollista saavuttaa myös luottosopimuksissa ennalta sovitulla ehdoilla, niin kutsutuilla rauhoitusaikalausekkeella. Erityisesti laajemmissa syndikoiduissa luotoissa on usein rauhoitusaikatyyppejä ehtoja, mut-

---

¹⁰⁸ HE 182:1992, s.17.

¹⁰⁹ Hupli 2012, s. 51.

¹¹⁰ Mika Ilveskeron esitys ”Valmistautuminen saneerausmenettelyyn” Talentum Lakikoulutuksen Yrityssaneerailain erityiskysymyksiä – selvittäjän, velkojan ja tuomioistuimen näkökulmasta –seminaarissa 14.5.2014.

¹¹¹ Kts kpl **tämä alempana**.

¹¹² Hupli 2012, s. 52.

ta ne sitovat myös mahdollisessa insolvenssitilanteessa ainoastaan rahoitussopimuksen osapuolia.¹¹³

Rauhoitussopimuksen laatimiseen ja noudattamiseen liittyy käytännössä huomattavia ongelmia, joista ehkä merkittävin on ylipäättään sopimuksen aikaansaaminen. Valmistelijalla ei ole mitään keinoa sitouttaa erimielistä velkojaa rauhoitusaikasopimukseen tai vapaaehtoiseen valmisteluun muutoinkaan, vaikka siihen muutoin olisi edellytyksiä. Näin ollen vastahakoisen velkoja voi yksin estää vapaaehtoisen menettelyn kokonaisuudessaan, jolloin ainoa tapa aikaansaada rauhoitusaika on jättää yrityssaneeraushakemus tuomioistuimelle ja luopua siten nopeutetusta tai vapaaehtoisesta menettelystä kokonaan. Tämä tarkoittaa myös niiden hyötyjen menettämistä, jotka olisivat alkujaan vapaaehtoisen menettelyn myötä olleet saavutettavissa. Ongelmallista rauhoitussopimuksen laatiminen on myös silloin, kun yrityksellä on suuri määrä velkojia, joiden kaikkien yhteisen tahdon ja rauhoitusaikasopimuksen periaatteiden muodostaminen jo itsessään on haastavaa. Tyypillisesti suurimpien velkojien kesken tehtävä rauhoitussopimus on riittävä, ainakin mikäli siihen saadaan sitoutettua 80/5 – säännön mukaiset velkojat.

4.5.1 Rauhoitusaikasopimusten ulottuvuudesta

Mielenkiintoinen kysymys sopimuksenvaraisen rauhoitusajan osalta on, millainen ulottuvuus rauhoitusaikasopimuksella on, ja millä laajuudella velkojat voivat sopimuksella luopua oikeuksistaan esimerkiksi hakea kollektiivitäytäntöönpanoa. Erillistäytäntöönpanon toimenpiteistä luopumisen on lähtökohtaisesti katsottu kuuluvan sopimusvapauden piiriin, mutta konkurssin ja legaalisaneerauksen osalta asiantila ei ole aivan niin selvä.¹¹⁴ Kysymys koskee lähinnä sitä, onko sopimussuhteen osapuolella mahdollisuus pidättäytyä ennakolta konkurssin tai legaalisaneerauksen hakemisesta rauhoitusaikasopimuksen voimassaoloaikana. Vapaaehtoisten ja nopeutettujen saneerausten yleinen edistämisyrittäminen puoltaisi osaltaan tulkitsemaan asiaa siten, että sopimusvapaus ulottuu myös kollektiivimenettelyihin ja näin ollen velkojalla

---

¹¹³ Hupli ja Sundblad käsittelevät rahoitusaikausekettä laajemmin artikkelissaan. Lauseke voi sisältää esimerkiksi erillisen agentin nimeämisen ja käyttämisen sopimusneuvotteluissa. Tällaiset järjestelyt voivat sisältää pidättäytymisen perintätoimista (temporary suspension clause) määräytyksi ajaksi. Rauhoitusaika voisi alkaa esimerkiksi velallisen ilmoituksesta tai ennalta määritellyn taloudellisen mittarin saavuttaessa tietyn pisteen.

¹¹⁴ Hupli 2004, s. 404-405.

tai velallisella ei olisi rauhoitusaikasopimuksen ollessa voimassa missään olosuhteissa oikeutta hakea yleistäytöntöönpanoa ilman nimenomaista sopimuksen ehtoa.

Yhtä perusteltu tulkinta voisi olla myös insolvenssipolitiikan tavoitteiden mukainen ajatus siitä, että velallisen tulisi ohjautua oikeaan insolvenssimenettelyyn mahdollisimman aikaisessa vaiheessa.¹¹⁵ Näin ollen yleistäytöntöönpanon edellytysten turvaamiseksi ja kustannuksia aiheuttavan saneerausneuvotteluiden päättämiseksi ja oikean insolvenssimenettelyn aloittamiseksi tulisi olla mahdollista jättää konkurssihakemus kesken vapaaehtoisen valmistelun.¹¹⁶ Hupli on väitöskirjassaan katsonut, että vapaaehtoinen sopimus rauhoitusajasta ei estä saneeraus- tai konkurssihakemusta yrityksen maksukyvyttömyyden perusteella, jolloin yrityksen maksukyvyttömyyteen johtava viivytys vapaaehtoisen valmistelun aikana johtaisi sopimusvapauden tarjoaman edun menettämiseen ja sallisi kollektiivimenettelyn hakemisen.¹¹⁷ Neuvotteluosapuolen kesken vapaaehtoisen menettelyn jättämä konkurssihakemus toisaalta indikoii vahvasti sitä, etteivät osapuolet enää koe vapaaehtoiselle valmistelulle tai mahdollisesti myöskään legaalisaneeraukselle olevan perusteita. Mikäli sellainen sopimusosapuoli, jonka hyväksyntä mahdolliselle laadittavalle saneerausohjelmalle joka tapauksessa vaaditaan, eikä kyseisen velkojan saatavan maksaminen sopimuksella valmistelun aikana ole mahdollista, kokee edellytysten pre-pack – menettelylle kadonneen, ei sopiminen muutoinkaan tulisi enää kyseeseen. Tällainen velkoja ei todennäköisesti hyväksyisi neuvotteluissa tehtyjä ehdotuksia ja yleistäytöntöönpanomahdollisuuden puuttuminen johtaisi tällöin ainoastaan menettelyn pitkittymiseen, mikä ei olisi tarkoituksenmukaista, eikä toteuttaisi insolvenssioikeuden yleisiä periaatteita.

Rauhoitusaikasopimus sitoo ainoastaan sen osapuolia, joten mikään ei estä sopimuksen ulkopuolista velkojaa turvautumasta erillis- tai yleistäytöntöönpanoon. Käytännössä tällaisessa tilanteessa on kolme toimintavaihtoehtoa. Täytäytöntöönpanoa vaatinut sopimusmahdollinen velkoja voidaan ottaa kesken valmistelun mukaan sopimukseen ja valmisteluun. Mikäli osallistaminen ei ole mahdollista esimerkiksi puuttuvasta tahdosta johtuen, on mahdollista muiden velkojien suostumuksella maksaa velkojan saatava, jolloin tämä ei ole enää velkoja-

---

¹¹⁵ Hupli 2004, s. 405. Hupli tuo esiin ajatuksen myös siitä, että ainoastaan läsnä oleva legaalisen prosessin uhka voisi taata toivotun tuloksen sopimussaneerauksessa.

¹¹⁶ Hupli 2004.

¹¹⁷ Hupli 2004, s. 406-407.

asemassa. Edellä esitetyt edellyttää kuitenkin myös varoja velkojan saatavan maksuksi. Jos maksukykyä ei ole, eivätkö muut velkojat ole halukkaita rahoittamaan täytäntöönpanoa vaatineen velkojan saatavan maksua, ainoa vaihtoehto on hakea legaalisaneeerausta ja sen mukaisia väliaikaisia kieltoa tai vaihtoehtoisesti puoltihakemuksella saneerausmenettelyä ja siihen liittyvää legaalista rauhoitusaikaa alkamaan välittömästi. Rauhoitussopimuksen puitteissa voidaan sopia myös siitä, että sellaiset velat, joiden maksaminen parantaa menettelyn dynamiikkaa jatkossa, maksetaan kokonaisuudessaan.

4.5.2 Maksukyvyttömyysdirektiiviehdotuksen mukaiset muutokset rauhoitusai- kaan

Maksukyvyttömyysehdotuksen mukaisesti saneerausohjelmasta neuvottelevien velallisten tulee voida hakea täytäntöönpanotoimien keskeytystä ("a temporary stay of individual enforcement actions") siltä osin kuin se on tarpeen neuvottelujen edistämiseksi. Direktiiviehdotuksen mukainen rauhoitus aika olisi pituudeltaan 4 kuukautta ja sitä voitaisiin pidentää enintään 12 kuukauden pituiseksi.¹¹⁸ Kansallinen lainsäädäntö on rauhoitusajan keston ja sisällön osalta pääasiassa jo nyt ehdotuksen mukainen. Merkittävä muutos koskisi kuitenkin rauhoitusajan alkamisen ajankohtaa, ja toteutuessaan nyky muodossaan direktiivillä annettaisiin mahdollisuus hakea rauhoitusaikaa jo ennen saneerahakemusta, eikä virallista menettelyä näin ollen tarvitsisi pakollisena välivaiheena käynnistää. Direktiiviehdotuksen valmistelun yhteydessä siihen on jäsenmaiden lausumien perusteella lisätty mahdollisuus säätää kansallisesti rauhoi-

---

¹¹⁸ Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council on preventive restructuring frameworks, second chance and measures to increase the efficiency of restructuring, insolvency and discharge procedures and amending Directive 2012/30/EU - General approach 2016/0359(COD). Tällä hetkellä ehdotus on kirjoitusasultaan "stayn" osalta seuraava: "A debtor should be able to benefit from a temporary stay of individual enforcement actions, whether granted by a judicial or administrative authority or by operation of law (...) with the aim of supporting the negotiations on a restructuring plan, by enabling the debtor during the negotiations to continue operating or to preserve the value of the debtor's estate. Where so provided by national law, the stay could also apply against third party security providers, including guarantors and collateral givers. However, Member States could provide that judicial or administrative authorities can refuse to grant a stay of individual enforcement actions where such a stay is not necessary or where it would not fulfil the objective of supporting the negotiations. Factors that can amount to a ground for refusal might include a lack of support by the required majorities of creditors or, where so provided under national law, the debtor's actual inability to pay debts as they fall due. In order to facilitate and accelerate the course of proceedings, Member States should be able to establish, on a rebuttable basis, presumptions for the presence of grounds for refusal, where, for example, the debtor shows a conduct that is typical of a debtor who is unable to pay debts as they fall due, such as a substantial default vis-à-vis workers or tax or social security agencies, or where financial crime has been committed by the entrepreneur or the current management of a company that gives reason to believe that a majority of creditors will not support the start of the negotiations."

tusajan aloittamiselle ennakkokontrolli, eli eräänlainen yrityksen elinkelpoisuustesti, jolla olisi mahdollista estää selvästi elinkelvottomien yritysten pääseminen rauhoitusajan piiriin.

Jonkin tasoinen ennakkokontrolli tai testi ennen ”stayn” tarjoaman suoja piiriin pääsemistä on velkojien kannalta äärimmäisen tärkeää, jotta rauhoitusaikaa ei käytettäisi sen tarkoituksen vastaisesti. Rauhoitusaikaa ei tule aloittaa täysin ilman perusteita, mutta se pitää toisaalta pystyä aloittamaan ilman tervehdytysmahdollisuudet vaarantavia raskaita muodollisuuksia.¹¹⁹ Koska tilanteen pitkittymisestä seuraa lisäkustannuksia esimerkiksi kasvavien viivästyskorkeiden sekä selvittäjien ja konsulttien palkkioiden johdosta, saneerauksen turha valmistelu ei ole velallisen eikä rahoittajien etu.¹²⁰ Toisaalta lopullista direktiiviä implementoidessa tulee kiinnittää erityistä huomiota siihen, että elinkelpoisuustestistä ei muodostu osapuolien kannalta liian raskasta. Kuten edellä on todettu, kaikkien velkojien kanssa sopiminen oikeussuojakeinosta luopumiseksi mahdollisesti pitkäksi ajaksi voi käytännössä muodostua mahdottomaksi ja tilanne pitää usein saada nopeasti rauhoittumaan ennen kuin neuvottelut voidaan aloittaa.

Sääntelyn ohjausfunktion toteuttamiseksi kaikkien osapuolten tulisi direktiivin implementoinnin jälkeen olla tietoisia niistä edellytyksistä, joilla rauhoitusaika voidaan aloittaa tai eväitä. Jos rauhoitusajan edellytykset ovat selvät, lainsäädäntö ohjaa osapuolia entistä paremmin myös vapaaehtoiseen valmisteluun. Esimerkiksi velkojalla voisi olla paremmat mahdollisuudet ja voimakkaampi tahto osallistua sopimukseen, jos olisi tiedossa, että rauhoitusaika myönnettäisiin myös legaalissa menettelyssä. Direktiiviehdotuksen mukainen rauhoitusaika olisi julkinen, joten siihenkin liittyisi samanlainen maineriski kuin nykyisiin legaalimenettelyihin. Näin ollen tarvetta ja käyttöalaa vapaaehtoisille rauhoitussopimuksille olisi edelleen direktiivin voimaantulosta huolimatta.

4.6 Julkisvelkojien asema vapaaehtoisessa valmistelussa

Yrityssaneerauslain 92 §:n mukaisesti julkisoikeudellisen saatavan haltijalla on oikeus muun lain estämättä suostua saneerauslaissa tarkoitettuun velkajärjestelyyn tai vapaaehtoiseen vel-

---

¹¹⁹ Hupli 2012, s. 59. Hupli käsittelee tässä yhteydessä nykyistä legaalimenettelyä ja sen mukanaan tuomaa rauhoitusaikaa, mutta sama voidaan katsoa koskevan myös direktiivin mukaista ennen saneeraushakemusta myönnettävää rauhoitusaikaa.

¹²⁰ Ks. myös esim. OP ryhmän lausunto komission direktiiviehdotuksesta maksukyvyttömyyslainsäädäntöjen harmonisoinniksi 2016/0359 (COD) s. 5.

kajärjestelyyn, joka vastaa sisällöltään yrityssaneerauslaissa säädettyjä periaatteita. Suostumuksen menettelyyn antaa se viranomainen, jolla on velalliselta yksityisoikeudellinen saatava. Yrityssaneerustlain perusteella vapaaehtoisen velkajärjestelyn vastatessa sisällöltään sellaista järjestelyä, joka olisi voitu vahvistaa tai laatia täysimittaisessa legaalissa menettelyssä, viranomaisen tulisi voida hyväksyä myös vapaaehtoinen saneeraus.

Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 107 artiklan 1 kohdan mukaan kiellettyä valtiontukea on jäsenvaltion myöntämä tai valtion varoista muodossa tai toisessa myönnetty tuki, joka vääristää tai uhkaa vääristää kilpailua suosimalla jotakin yritystä tai tuotannonalaa siltä osin kun se vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan. Edellä mainitun artiklan vakiintuneen tulkinnan sekä EU:n tuomioistuinten runsaan oikeuskäytännön mukaan kansallinen toimenpide on katsottava valtiontueksi, jos se täyttää samanaikaisesti seuraavat neljä tunnusmerkkiä:

1. Valtio rahoittaa toimenpiteen tai tuki myönnetään valtion varoista.
2. Toimenpide on valikoiva.
3. Toimenpide vääristää tai uhkaa vääristää kilpailua.
4. Tuki vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan.¹²¹

Julkiseen velkojaan sovelletaan myös EU:n oikeuskäytännössä vakiintunutta markkinatalousvelkojaperiaatetta, jonka mukaan markkinaehtoisuusarvioinnin arvioinnissa olennaista on, toimiiko julkisvelkoja menettelyssä yksityisen velkojan tavoin. Markkinasijoittajaperiaatteen vertailu tehdään sijoituksen tuotto-odotuksen mukaisesti, kun markkinavelkojaperiaatteen mukaan tutkitaan ennen kaikkea tappion minimoimista.¹²²

Vaikka saneerausvelan järjesteleminen nopeutetussa tai täysimääräisessä menettelyssä lähtökohtaisesti on yrityssaneerustlain mukaisesti mahdollista myös julkisvelkojan osalta, se ei sulje pois valtiontukisääntöjen soveltamista saneerausmenettelyyn. Esimerkiksi veroista vapauttaminen tai muusta julkisoikeudellisesta saatavasta luopumisen voidaan katsoa täyttävän valtiontuen määritelmän sillä perusteella, että yritys ei olisi saanut tavallisissa markkinaolo-

---

¹²¹ Parikka & Autio 2012, s. 3.

¹²² Parikka & Autio 2012, s. 7.

suhteissa samanlaista etua.¹²³ Legaalissa menettelyssä myöskään sillä seikalla, että velkojen järjestelyt sisältyvät saneerauslain säännösten mukaisessa prosessissa valmisteltuun kansallisen tuomioistuimen vahvistamaan ohjelmaan, ei millään tavoin poista valtiontukiriskiä. Kansallisilla tuomioistuimilla ei ole toimivaltaa valtiontukien valvonnassa, eikä ohjelman suunnittelu ja vahvistaminen tuomioistuinprosessissa takaa mahdollisten valtiontukitoimenpiteiden soveltuvuutta yhteismarkkinoille.¹²⁴¹²⁵

Mikäli saneerausta tai sen välivaiheita ei ole toteutettu markkinatalousvelkojaperiaatteen mukaisesti, on olemassa riski järjestelyn tulkitsemisesta EU:n sääntöjen vastaiseksi valtiontueksi. Koska yksittäisen yrityksen tukeminen valtion varoilla on nimenomaisesti Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen mukaan kielletty, valtiontukitoimenpidettä ei saa panna täytäntöön ennen kuin sen soveltuvuus yhteismarkkinoille on Euroopan komission toimesta arvioitu.¹²⁶

Julkisvelkojen kannalta edellä esitetyt periaatteista aiheutuu tiettyjä haasteita erityisesti vapaaehtoisissa menettelyissä. Nopeutettu valmistelu voi muodostua haastavaksi velkojan kannalta jo siitä syystä, että joustavaksi kaavailtu menettely vaatii usein nopeita päätöksiä. Julkisvelkojan on kuitenkin huomioitava päätöksenteossaan kaikki edellä mainitut seikat ja keskittyttävä myös perustelemaan päätöksiensä markkinaehtoisuus kattavasti, mikä voi olla omiaan aiheuttamaan viivästyksiä ja vaikeuksia vapaaehtoisen valmistelun päätöksentekoon. Samoin voidaan nostaa esille vapaaehtoisuuteen perustuva rauhoitusasiasopimus ja se, millä edellytyksillä julkisvelkoja voi sitoutua luopumaan oikeudestaan täytäntöönpanoon jo pelkästään hyvän hallinnon periaatteiden¹²⁷ näkökulmasta. Mikäli saneerausopimus sisältää lisäksi viivästyskoron kertymisen kiellon tai muun maksunhelpotuksen, on se tulkittavissa tältä osin akordiksi, jolloin sopimuksen tulee olla perusteltu myös markkinaehtoisuuden näkökulmasta.

---

¹²³ Parikka & Autio 2012, s. 8-9.

¹²⁴ Parikka & Autio 2012, s. 2.

¹²⁵ On sanomattakin selvää, että täysin sopimusperusteisiin järjestelyihin sisältyy mittavia riskejä julkisvelkojan kannalta. Oletettavaa onkin, että julkisvelkojat jäävät usein sopimusten ulkopuolelle pelkästään vapaaehtoisuuteen perustuvissa järjestelyissä, joita ei milloin osin yhdistetä legaalisiin menettelyyn.

¹²⁶ Parikka & Autio 2012, s. 1.

¹²⁷ HL 6 §, hallinnon oikeusperiaatteet. ”Viranomaisen on kohdeltava hallinnossa asioivia tasapuolisesti sekä käytettävä toimivaltaansa yksinomaan lain mukaan hyväksyttäviin tarkoituksiin. Viranomaisen toimien on oltava puolueettomia ja oikeassa suhteessa tavoiteltuun päämäärään nähden. Niiden on suojattava oikeusjärjestyksen perusteella oikeutettuja odotuksia.”

Nykytilaa saattaa osaltaan selkeyttää maksukyvyttömyysdirektiiviehdotuksen mukainen rahoitusaike, ”stay”. Kun saneerausmenettelyn ulkopuolisesta täytäntöönpanon keskeytyksestä olisi lain tasolla määrätty, voisi siihen sitoutuminen myös vapaaehtoisesti olla julkisvelkojalle helpommin perusteltavissa.

Mahdollinen epäkohta nykytilassa vaikuttaa myös muiden velkojien yhdenvertaisuuteen ja asemaan vapaaehtoisissa menettelyissä. Mikäli julkisoikeudellisen velkojan ei ole mahdollista perustella markkinatalousvelkojaperiaatteen nojalla osallistumistaan vapaaehtoiseen rahoitusaikeeseen tai valmisteluun, voi menettelyn jatkaminen edellyttää julkisoikeudellisen erääntymisen saatavan maksua kokonaisuudessaan ennen valmistelun jatkoa. Tällainen menettely ei ole omiaan luomaan yhdenvertaisuutta velkojien välillä, vaan voi tosiasiaa saattaa julkisoikeudellisen velkojan ilman varsinaista lakiin perustuvaa etuoikeutta parempaan asemaan kuin markkinatalousvelkojan.

Toinen merkittävä haaste julkisvelkojien suhteen erityisesti vapaaehtoisissa menettelyissä koskee mahdollisen uuden rahoituksen myöntämistä tai ehtojen muutoksia jo voimassa oleville rahoitussopimuksille.¹²⁸ Rahoitusjärjestelyssä sekä uuden rahoituksen myöntämisessä niin ikään tulee huomioida markkinatalousperiaatteet, ja rahoittajan tulee pystyä perustelemaan päätöksensä siten, että uusi järjestely tai rahoitus johtaa velkojan kannalta vähintään samaan tulokseen kuin vaihtoehtoinen menettely. Lähtökohtaisesti järjestelyä voidaan pitää markkinaehtoisena, jos yksityinen rahoittaja tai sijoittaja olisi voinut vastaavassa tilanteessa myöntää rahoituksen tai tehdä muun rahoitusjärjestelyn vastaavilla ehdoilla. Jos yksityisen tahon tekemä vastaava ratkaisu on olemassa, se on usein vahva argumentti sille, että julkisoikeudellinen velkoja on toiminut markkinataloustoimijaperiaatteiden mukaisesti.¹²⁹

Julkisvelkojan asemaan liittyy merkittäviä epäkohtia niin velkojan itsensä kuin velallisen tervehdyttämisen kannalta. Olisikin toivottavaa, että insolvenssimenettelyiden ja erityisesti varhaisen vaiheen järjestelyiden edellytyksiä parannettaisiin valtioneuvosten ja maksukyvyttö-

---

¹²⁸ Tyypillinen velkoja sekä vapaaehtoisissa että legaalissa menettelyissä on esimerkiksi valtion omistama erityisrahoittaja Finnvera Oyj, joka tarjoaa rahoitusta yritystoiminnan alkuun, kasvuun ja kansainvälistymiseen sekä viennin riskeiltä suojautumiseen. Finnveran tarkoituksena on vahvistaa suomalaisten yritysten toimintaedellytyksiä ja kilpailukykyä tarjoamalla lainoja, takauksia ja vientitakuita. Finnvera jakaa rahoitukseen sisältyvää riskiä muiden rahoittajien kanssa. <https://www.finnvera.fi/finnvera/tietoa-finnverasta/finnvera-esittely>.

¹²⁹ Parikka & Autio 2012, s. 6.

myysmenettelyiden koordinoinnilla. Tämä ei kuitenkaan ole mahdollista kansallisella sääntelyllä, vaan vaatii EU-lainsäädännön toimenpiteitä.

4.7 Työsuhteen ehtojen muuttaminen vapaaehtoisessa saneerauksessa

Osana yrityksen saneerausta on joskus välttämätöntä karsia työvoimaa tai hankkiutua eroon kannattamattomista liiketoiminnan osista, jolloin on tarve vähentää myös työvoiman määrää. Saneerauksen tavoitteen turvaamiseksi työsopimuslaissa on säädetty yrityksen saneerauksen yhteydessä mahdollisuudesta noudattaa tavallista lyhempää irtisanomisaikaa. Samoin yhteistoiminnasta yrityksissä annetun lain mukaisesti legaalimenettelyn yhteydessä käytävät yhteistoimintaneuvottelut ovat niin sanotun lyhyen kaavan mukaisia.¹³⁰ Työsopimuslain säännöksen mukaan työnantaja voi työsuhteen kestosta riippumatta noudattaa kahden kuukauden irtisanomisaikaa ensinnäkin siinä tapauksessa, että irtisanomisen perusteena on saneerausmenettelyn aikana suoritettava järjestely tai toimenpide, jonka vuoksi työ lakkaa tai vähenee olennaisesti ja pysyvästi. Lisäedellytyksenä on, että toteutettava toimenpide on välttämätön konkurssin torjumiseksi. Oikeuskirjallisuudessa on katsottu, että konkurssiuhkaperusteen on oltava todellinen, ja voimassa aina saneerausohjelman vahvistamiseen saakka.¹³¹

Työsopimuslain mukaan kahden kuukauden irtisanomisajan käyttäminen on mahdollista myös siinä tapauksessa, että irtisanomisen perusteena on vahvistetun saneerausohjelman mukainen toimenpide, jonka vuoksi työ lakkaa tai vähenee olennaisesti ja pysyvästi, tai saneerausohjelman mukainen muu järjestely edellyttää työvoiman vähentämistä. Molemmissa tapauksissa sääntelyllä merkitys korostuu erityisesti määräaikaisten ja pitkien työsuhteiden osalta. Määräaikaisia työsuhteita ei ole mahdollista normaalisti irtisanoa ennen määräaikaisuuden päättymistä, ja pitkien työsuhteiden osalta työnantajaa sitoo usein myös pitkä irtisanomisaika.

Yrityksen saneerauksen ja tervehdyttämisen osana toimintaa tehostetaan ja kannattavuutta pyritään lisäämään päättämällä kannattamattomat toiminnot. Toimenpiteiden nopea toteuttaminen voi olla ratkaisevaa sen kannalta, onnistuuko yrityksen saneeraus.¹³² Työsopimuslain mukaista kahden kuukauden irtisanomisaikaa voi soveltaa ainoastaan yrityksen saneeraus-

---

¹³⁰ Nousiainen 2003, s. 53.

¹³¹ HE 1992:182 s. 114 ja Valkonen & Koskinen 2000, s. 478.

¹³² HE 1992:182 s. 41 ja Nousiainen 2003, s. 53.

ta annetussa laissa tarkoitetun menettelyn kohteena oleva työnantaja. Saneerausmenettely puolestaan alkaa vasta kun tuomioistuin on tehnyt päätöksen saneerausmenettelyn aloittamisesta. Tästä seuraa, että yritys, jonka saneeraus aloitetaan vapaaehtoisen neuvottelun pohjalta, on huomattavan eriarvoisessa asemassa tervehdyttämiskeinojen suhteen legaalimenettelyssä olevaan verrattuna.

Yritys, joka ole legaalissa menettelyssä ei voi ennen saneerausohjelman vahvistamista lopettaa kannattamatonta liiketoimintaa työsopimuslain erityissäännösten mukaisesti. Mikäli irtisanomisia on kuitenkin tehtävä, yritys joutuu käymään normaalit yhteistoimintaneuvottelut ja noudattamaan normaaleja irtisanomisaikoja. Määräaikaisia työsuhteita ei voida päättää. Tästä seuraa, että yrityksen näkökulmasta voi olla kannattavampaa odottaa saneerausohjelman vahvistamista ja sen mukanaan tuomaa mahdollisuutta kevyempiin menettelyihin. Samalla tulee kuitenkin huomioida, että huolella valmisteltu sopimussaneeraus ei välttämättä ole sen nopeampi kuin legaalimenettely ja tervehdyttämisen mahdollisuuksia voidaan menettää jo saneerausohjelman vahvistamista odotellessa.

Työsuhteisiin ja vapaaehtoiisiin järjestelyihin liittyvästä problematiikasta seuraa, että saneerauksen valmistelijan ja asiantuntijoiden rooli oikeaa maksukyvyttömyysmenettelyä valittaessa korostuu. Mikäli jo alustavia neuvottelua yrityksen kanssa käytäessä huomataan, että menettelyn edellytyksenä on liiketoimintaosasta luopuminen, tai yrityksen tervehdyttäminen tulee muutoin vaatimaan nopeita irtisanomisia, voi olla saneerauksen onnistumisen kannalta perusteltua hakeutua ensisijaisesti legaalimenettelyyn. Toki myös kesken vapaaehtoisen saneerauksen valmistelun on mahdollista jättää saneerausmenettelyhakemus tuomioistuimelle, ja sen tuomion turvin edetä saneeraustoimenpiteiden toteutuksessa.¹³³

4.8 Yrityksen toiminnan rahoitus valmistelun aikana

Yrityssaneerauslain mukaisen menettelyn aikana velallisyrittästä koskee lain nojalla maksukiello, mikä tarkoittaa sitä, ettei velallinen saa maksaa saneerauksen piiriin kuuluvaa velkaa. Menettelyn alkaminen keskeyttää niin ikään viivästyskoron kertymisen saneerausvelalle sekä muut maksuviivästyksen seuraamukset. Velallisen on kuitenkin maksettava hakemuksen vi-

---

¹³³ Parhaassa skenaariossa legaalimenettely voitaisiin aloittaa puoltolausumilla siten, että saneeraushakemus käsiteltäisiin nopeasti ja valmistelija/selvittäjä pääsisi jatkamaan jo aloitettuja toimia ja saneerausohjelman laadintaa. Puoltolausumien saaminen tässä vaiheessa ei liene ongelma kun suurimmat velkojat on jo saatu mukaan menettelyyn.

reille tulon jälkeen syntyvät velat sitä mukaa kuin ne erääntyvät. Lain mukaisten maksukieltojen tarkoituksena on turvata velallisen toiminnan edellytykset menettelyn aikana ja rauhoittaa taloudellinen tilanne ohjelman laatimisen ajaksi.

Legaalimenettelyssä kaikkia saneeraus velkoja koskeva maksu- ja perintäkielto turvaa kassavarojen riittävyyden siihen saakka, kunnes yrityksen maksukykyä vastaava maksuohjelma vahvistetaan. Vapaaehtoisessa valmistelussa sen sijaan laaditaan rauhoitusaikasopimus niiden velkojien kanssa, jotka ovat osallisina saneerausohjelman valmistelussa, mutta muiden velkojen maksuihin tai perintään valmistelun alkamisella ei kuitenkaan ole minkäänlaista vaikutusta. Näin ollen vapaaehtoisen valmistelun aikana erääntyvien velkojen lisäksi yrityksen tulee pystyä maksamaan jo erääntyneet velat, jotka eivät ole osana rauhoitusaikasopimusta. Koska lain mukaista saneerausmenettelyä ei ole aloitettu, myöskään viivästyskoron kertyminen ei lakkaa sopimuksen ulkopuolisten velkojen osalta. Edellisten lisäksi velallisen maksettavaksi tulevat jo menettelyn aikana valmistelijan ja muiden asiantuntijoiden kulut.

Ensisijaisesti valmistelun aikaisen rahoituksen pitäisi tulla yrityksen omasta tulorahoituksesta tai omistajien lisärahoituksesta. Kassavarojen riittävyys on kuitenkin vapaaehtoisissa menettelyissä epävarmempaa kuin legaalimenettelyssä, sillä tulorahoituksella maksettavien saatavien määrä on suurempi.¹³⁴ Jos omistajien antama rahoitus tai kassavarat eivät riitä, on yrityksen pystyttävä neuvottelemaan rahoittajien kanssa lisärahoituksesta valmistelun ajalle.¹³⁵ Lisärahoituksen myöntäminen maksukyvyttömyyden partaalla olevalle yritykselle ei kuitenkaan ole itsestäänselvyys, ja mikäli rahoitusta ei ole saatavilla, yrityksen kannalta parempi vaihtoehto voi rahoituksen ja kassavarojen puutteen vuoksi olla hakeutuminen legaaliiin menettelyyn, jonka myötä se saavuttaa kaikkia velkoja koskevan maksu- ja perintäkiellon.

Vapaaehtoisen menettelyn rahoittamisen haasteita kuitenkin kompensoi se, että usein lähtökohdat lisärahoituksesta neuvottelemiselle ovat kuitenkin paremmat kuin legaalien saneerauksen aikana.¹³⁶ Todellisuudessa potentiaalinen lisärahoituksen myöntäjä on joku tai jotkut jo mukana olevista tahoista, joilla on mahdollisuus menettelyn osapuolena seurata tiiviisti yri-

---

¹³⁴ AA, YTM Lassi Nyysösen esitys ”Kokemuksia nopeutetusta menettelystä” Talentum Lakikoulutuksen Yrityssaneerauksen erityiskysymyksiä – selvittäjän, velkojan ja tuomioistuimen näkökulmasta –seminaarissa 14.5.2014.

¹³⁵ Konkurssiasian neuvottelukunnan suositus 17, s. 5.

¹³⁶ Mutanen & Lehtimäki, s. 372.

tyksen maksukyvyyn ja maksuvalmiuden kehittymistä, ja osallistua itse myös tervehdyttämiseen ja sen suunnitteluun. Rahoituksen myöntäminen tässä vaiheessa voi olla luotonantajan näkökulmasta perusteltua myös luottoriskin pienentämisen näkökulmasta. Mikäli menettelyn aikaisella lisärahoituksella saavutetaan toimiva tervehdyttämissuunnitelma, riski luottotappioista on pienempi kuin seuraavassa legaalisaneeeraus tai mahdollisessa konkurssissa. Velkojan ja rahoittajan kannalta onnistunut saneeraus tai onnistunut velkojen vapaaehtoinen järjesteleminen voivat pienempien luottotappioiden lisäksi myös merkitä taloudellista etua tulevaisuudessa jatkuvasta asiakassuhteesta.¹³⁷ Toisaalta rahoittajat voivat perustellusti olla myös haluttomia myöntämään rahoitusta, jolla niiden vastuut lisääntyvät ja myönnetty rahoitus valuu muiden velkojen maksuksi. Rahoituksesta neuvoteltaessa valmistelijan ja muiden asiantuntijoiden merkitys on suuri; mitä paremmin lisärahoituksen edut on perusteltu, sitä todennäköisemmin rahoittajat ovat halukkaita osallistumaan järjestelyyn.

4.9 Salassapito

Yrityssaneerauslain 14 §:n mukaisesti selvittäjää, velkojatoimikunnan jäsentä ja velkojaa koskee suoraan lain nojalla salassapitovelvollisuus velallisen taloudellista asemaa, liikesuhteita ja liikesalaisuutta koskevista seikoista, jotka hän on menettelyn yhteydessä saanut tietoonsa. Koska vapaaehtoisessa prosessissa ei pääsääntöisesti vielä valmisteluvaiheessa ole kyse saneerauslain tarkoittamasta menettelystä, myöskään salassapitovelvollisuus ei muodostu saneerauslain mukaisesti. Vapaaehtoisessa menettelyssä on luonnollisesti yhtä suuri intressi huolehtia sekä yrityksen yleisten salassa pidettävien tietojen käsittelystä kuin siitä, että neuvottelujen syy ja tarkoitus pysyvät ainoastaan siihen osallistuvien tahojen tietoisuudessa. Mikäli salassapito epäonnistuu, voivat vapaaehtoisuudella saavutettavat edut mitätöityä.

Valmistelijan tehtävänä onkin heti neuvottelukutsun jättämisen jälkeen laatia salassapitosopimus sekä tietojen hyödyntämiskielto, jonka kaikki osapuolet allekirjoittavat. Sisällöllisesti sopimus vastannee yleensä yrityssaneerauslain 14 §:n mukaista kieltoa.¹³⁸ Samassa yhteydessä voidaan sopia valmistelijan ja asiantuntijoiden sekä velkojen tiedonsaantioikeuksista sekä

---

¹³⁷ HE 182:1992, s. 57-58.

¹³⁸ Salassapitosopimuksesta vapaaehtoisuuteen pesutuvassa menettelyssä ei ole juuri kirjoitettu, mikä voi viitata esimerkiksi siihen, ettei sitä ole koettu ongelmalliseksi. Konkurssiain neuvottelukunnan suosituksen 17 liitteessä todetaan, että valmistelijan, tilintarkastajan, muun asiantuntijan ja velkojen kesken sovitaan yrityksen asioita ja velkojen saatavia koskeva salassapitovelvollisuus ja hyödyntämiskielto. Sanamuoto on sama kuin yrityssaneerauslain 14 §:ssä.

tarvittaessa rauhoitusajasta. Pelkästään velkojan kutsuminen neuvotteluun indikoi velallisen maksuvaikeudesta. Teoriassa voisi olla käsillä ongelmallinen tilanne, jossa neuvotteluun kutsuttu velkoja ei sittemmin suostu sitoutumaan täysin tahdonvaraiseen salassapitosopimukseen tai rauhoitusaikasopimukseen. Mikäli tällainen velkoja kuuluu 80/5 velkojiin, ei vapaaehtoinen menettely tule lainkaan kysymykseen. Jos kyseessä kuitenkin on jokin sellainen velkoja, jonka osallistuminen valmisteluun ei ole välttämätöntä, on tieto neuvottelusta ja maksuvaikeudesta käytännössä jo salassapitosopimuksen ulkopuolella. Tämän tyyppisten ongelmien välttämiseksi onkin tarkoituksenmukaista kutsua valmisteluun ainoastaan 80/5 -velkojat, ja selvittää velallisen kanssa huolellisesti etukäteen tahot, joiden on tarkoituksenmukaista osallistua valmisteluun.¹³⁹

4.10 Vaikutukset velkojille

Velkojien kannalta vapaaehtoiisiin ja nopeutettuihin menettelyihin liittyy sekä etuja että haasteita legaalimenettelyyn verrattuna. Yksi tärkeimmistä eduista on se, että velkojan mahdollisuudet seurata ja vaikuttaa saneerausohjelman laatimiseen ovat suuremmat vapaaehtoisissa menettelyissä kun tiedonvaihto ja keskustelu ovat aktiivista ja avointa. Velkojan kannalta merkityksellistä on myös mahdollisuus vaikuttaa saneerauksen valmistelijan sekä käytettävien asiantuntijoiden henkilöihin. Kun valmistelun avainhenkilöt on valittu kaikkien osapuolten yhteisymmärryksellä, on neuvotteluissa mahdollista saavuttaa hyvä ja luottamuksellinen ilmapiiri.¹⁴⁰

Varhainen puuttuminen uhkaavaan maksukyvyttömyyteen sekä sen syihin on merkityksellistä myös velkojien kannalta. Ennen varsinaista maksukyvyttömyyttä aloitettu tervehdyttäminen johtaa suurella todennäköisyydellä pienempiin velkojen leikkauksiin kuin täysimittainen legaalimenettely, jos yrityksen maksukykyisyys on jo menettelyn aikana ehtinyt heiketä. Kun tervehdyttäminen on aloitettu ajoissa, liiketoiminnan suunta on kuitenkin mahdollista kään-

---

¹³⁹ Konkurssiasian neuvottelukunnan suositus 17, liite s. 4.

¹⁴⁰ AA, YTM Lassi Nyyssösen esitys ”Kokemuksia nopeutetusta menettelystä” Talentum Lakikoulutuksen Yrityssaneerauksen erityiskysymyksiä – selvittäjän, velkojan ja tuomioistuimen näkökulmasta –seminaarissa 14.5.2014.

tää. Varsinaista tutkimusta saneerausmenettelyn nopeuttamisen ja yrityksen liiketoiminnan menestymisen yhteydestä ei ole ainakaan vielä tehty, mutta case-esimerkkejä on olemassa.¹⁴¹

4.11 Ohjelmien sisältö

Yrityssaneerausten ongelmana ja arvostelun kohteena on jo pitkään ollut saneerausohjelmissa toteutettavien toimenpiteiden yksipuolisuus. Saneerausvelallisen yritystoiminnan kehittämiseen ja parantamiseen ei juuri kohdistu toimenpiteitä, ja saneeraus toteutetaan ainoastaan velkojen järjestelyllä ja vastuita alentamalla. Joissain tapauksissa on mahdollista, että yrityksen kannattavuus ja tulos ovat hyvällä tasolla, mutta saneerauksen avulla tapahtuvaan velkojen alentamiseen on silti aihetta. Pääsääntöisesti saneerausyritysten kohdalla ei kuitenkaan ole mahdollista toteuttaa tuloksellista saneerausta ainoastaan velkojen järjestelyllä, vaan niiden ohella tarvitaan toimenpiteitä, joilla puututaan yrityksen taloudellisten vaikeuksien syihin ja pyritään luomaan yritykselle kestäviä toimintaedellytyksiä sekä parantamaan kannattavuutta.¹⁴²

Tervehdyttämistoimet pitäisi suunnitella siten, että maksuvaikkeuksien alkuperäiset syyt selvitetään ja niihin puututaan toiminnallisoin keinoin.¹⁴³ Taloudellisten toimenpiteiden, kuten velkojen leikkauksen tulisi sallia yritykselle ainoastaan tarvittavat taloudelliset resurssit toiminnan jatkamiseksi ja muiden saneeraustoimien aloittamiselle, joihin kuuluvat muun muassa markkinointi, kulujen leikkaus sekä organisaatiomuutokset.¹⁴⁴ Tilastotietoa nopeutetuissa menettelyissä käytetyistä tervehdyttämiskeinoista tai keinovalikoiman eroavaisuudesta legaalimenettelyssä käytettyyn valikoimaan ei ole hyödynnettävissä, mutta esimerkiksi valmisteli-

---

¹⁴¹ Konkurssiasiamiehen toimiston tiedote ”Nopeutettu yrityssaneeraus käräjäoikeudesta yhdessä päivässä”. Konkurssiasiamiehen toimisto 4.12.2013. Yritykselle vahvistettiin NOPSA-menettelyn mukaisesti saneeraus siten, että menettelyn aloituspäätös ja ohjelma vahvistettiin saman päivän aikana. Ohjelma vahvistettiin 29.11.2013 ja vuonna 2017 uutisoitiin yrityksen päättävän saneerausohjelman viisi vuotta etuajassa. Kouvolaan sanomat 13.12.2017: <https://kouvolaan.fi/utiset/laella/6c56a79f-8bc1-4f7b-9227-ca5d44db27d6>. Yhtä esimerkkiä ei voi yleistää, eikä edes tästä tapauksesta ilman kattavampaa taustatietoa ole mahdollista tehdä päätelmää siitä, miten liiketoiminnan kannattavuus on muuttunut, ja mitkä syyt nimenomaisesti ovat johtaneet saneerauksen ennaikaiseen päättämiseen. Tutkimus aiheesta olisi äärimmäisen mielenkiintoinen ja tarpeellinen.

¹⁴² OM 2006:5, s. 36-37.

¹⁴³ Lehtimäki 2010 s. 1001.

¹⁴⁴ Kärkinen 2018, s. 20.

jataholta on kuitenkin esitetty arvioita siitä, että vapaaehtoisissa menettelyissä voisi olla mahdollista panostaa enemmän liiketoiminnan tehostamiseen kuin rutiineihin.¹⁴⁵

4.12 Muita huomioita

Takaisinsaannilla saneerausmenettelyssä tarkoitetaan sitä, että oikeustoimi peräytyy, jos sillä on sopimattomasti suosittu yksin tai yhdessä muiden toimenpiteiden kanssa velkojaa toisten velkojien kustannuksella, tai siirretty omaisuutta velkojien ulottumattomiin. Takaisinsaanti koskee lakisääteistä yrityssaneerausmenettelyä käytännössä samoin edellytyksin kuin konkurssia.¹⁴⁶ Vapaaehtoisuuteen perustuviin menettelyihin liittyy monitahoisia epävarmuuksia sopimusten ja tervehdyttämiskeinojen (esim. debt to equity) osalta. Takaisinsaantiriski pre-pack -menettelyissä on ilmeinen, ja erityisesti legaalimenettelyn ulkopuolella vakuus- ja rahoitusjärjestelyt ovat ongelmallisia takaisinsaannin kannalta.^{147 148}

Kansainvälistyminen on insolvenssimenettelyissä verrattain uusi piirre. Velkojien erilaiset insolvenssimenettelyt, oikeusjärjestykset sekä lainvalinta ovat kuitenkin yleisiä kaikissa menettelyissä ja voivat osaltaan monimutkaistaa legaalimenettelyä, mutta erityisesti vapaaehtoisten neuvotteluiden mittasuhteet kasvavat edelleen, mikäli mukana on osapuolia useista eri maista. Esimerkiksi yrityksen tavarantoimittajat, yhteistyökumppanit sekä suurimmissa yrityksissä myös rahoittajat voivat olla ulkomaisia ja esimerkiksi Euroopan Unionin alueella aloitetuista insolvenssimenettelyistä yli 25 prosentissa on liittynyt toiseen valtioon.¹⁴⁹ Kansainvälistyminen lisää erityisesti selvittäjän tai valmistelijan ammattitaitovaatimuksia.

Legaalissa saneerausmenettelyssä saneerausvelat määräytyvät hakemuksen vireilletulohetken mukaisesti. Vapaaehtoisessa valmistelussa saneerausvelkojen määrittäminen voi kuitenkin muodostua haastavaksi, sillä varsinainen saneerausohjelma velkoja koskevina määräyksineen

---

¹⁴⁵ AA, YTM Lassi Nyyssösen esitys ”Kokemuksia nopeutetusta menettelystä” Talentum Lakikoulutuksen Yrityssaneerauksen erityiskysymyksiä – selvittäjän, velkojan ja tuomioistuimen näkökulmasta –seminaarissa 14.5.2014.

¹⁴⁶ Tuomisto 2012, s. 54-60.

¹⁴⁷ Mutanen & Lehtimäki s. 372.

¹⁴⁸ Tässä tutkimuksessa ei ole mahdollista käsitellä erittäin laajaa ja monipuolista takaisinsaantinäkökulmaa muutoin kuin toteamuksen tasolla. Syvällisemmin takaisinsaannista esim. Mutanen & Lehtimäki 2010 tai Hupli 2004.

¹⁴⁹ Dr. Ondřej Vondráčekin esitys ”The upcoming EU Directive on pre-insolvency restructuring and second chance COM (2016)723” Asianajotoimisto Krogeruksen insolvenssi-iltapäivässä 15.11.2018.

valmistellaan pääsääntöisesti ennen hakemuksen vireilletulohetkeä. Asiaa voi helpottaa määräys siitä, että tietyn euromääräisen rajan alittavat pienvelat maksetaan saneerausohjelman vahvistamisen jälkeen kokonaisuudessaan siitä huolimatta, että ne olisivat hieman muuttuneet. Näin ollen pienvelkoja ei tarvitsisi täsmentää saneerausmenettelyn alkamisen jälkeen. Muiden velkojen osalta asia mutkistuu, mikäli aikomuksena on käyttää kaikkia saneerauksen nopeuttamisen keinoja ja vahvistaa saneerausohjelma hyvin pian aloituspäätöksen jälkeen. Mikäli velkojen määrä on kohtuullinen, selvittäjä voi tarkentaa saatavat vielä välittömästi aloituspäätöksen antamisen jälkeen. Jos velkoja on lukuisia, voi tämä välivaihe hidastaa ohjelman vahvistamista. Olisikin syytä selvittää jatkossa myös lainsäädännöllisiä ratkaisuja sille, miten YSL 92 §:n mukaisesti ohjelmaa vahvistettaessa olisi mahdollista sopia saneerausvelan määrittelemisestä joustavammin.

5. Päätelmiä tutkimuksesta sekä katsaus eteenpäin

5.1 Selvittäjän, valmistelijan ja tuomioistuimen roolista

Tuoreessa hallituksen esityksessä konkurssilain muuttamiseksi¹⁵⁰ on esitetty kevennyksiä konkurssilakiin erityisesti konkurssimenettelyn osalta. Pesänhoitaja voi ja on toisaalta veloitettu ottamaan saatavia konkurssissa huomioon ilman valvontaa, kaikkia velkoja ei tarvitse eritellä pesäluettelossa, ja pesäluettelon määräpäivän pidennystä ei enää tarvitse hakea tuomioistuimelta.¹⁵¹ Konkurssilain uudistuksessa omaksuttu linja myötäilee lainsäätäjän jo aiemmin tekemiä valintoja, joilla tuomioistuinten tehtäviä on siirretty selvittäjälle myös yritys-saneerauksessa.¹⁵² Tehtävien painottuminen saneerauksen selvittäjälle tai konkurssipesänhoitajalle lisää osaltaan joustavuutta insolvenssimenettelyissä.

Nopeutetussa saneerausmenettelyssä valmistelijan tehtäväksi on annettu legaalien saneerauksen tuomioistuimessa käsiteltävistä asioista lausumien hankkiminen ja tiedoksiannot osapuolille. Valmistelijalla on velvollisuus toimittaa selvitys tiedoksiannoista sekä vastustuksista ja muista lausumista käräjäoikeudelle, jolla on mahdollisuus kontrolloida toiminnan lainmukai-

---

¹⁵⁰ HE 221:2018.

¹⁵¹ HE 221:2018.

¹⁵² Koulu ym. 2017, s. 713.

suus. Voidaankin perustellusti esittää kysymys, mikä estäisi saman toimintatavan legaalimenettelyn yhteydessä? Tehtävien siirtämisen edellytyksenä tulee olla osapuolten oikeussuojan turvaaminen riittävällä tasolla, joten selvittäjän, valmistelijan tai velkojakollektiivin tekemä päätös pitäisi edelleen voida saattaa erimielisen osapuolen toimesta tuomioistuimen käsiteltäväksi. Lopputuloksena tulisi olla se että tuomioistuin käsittelisi ainoastaan välttämättömät saneerausvaiheet mahdollisimman pienessä laajuudessa, mikä auttaisi osaltaan nopeuttamaan ja tehostamaan saneerausmenettelyä.

Saneerausasioissa ei ole erityistä tarvetta maantieteelliselle tuntemukselle ja suurin osa asioista käsitellään tällä hetkellä kirjallisessa menettelyssä,¹⁵³ joten saneerausasioiden keskittämistä edelleen tulisi harkita. Keskittäminen olisi omiaan edesauttamaan käräjäoikeuksien asiantuntemuksen ja osaamisen kasvua sekä osapuolten yhdenmukaista kohtelua saneerausasioissa. Asiantuntemuksen keskittyminen voisi paremmin toteuttaa myös insolvenssilainsäädännön tavoitetta mahdollisimman nopeasta ohjautumisesta oikeaan insolvenssimenettelyyn, kun tuomioistuin asiantuntemuksen kerääntyessä voisi tunnistaa entistä paremmin elinkelpoiset ja elinkelvottomat yritykset.

Mikäli yhä enemmän asioita siirrettäisiin selvittäjän tai valmistelijan tehtäväksi saneerausmenettelyssä, tulisi myös näiden ja muiden käytettävien asiantuntijoiden osaamiseen sekä valikoitumisen läpinäkyvyyteen kiinnittää enemmän huomiota. Erityisesti voidaan suunnata keskustelua siihen, millainen kyky yleensä juristikoulutuksen saaneella valmistelijalla tai selvittäjällä on laatia esimerkiksi liiketoiminnan johtamiseen tai yrityksen markkinoinnin kehittämiseen keskittyvä ohjelma. Suomessa on jo tällä hetkellä olemassa erityisiä tervehdyttämiskonsultteja (TMC), jotka ovat nimenomaisesti erikoistuneet yritysten tervehdyttämisen toimenpiteisiin. Tällaisen koulutuksen suorittaminen saneerauksen valmistelijalta tai selvittäjältä voisi olla tarkoituksenmukaista.

5.2 Maksukyvyttömyysdirektiiviehdotus ja kansallinen implementointi

Tätä kirjoitettaessa maksukyvyttömyysdirektiiviehdotuksen käsittely alkaa olla loppusuoralla ja on todennäköistä, että se on lopullisessa muodossaan vuoden 2019 alkupuolella. Direktii-

---

¹⁵³ Suomen Asianajajaliiton lausunto lakivaliokunnalle komission direktiiviehdotuksesta maksukyvyttömyyslainsäädäntöjen harmonisoinniksi, s. 1.

vin tavoitteena on muun muassa varhaisen vaiheen saneerauksen mahdollistaminen entistä useammin ja erityisesti jo ennen vallitsevaa maksukyvyttömyyttä. Suomen nykyisen tilanteen perusteella direktiivin implementoinnissa tulee tehdä merkittäviä ratkaisuja, joilla saneerausmenettelyä tehostetaan.

Ehdotuksen mukaisesti saneerausmenettely voi enintään kestää 12 kuukautta, eikä määräaikaan ei ole mahdollista hakea jatkoa millään perusteella.¹⁵⁴ Ehdotettu rajoitus menettelyn kestolle edesauttaa joutuisan menettelyn tavoitetta, mutta direktiivin implementointivaiheessa asiaan on kiinnitettävä erityistä huomiota. Valmistelun yhteydessä tulisi tehdä mittava tutkimus siitä, mitkä seikat pitkittävät saneerausmenettelyä ja miten sitä voitaisiin tehostaa. Lainsäädännön tulee tarjota todellinen mahdollisuus ja keinot saneerausohjelman valmistelemissä ja menettelyn läpiviemiseksi annetussa ajassa. Riskinä huonolla lainvalmistelulla on, että ohjelmat heikkenevät edelleen jos ne joudutaan jatkossa ainoastaan valmistelemaan nopeammin samalla menettelyllä kuin aiemmin. Lainsäätäjän tulisi myös pyrkiä varmistamaan, ettei saneerausmenettelyiden keskimääräiseksi kestoksi muodostu säännönmukaisesti enimmäisaika 12 kuukautta, vaan että menettelyt pystytään viimeistelemään nopeammassa aikataulussa, mikäli asia ei ole erityisen laaja ja monimutkainen.¹⁵⁵

5.3 Tarve kahdelle erilaiselle yleistäytöntöönpanomenettelylle

Insolvenssioikeudellisessa keskustelussa nousee aika ajoin esille kahden erillisen insolvenssimenettelyn tarkoituksenmukaisuus.¹⁵⁶ Erityisesti on tuotu esiin malli, jonka mukaan kaikki maksuvaikeuksissa olevat yritykset aloittaisivat ensin esiselvityksen, joka sitten johtaisi yrityksen elinkelpoisuuden ja tervehtyttämismahdollisuuksien perusteella joku konkurssiin tai yrityssaneeraukseen. Joissain maissa kuten Saksassa on olemassa ainoastaan yksi insolvenssilaki, jonka mukaisesti maksuvaikeuksissa oleville yritykset hakeutuvat ensin selvitysmenette-

---

¹⁵⁴ Direktiivin mukaisesti täytäntöönpanokielto voi kestää maksimissaan 12 kuukautta, minkä seurauksena itse menettely voi käytännössä olla kestoltaan enintään yhtä pitkä.

¹⁵⁵ Jatkossa kahden valmistelijan tai selvittäjän määrääminen saneerausmenettelyyn voisi olla nykyistä käytäntöä useammin tarpeellista, mikäli saneerattavan liiketoiminnan koko on suuri. Yhden henkilön varassa mittavan ohjelman valmistelu on aina riskialtista.

¹⁵⁶ Esim. Linna 2013, s. 96-97 ja Hupli 2004, s. 417-419.

lyyn, jolloin myös täytäntöönpanokiellot tulevat voimaan. Alkusevittelyn aikana ratkaistaan, mikä on oikea insolvenssimenettely kyseiselle yritykselle.¹⁵⁷

Saksan mallin mukainen menettely voi olla ennalta-arvaamaton ja pienentää entisestään yrityksen halukkuutta hakeutua aikaisessa vaiheessa insolvenssimenettelyyn, mikäli ei ole täyttä varmuutta siitä, johtaako menettely konkurssiin vai yrityssaneeraukseen. Erityisesti yrityksen sidosryhmien kannalta yhden linjan mukainen menettely voisi olla omiaan kasvattamaan epävarmuutta siitä, millaista lopputulosta on odotettavissa. Tämä epävarmuus ei olisi ainakaan omiaan vähentämään insolvenssimenettelyihin kiinteästi liittyvää stigmaa tai maineriskiä.¹⁵⁸

Hupli on tuonut varteenotettavan näkemyksen erillisten menettelyjen tarpeellisuudesta esille väitöskirjassaan. Yrityssaneeraukseen ja konkurssiin perustavanlaatuisesta erosta johtuen yrityssaneerauslaki on Huplin näkemyksen mukaan välttämätön osa oikeusjärjestystä. Selkeästi elinkelpoisella yrityksellä tulee olla mahdollisuus hakeutua suoraan saneerausmenettelyyn ilman hetkellistäkään epävarmuutta siitä, voiko menettelyn aloittaminen sittenkin johtaa konkurssiin. Lisäksi saneerailain ohjausfunktioista johtuen laki asettaa lähtökohdat myös vapaaehtoisille menettelyille ja edesauttaa niiden toteuttamista.¹⁵⁹

Yhteen insolvenssilakiin pohjautuvan ratkaisun sijaan tulisikin mielestäni Suomessa keskustella siitä, miten siirtyminen menettelystä toiseen olisi mahdollisimman joustavaa. Mikäli kesken saneerausmenettelyn tai saneerausohjelman toteuttamiseen todetaan, ettei edellytyksiä liiketoiminnan jatkamiselle tai ohjelman toteuttamiselle enää ole, tulisi yrityssaneeraus pystyä ketterästi muuttamaan likvidaatiopainotteiseksi tai varsinaiseksi konkurssiksi.¹⁶⁰ Joustavassa menettelyn muuttamisessa voisi olla merkittäviä kustannushyötyjä ja esimerkiksi parempi realisointitulos kuin nykyisessä jälkikonkurssissa. Muutoksen edellytysten selvittämisestä on puhuttu jo pitkään, ja sille on olemassa todellinen tarve jälkikonkurssien lukumäärä huomioon ottaen.

---

¹⁵⁷ Saksan insolvenssimallista tarkemmin, ks. Hupli 2004, s. 93-94 ja 106-109.

¹⁵⁸ Hupli 2004, s. 417.

¹⁵⁹ Hupli 2004, s. 417-419.

¹⁶⁰ Linna 2013, s. 96.

5.4 Scheme of arrangement

Englannin osakeyhtiölakiin sisältyy oikeudellisesti velvoittava yrityksen velkojen ja omistuksen järjestelymahdollisuus, Scheme of Arrangement (scheme). Englannin laissa scheme on määritelty seuraavasti:

*”a compromise or arrangement between a company and its members (or any class of them) or between a company and its creditors (or any class of them)”*¹⁶¹.

Scheme of Arrangement – menettely on siis järjestely tai kompromissi yhtiön ja sen velkojen tai yhtiön ja sen osakkaiden välillä. Menettelyn keinot voivat olla hyvin moninaisia, ja common law – oikeusjärjestykselle ominaisesti perustuvat suppeisiin lain säädöksiin ja muotoutuvat lähinnä oikeuskäytännön myötä. Menettelyn puitteissa voidaan tehdä muutoksia yhtiön omaan ja vieraaseen pääomaan erilaisilla järjestelyillä, kuten velkojen leikkauksilla tai rahoituksen ehtojen muutoksilla. Scheme on mahdollista aloittaa insolvenssimenettelyssä jo olevalle velalliselle, mutta myös ennen virallista maksukyvyttömyyttä. Viime aikoina schemen pääasiallinen käyttötarkoitus onkin ollut toimia uudelleenjärjestelyn keinona formaalin insolvenssin välttämiseksi.¹⁶²

Englannin laki on usein kansainvälisissä sopimuksissa käytetty laki ja se tuleekin sovellettavaksi myös rahoitussopimuksissa, joilla ei ole muutoin varsinaista liitántää Englantiin. Scheme of Arrangement onkin osoittautunut erittäin tärkeäksi velkojen ja pääoman uudelleenjärjestelyn mahdollisuudeksi erityisesti vuoden 2008 finanssikriisin jälkeen, ja sitä on käytetty laajalti muiden kuin englantilaisten yhtiöiden kohdalla.¹⁶³

Erilaisten oikeusjärjestyksen lähtökohtien, tuomioistuimen roolin ja osaamisen sekä muiden perustavanlaatuisten erojen vuoksi en usko, että Scheme of Arrangement – tyyppistä menettelyä tullaan kotimaisessa järjestelmässä näkemään, vaikka sen suuntaisia ajatuksia onkin esitetty.¹⁶⁴ Toivottavaa olisi kuitenkin tehdä vieläkin laajempaa tutkimusta – tai jo olemassa

---

¹⁶¹ English Companies Act 2006, part 26, sections 895–901.

¹⁶² Snowden 2016, s. 1.

¹⁶³ Engelberg 2017, s. 6.

¹⁶⁴ Rasinaho 2016, joka ehdottaa yhdeksi vaihtoehdoksi tulevuuudessa Schemen tai muun ultra-joustavan regulaation sisällyttämistä Suomen insolvenssilainsäädäntöön.

olevan tutkimuksen¹⁶⁵ perusteella selvittää, mitkä scheme -menettelyn toimenpiteet ja keinot sopisivat suomalaiseen yrityssaneeraukseen, jotta voitaisiin harkita olisiko niissä sellaisia elementtejä, joita myös Suomen lainsäädäntöön voitaisiin joustavuuden lisäämiseksi omak-
sua.¹⁶⁶

5.5 Velkakonversio (debt-to-equity swap)

Velkakonversiota ei ole Suomen oikeusjärestyksessä määritelty lain tasolla, mutta kansainvälisesti sen käsite on vakiintunut tarkoittamaan uudelleenjärjestelyinstrumenttia, jonka nojalla velallisyhtiön velkojat vaihtavat tai muuntavat osan yhtiön velkamäärästä vastineeksi velallisyhtiön osakepääomasta maksettavasta ja tietyn lajisesta osuudesta.¹⁶⁷ Vaikka Suomen lainsäädäntöön ei sisälly velkakonversion käsitettä, itse konversio on tällä hetkellä mahdollista toteuttaa sopimusperusteisesti. Pelkän yhtiö- ja velvoiteoikeudellisen kehikon avulla toteutettavaan konversioon voi kuitenkin insolvenssitilanteessa liittyä ongelmia esimerkiksi takaisinsaantien ja jälkikonkurssin osalta.

Maksuvaikeuksissa olevan yrityksen kannalta velkakonversion edut voivat olla ylivelkaisuuden korjaantuminen sekä oman pääoman vahvistuminen. Järjestelyn mukaisesti uudet omistajat voivat myös tuoda yritykseen uutta osaamista, rahoitusta tai muita liiketoiminnan kannalta merkityksellisiä seikkoja.¹⁶⁸ Konversion haitat puolestaan liittyvät lähinnä menettelyn raskautteen sekä sen rajattuun käyttöalaan. Velkakonversion käyttö on todellisuudessa mahdollista kohtuullisen harvan yrityksen kohdalla, ja lähinnä silloin, kun yrityksellä on merkittävää yrittäjävarallisuutta. Lisäksi käsillä tulee olla ennen järjestelyyn ryhtymistä kohtalainen varmuus siitä, että yritys palautuu uudelleenjärjestelyn myötä kannattavaksi yritykseksi.¹⁶⁹

Debt-to-equity swapista on hiljattain tehty laaja vertaileva tutkimus, jossa sen etuja ja haittoja sekä käytäntöjä muissa maissa on mittavasti selvitetty. Tutkimus liittyy sekä maksukyvyttömyysdirektiiviehdotukseen että päämarkkinaunionin luomista koskeva toimintasuunnitel-

---

¹⁶⁵ OM 20:2016.

¹⁶⁶ Eräs näistä on debt-to-equity swap, eli velkakonversio.

¹⁶⁷ Tähtinen ym. 2018, s. 1.

¹⁶⁸ Robert Peldánin esitys ”Omistajanvaihdokset ja yritysjärjestelyt saneerausmenettelyssä” Alma Talent Oy:n Insolvenssipäivässä 30.10.2018.

¹⁶⁹ Lehtimäki 2010, s. 1002.

maan. Lain jatkovalmistelut näyttävät, miten debt-to-equity jatkossa huomioidaan kansallisessa lainsäädännössä.

5.6 Lopuksi

Lähikuukaudet ja seuraava vuosi tulevat näyttämään, mikä vaikutus maksukyvyttömyysdirektiiviehdotuksen valmistumisella ja kansallisella implementoinnilla on yrityssaneerauslainsäädäntöön. Direktiivin implementoinnin yhteydessä on myös mahdollisuus tarkistaa muilta osin kansallista yrityssaneerauslainsäädäntöä tehokkaampaan ja joustavampaan suuntaan. Toivottavaa olisi, että lainsäädännön vastaavuus nykyhetken ja lisääntyvät joustavuuselementin tarpeisiin arvioitaisiin kokonaisuutena. Samassa yhteydessä olisi mahdollista selvittää, miten yrityssaneerauksen käyttöalaa olisi mahdollista laajentaa ja menettelyjen onnistumisprosenttia kohottaa. Paikoittain joustamattoman ja hitaan tuomioistuinprosessin tilalle tulisi kehittää vaihtoehtoisia tapoja hoitaa saneerausmenettelyn vaiheita.

Tavoitteena tulisi olla tehokkaampi, nopeampi ja kustannuksiltaan osapuolille edullisempi saneerausmenettely, joka toteuttaisi direktiivin ja kansallisen lainsäädännön tavoitteita paremmin. Lopullisen direktiivin implementoinnin yhteydessä olisi myös selvitettävissä, toimiiko yrityssaneerailain mukainen aloittamisharkinta tarpeeksi tehokkaasti ja valikoituvatko yritykset elinkelpoisuutensa perusteella oikeaan maksukyvyttömyysmenettelyyn lainsäädännön tarkoituksen mukaisesti.¹⁷⁰

Edelleen jatkossa tulisi keskittyä yrityssaneeraukseen liittyvän stigman ja negatiivisen maineen purkamiseen. Osaltaan tähän voisi vaikuttaa yrityssaneerauksen käsitteleminen ennen yhtiöoikeudellisenä instituutiona kuin insolvenssimenettelynä ja tervehdyttämisen käsittelyä ainoastaan yhtenä yrityksen elinkaaren vaiheena.¹⁷¹ Ajatustavan muutos vaatii kuitenkin lähinnä asenteiden muuttumista, joiden muokkaamisessa kohti epäonnistumisen ymmärtämistä on vielä runsaasti tehtävää.¹⁷² Saneerausten onnistumisprosentin kasvulla voisi kuitenkin olla positiivinen vaikutus myös asenteisiin, sillä yrityssaneerausten ja tervehdyttämisen läh-

---

¹⁷⁰ Insolvenssioikeudellisen yhdistyksen lausunto komission maksukyvyttömyyslainsäädäntöjen harmonisointia koskevasta direktiiviehdotuksesta, s. 14.

¹⁷¹ Englannin lain Scheme of Arrangement esimerkiksi on lainsäädännöllisesti sijoitettu osakeyhtiölakiin, mikä korostaakin osaltaan menettelyn ennaltaehkäisevää luonnetta.

¹⁷² Suomen Asianajajaliiton lausunto lakivaliokunnalle komission direktiiviehdotuksesta maksukyvyttömyyslainsäädäntöjen harmonisoinniksi, s.1.

tökohtaisesti onnistuessa voisi myös toimijoiden olla helpompi käsittää yrityssaneeraus lähinnä positiivisena korjausliikkeenä yrityksen toiminnassa.

Lopuksi on mielestäni vielä tärkeää todeta, että maksukyvyttömyyslainsäädäntö- ja menettelyt ovat Suomessa varsin korkeatasoisia ja pääosin toimivia, eikä tämän tutkimuksen tarkoitus ole muuttaa tuota käsitystä. Kuten tässä esityksessä on todettu, toimintaympäristö on muuttunut radikaalisti ja nyt 25 vuotta vanha yrityssaneerailaki osittaismuutoksineen ei täysin vastaa markkinoilla toimivien tahojen tarpeita. Tämä tutkimus ei myöskään ole tyhjentävä esitys siitä, mitä hyötyjä ja ongelmia vapaaehtoisen ja legaalien yrityssaneerauksen rajapinnassa toteutettaviin menettelyihin liittyy, eikä moniakaan näkökulmia ole suppeahkon tutkimuksen rajallisuuden vuoksi ole ollut mahdollista syvällisesti selvittää. Toivottavasti esitys kuitenkin toimii osaltaan ainakin keskustelun herättäjänä tai yhtenä kannanottona siihen, mitä linjauksia jatkossa olisi mahdollista tutkia ja selvittää.